

JAARVERSLAG 2017

Contactgegevens:

LMC Voortgezet Onderwijs
Henegouwerplein 16
Postbus 315
3000 AH Rotterdam
info@lmc-vo.nl
KvK 24288721

Jaarverslag 2017

Voorwoord

Kleurrijk onderwijs

De 24 scholen van LMC Voortgezet Onderwijs maken het onderwijs in Rotterdam e.o. kleurrijker en gevarieerder. In 2017 is het kleurenpalet in meerdere opzichten toegenomen. Zo deed de Mavo voor Theater (MT010), het Vak College Hillegersberg en de vmbo vrije schoolroute (Vrije School de Kaap) op Katendrecht haar intrede in Rotterdam. Ook werden de voorbereidingen getroffen voor de nieuwe Montessori Mavo, de Mavo Centraal en het Rotterdam Design College. Stuk voor stuk ontwikkelingen die ervoor hebben gezorgd dat meer leerlingen en hun ouders de scholen van LMC-VO hebben gevonden.

Een goede keus want alle scholen van LMC-VO staan nog volledig in het groen volgens de kwaliteitskaders van de Onderwijsinspectie. En ook de tevredenheid van leerlingen, ouders en medewerkers neemt toe op een aantal belangrijke aspecten zoals sfeer, veiligheid en leerklimaat. Maar we zijn nog niet klaar. Kleur moet je goed onderhouden en soms opfrissen. Daarom is het afgelopen jaar – evenals het vorige en het komende jaar – geïnvesteerd in de kwaliteit van het onderwijs. Investerings die ook terug zijn te vinden in de financiële resultaten. Een bewuste keuze om tijdelijk in het rood te staan en daarmee gerichte kwaliteitsimpulsen te geven die ten goede komen aan alle leerlingen en medewerkers van LMC scholen.

Als je kleuren met elkaar mengt, ontstaan nieuwe kleuren. Samenwerken is daarom van groot belang. Zowel tussen de LMC scholen maar ook met de andere schoolbesturen en onderwijspartners in de stad Rotterdam. Een fantastisch voorbeeld hiervan is de totstandkoming van het "Onderwijsplan op Zuid" waarmee in de komende jaren een volledig nieuw onderwijslandschap aan de Zuidoever van de Maas zal ontstaan. Met spannend en kleurrijk onderwijs voor de leerlingen van Rotterdam Zuid.

Dit alles vraagt er ook om dat de basis op orde is en blijft. Dat betekent het behouden van de goede kwaliteitspositie, het versterken van de profilering van de scholen, het uitbouwen van de professionaliteit van alle medewerkers, het werken aan een gezonde bedrijfsvoering en het verder verhogen van de tevredenheid van leerlingen, hun ouders en al onze collega's.

Met uiteindelijk maar één doel ... dat alle LMC-scholen worden gezien als geweldige plekken om te mogen leren en te werken.

Rotterdam, 2 april 2018

Rob Elgershuizen
Marc Otto

Inhoudsopgave

Voorwoord	1
Inhoudsopgave	2
1. Toelichting op onderdelen van het jaarverslag	3
2. Kerngegevens	4
2.1 NAW-gegevens	4
2.2 Doelstelling van de organisatie	6
2.3 Beleid	6
3. Kernactiviteiten	7
4. Juridische structuur	7
5. Organisatiestructuur	7
6. Verslag van het College van Bestuur	9
6.1 Organisatie	9
6.2 Onderwijs	13
6.3 Kwaliteitszorg	16
6.4 Personeel	19
6.5 Huisvesting en facilitaire zaken	23
6.7 Communicatie	27
6.7 ICT	29
6.8 Horizontale verantwoording	30
6.9 Vooruitblik	31
6.10 Continuïteitsparagraaf	34
6.11 Financiële paragraaf	43
6.12 Risicoparagraaf	44
7. Treasury verslag	47
8. Verslag van de Raad van Toezicht	49
9. Jaarrekening	53
9.1 Grondslagen voor waardering van activa, passiva en resultaatbepaling	53
9.2 Balans per 31 december 2017, vergelijkende cijfers 2016	61
9.3 Staat van baten en lasten 2017, vergelijkende cijfers 2016	62
9.4 Kasstroomoverzicht	63
9.5 Toezicht op de onderscheiden posten van de balans	64
9.6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen	69
9.7 Verantwoording Regeling OCenW subsidies	71
9.8 Toelichting op de onderscheiden posten van de staat van baten en lasten	73
9.9 Verbonden partijen	80
9.10 Wet normering topinkomens	80
9.11 Gebeurtenissen na balansdatum	83
9.12 Voorstel bestemming resultaat	84
9.13 Ondertekening	85
OVERIGE GEGEVENS	
10.1 Statutaire bepaling resultaatbestemming	86
10.2 Controleverklaring	87
Begrippenlijst	91

Bijlagen:

1. Overzicht percentage geslaagden 2014/2015 t/m 2016/2017
2. Overzicht van de door de Inspectie van het Onderwijs toegekende arrangementen per 31-12-2017
3. Overzicht VSV, voorlopige cijfers 2016-2017
4. Uitkomsten enquêtes tevredenheidsonderzoeken
5. Leden van de Raad van Toezicht, gegevens 2017

1. Toelichting op onderdelen van het jaarverslag

Dit jaarverslag is opgebouwd uit verschillende onderdelen. Het verslag van de Raad van Toezicht is opgenomen in hoofdstuk 8. De hoofdstukken 2 t/m 5 geven algemene informatie over LMC Voortgezet Onderwijs. Dit zijn met name de contactgegevens, de missie en visie, beleid, de kernactiviteiten en structuren van de organisatie.

Het inhoudelijke verslag van het College van Bestuur staat in hoofdstuk 6. Een kort treasury verslag is opgenomen in hoofdstuk 7.

De volledige jaarrekening over 2017 vormt hoofdstuk 9. De bijlagen zijn opgenomen aan het eind van het jaarverslag.

Bestuursverslag

2. Kerngegevens

2.1 NAW-gegevens

Naam:

Stichting voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder voortgezet onderwijs te Rotterdam e.o., verkorte naam LMC-VO.

Adres-/bereikbaarheidsgegevens:

Henegouwerplein 16, 3021 PM Rotterdam

Postbus 315, 3000 AH Rotterdam

www.lmc-vo.nl; info@lmc-vo.nl

010-4366766

Contactpersoon:

Mevrouw M.J.H. van Bergem, controller

De Stichting is het bevoegd gezag van 8 BRIN nummers (24 scholen) te weten:

02VG Unie Noord

Theaterhavo/vwo
Havo/vwo voor Muziek en Dans
Lyceum Kralingen
Vmbo Carré College Rotterdam (Rotterdam Design College)
Vmbo Middellande
Vmbo GK van Hogendorp
Hildegardis MAVO
Lucia Petrus MAVO
Toorop MAVO
De MAVO voor Theater MT010
Horeca Vakschool Rotterdam
Vak College Hillegersberg
Max Kolbe (slapend)

05XJ Het Lyceum Rotterdam

17YF Zuiderpark college

VMBO Zuiderpark
Young Business School Rotterdam voor vmbo

17KY Roncalli mavo

23YU NOVA college

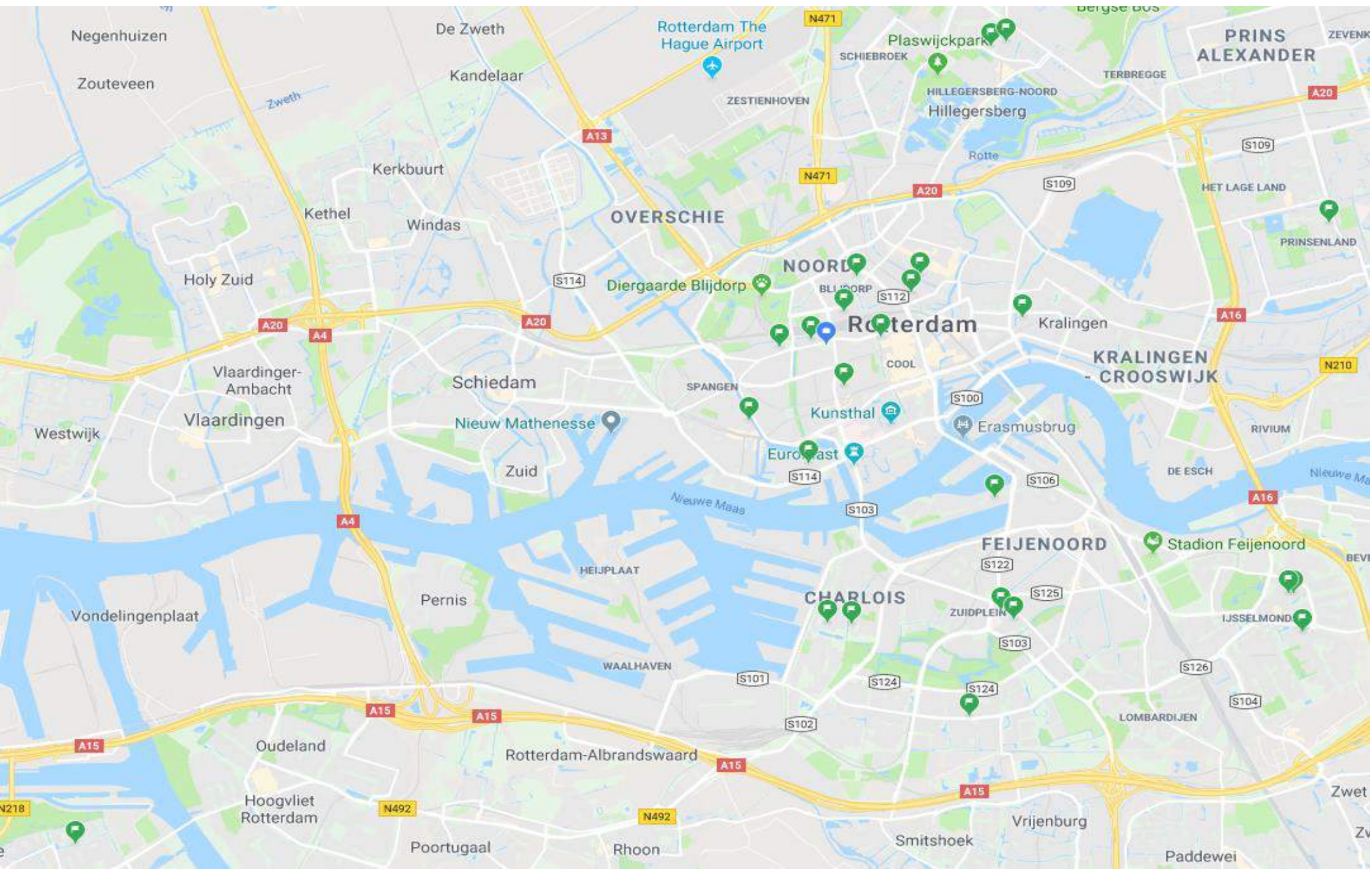
Montfort College voor mavo/havo/vwo
Charles de Foucauld mavo in Spijkenisse
Vmbo Slinge (Vak College Zuidrand)
Vmbo Veenoord
Vmbo/mavo Palmentuin

29VX PrO Huismanstraat (Het Praktijkcollege Zuidwijk)

29VW PrO Talingstraat (Het Praktijkcollege Charlois)

29VZ PrO Schietbaanstraat (Het Praktijkcollege Centrum)

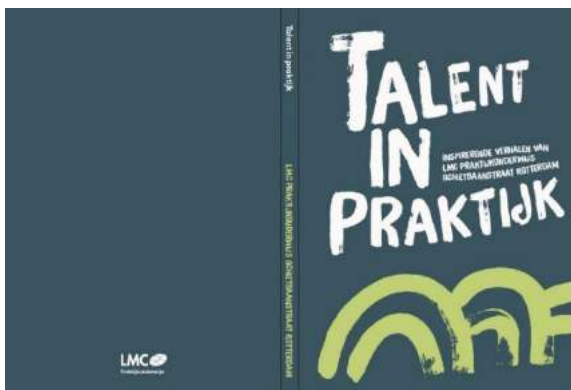
Daarnaast wordt een expertisecentrum in stand gehouden en beschikt LMC over een OPDC waar de scholen van het samenwerkingsverband Koers VO een beroep op kunnen doen.

2.2 Doelstelling van de organisatie

Uit de missie en visie van LMC-VO:

Goed onderwijs, dat is waar de LMC-scholen zich verantwoordelijk voor voelen. Goed onderwijs dat ook en vooral rekening houdt met wat de Rotterdamse leerling nodig heeft. Goed onderwijs, dat toeleidt naar vervolgonderwijs, of naar de arbeidsmarkt.

We halen het beste uit de leerlingen door ze te leren leren, door kritisch naar zichzelf en elkaar, naar de omgeving te kijken. We hanteren daarbij een aanpak waarbij strengheid en duidelijkheid, maatwerk en resultaat altijd samengaan met een positieve benadering, met de wil om te leren, met oog voor creativiteit en culturele waarden. We denken dat we onze visie het beste gestalte kunnen geven door kleinschaligheid als handelsmerk te kiezen, niet alleen omdat de kenmerken van de Rotterdamse leerling daar om vragen maar ook omdat we zo een breed palet aan profielen voor onze scholen mogelijk maken. Kleinschaligheid maakt ons onderwijs en onze vestigingen persoonlijk.

Ons motto is "Leren Leven, Menselijk en op Maat, Collegiaal en Coöperatief".

Zie de website van LMC-VO voor de volledige missie en visie:

<https://www.lmc-vo.nl/over-ons/missie-en-visie>.

2.3 Beleid

Het huidige meerjarenbeleidsplan loopt door tot 2018 en staat eveneens op de website van LMC-VO (www.lmc-vo.nl). In 2017 start het traject om tot een nieuw meerjarenbeleidsplan te komen. De volgende zeven doelstellingen worden geformuleerd:

1. Het aantrekkelijker maken van het scholenaanbod
2. Het aangaan van duurzame relaties met het primair onderwijs
3. Het verbeteren van de doorstroom naar het MBO / HBO / WO
4. Een zichtbare positie van de school in de buurt en naar ondernemers
5. De (her)vorming van scholengroepen
6. De pedagogische-didactische basis op orde, en verder ...
7. Het versterken van de betekenis en de waarde van het merk LMC-VO

3. Kernactiviteiten

LMC-VO richt scholen op en houdt scholen in stand om voortgezet onderwijs op alle niveaus te verzorgen. De Eenheid Zorg van LMC-VO verzorgt in opdracht van het Samenwerkingsverband Koers VO de uitvoering van het OPDC.

4. Juridische structuur

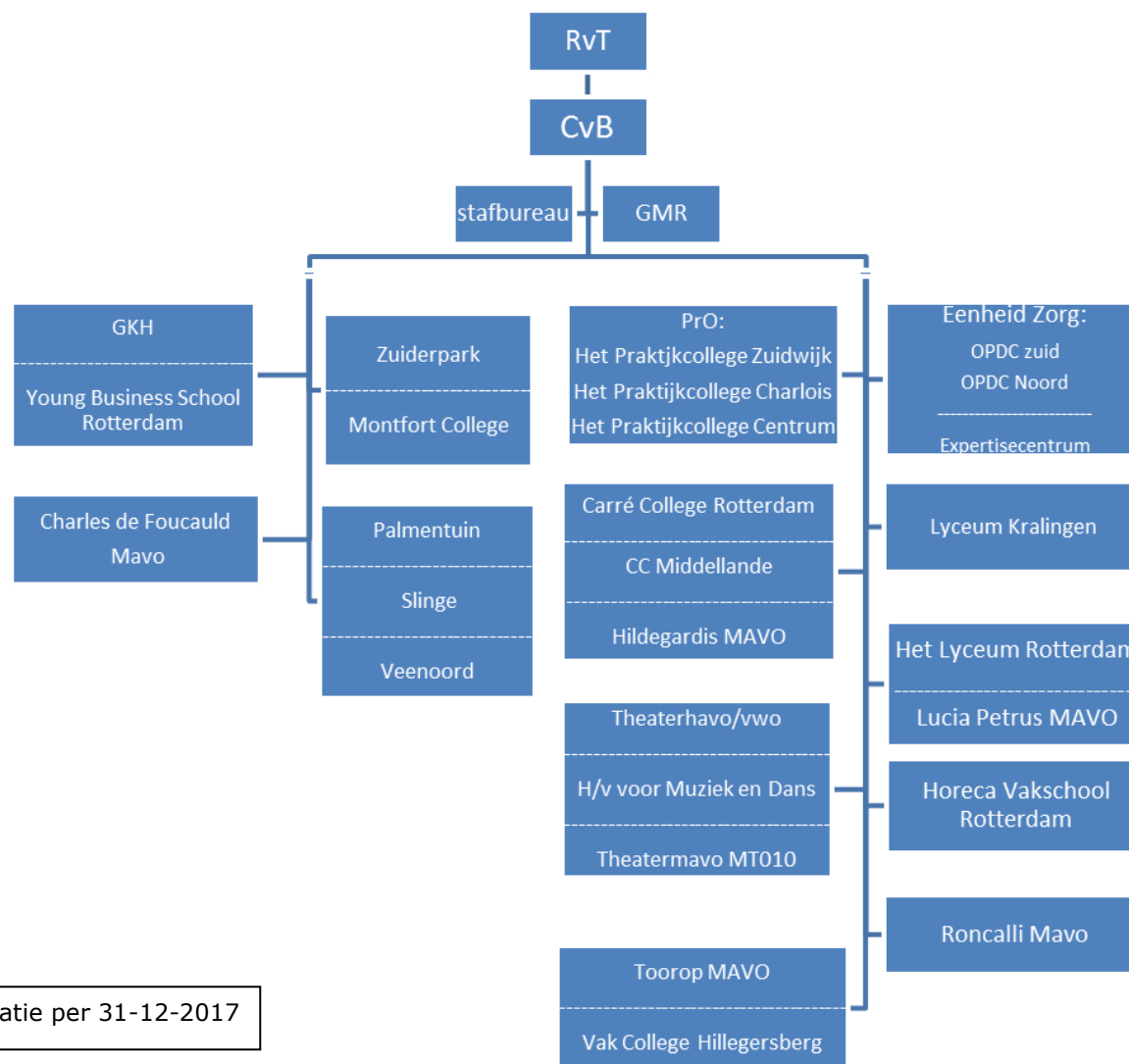
LMC-VO is een stichting zonder winstoogmerk. De stichting wordt bestuurd door een College van Bestuur dat bestaat uit twee leden, waarvan een persoon door de Raad van Toezicht is benoemd tot voorzitter.

Het interne toezicht is belegd bij de Raad van Toezicht. Tenminste vijf en maximaal zeven personen vormen de Raad van Toezicht. Eén van de leden van de Raad van Toezicht is benoemd op voordracht van de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad.

5. Organisatiestructuur

De organisatie van LMC-VO is ingericht volgens de besturingsfilosofie van LMC-VO. De scholen zijn daarbij binnen de LMC-kaders autonoom. Zij zijn voor het merendeel ingedeeld in scholengroepen. Het College van Bestuur stuurt de directeuren aan. Zij leggen verantwoording af aan het College van Bestuur. De medezeggenschap is op schoolniveau belegd bij de medezeggenschapsraden en op LMC-niveau bij de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad. Het stafbureau ondersteunt het College van Bestuur en de scholen.

6. Verslag van het College van Bestuur

6.1 Organisatie

College van Bestuur

Nadat per 1 oktober 2016 de heer drs. M.J.W. van der Knaap als voorzitter van het College van Bestuur wordt opgevolgd door de heer drs. M.T. Otto begint per 1 februari 2017 ook het tweede lid van het College van Bestuur, de heer R.C.M. Elgershuizen, met zijn werk voor LMC-VO.

Management

Er zijn verschillende wisselingen in het management. De directeur van Theaterhavo/vwo en HMD gaat op korte termijn met pensioen en voor haar wordt een opvolger gezocht. Aan het eind van 2017 is nog geen geschikte kandidaat gevonden. De heer Van der Heijden, die in opdracht van LMC-VO tijdelijk werkt bij Laurens Lyceum, kiest voor deze school en verlaat LMC-VO en de Roncalli Mavo. De heer Haelermans volgt hem op.

De directeur van de scholengroep Het Lyceum Rotterdam en Lucia Petrus MAVO fungeert tijdelijk ook als directeur van Horeca Vakschool Rotterdam. Deze benoeming wordt nog voortgezet tot het eind van schooljaar 2017/2018. Een interim teamleider wordt tijdelijk directeur voor het vmbo van Carré College Rotterdam. Hij is ook tijdelijk projectleider voor Mavo Centraal (gebouw Lucia Petrus MAVO), een gezamenlijke ontwikkeling van Hildegardis MAVO en Lucia Petrus MAVO.

Managementgesprekken

Het College van Bestuur voert op regelmatige basis gesprekken met de directeuren over de stand van zaken op de scholen. Deze gesprekken vinden plaats op basis van een managementrapportage die de directeuren opstellen en door het bureau wordt aangevuld met gegevens die beschikbaar zijn over de kwaliteit van het onderwijs, de medewerkers, enquêtes e.d. In deze gesprekken wordt onder meer nagegaan of de ontwikkelingen op de scholen in lijn zijn met de beleidsprioriteiten uit de kaderbrief.

Scholen

Er zijn naar verhouding veel mavo-scholen in Rotterdam Centrum, met name in het gebied rond het Centraal Station. LMC-VO is in 2016 al begonnen met de ontwikkeling van plannen voor deze mavo-scholen. De drie binnenstandsmavo's krijgen daarmee duidelijke en aansprekende profielen.

De MAVO voor Theater, MT010 betreft een samenwerking met Jeugdtheater Hofplein en is tijdelijk gehuisvest in een gebouw van dit jeugdtheater. Na een jaar zal de school verhuizen naar de Walenburgerweg en gehuisvest worden in één van de gebouwen van Hildegardis MAVO.

Het aanbod van Hildegardis MAVO wordt gericht op Montessorionderwijs. Dit wordt voorbereid in 2017/2018 en geëffectueerd in 2018. Ook het onderwijsaanbod van Lucia Petrus MAVO verandert. Deze school zal zich onder de naam Mavo Centraal richten op mavo-leerlingen die zich niet aangetrokken voelen door vernieuwingsonderwijs maar een goede, algemene mavo met een techniekprofiel zoeken.

De genoemde scholen krijgen extra middelen vanuit het College van Bestuur als kwaliteitsimpuls. Het College van Bestuur kent ook Montfort College extra gelden toe om het onderwijsaanbod te versterken en aan te passen. De school heeft een sterk talenprofiel en ontwikkelt zich naar een school op basis van de Dalton principes. Carré College Rotterdam krijgt extra inzet op het gebied van management om de school te versterken en het onderwijsaanbod beter te kunnen profileren.

Scholennamen

De namen van de praktijkscholen zijn met ingang van schooljaar 2017/2018 aangepast in Het Praktijkcollege Centrum, Het Praktijkcollege Zuidwijk en Het Praktijkcollege Charlois. De school Noordrand College heeft met het oude gebouw ook de oude naam achtergelaten en heet op de nieuwe locatie Vak College Hillegersberg. De vmbo-afdeling van Carré College Rotterdam krijgt de naam Rotterdam Design College. In 2018 wordt besloten om de naam Rotterdam Designcollege m.i.v. schooljaar 2018/2019 aan de hele school te geven.

Scholengroepen - onderwijskundige profielen

De scholen van LMC-VO zijn en worden waar mogelijk ingedeeld in scholengroepen. Er is over gedacht om een procesbegeleider in te zetten om dit proces te bespoedigen maar uiteindelijk is hier niet toe overgegaan. Het is een voortgaand proces.

In 2017 wordt de Theatermavo MT010 toegevoegd aan de scholengroep bestaande uit Theaterhavo/vwo en Havo/vwo voor Muziek en Dans. Deze scholengroep heeft een uitgesproken cultuurprofiel, uitvoerende kunst. De aanpassing van de scholengroepen Het Lyceum Rotterdam / Lucia Petrus MAVO en Carré College / Hildegardis MAVO is in voorbereiding. Lucia Petrus MAVO gaat als Mavo Centraal onderdeel worden van een scholengroep met Lyceum Kralingen. Beide scholen hebben een sterk techniek/technologieprofiel. Hildegardis MAVO zal onder een nieuwe naam samen met Het Lyceum Rotterdam een scholengroep gaan vormen.

Samenwerking met andere besturen

LMC-VO werkt samen met andere schoolbesturen binnen Rotterdam. De voorzitter van het College van Bestuur is lid van het dagelijks bestuur van Fokor, waar de PO- en VO- besturen van Rotterdam met elkaar de gemeenschappelijke (onderwijs)belangen bespreken, en lid van de Raad van Toezicht van het Samenwerkingsverband (Passend Onderwijs) Koers VO waar LMC-VO deel van uit maakt. Daarnaast participeert LMC-VO in de sectorkamer waar de afstemming tussen de besturen en de gemeente Rotterdam plaatsvindt.

Ook in 2017 wordt hard gewerkt aan de ontwikkeling van afspraken met de gemeente en de twee grote schoolbesturen, BOOR en CVO, om tot een vernieuwing van scholen en afstemming van onderwijsaanbod in Rotterdam zuid te komen.

Met betrekking tot de school Havo/vwo voor Muziek en Dans heeft LMC-VO al jarenlang een samenwerkingsovereenkomst met Codarts. Met Jeugdtheater Hofplein bestaat een samenwerking ten aanzien van Theaterhavo/vwo en met ingang van dit jaar ten aanzien van Theatermavo MT010. Het College van Bestuur bespreekt vormen van samenwerking met verschillende besturen waaronder voor PO. Een voorbeeld hiervan is docenten die ingezet worden in het PO. Begonnen wordt met de inzet van vier docenten voor een halve dag per week gedurende enkele maanden. Het doel is wederzijds leren en een doorgaande leerlijn.

In het kader van onderwijsvernieuwing besluit LMC-VO voor enkele scholen het lidmaatschap aan te vragen van de verenigingen voor Daltononderwijs, Vrijescholen en Montessori. Met Rudolf Steiner College wordt gesproken over samenwerking ten aanzien van het vrijeschoolonderwijs op vmbo-niveau op Young Business School Rotterdam. Dit onderwijs wordt met ingang van het schooljaar 2017/2018 aangeboden.

LMC-VO participeert in het Rotterdams Techniek en Technologiepact, gericht op doorgaande leerlijnen, loopbaanoriëntatietrajecten en talentontwikkeling in het kader van techniek en technologie. Partijen in dit "pact" zijn de gemeente en meerdere schoolbesturen, sociale organisaties en bedrijven in het Rijnmondgebied.

Daarnaast zijn er samenwerkingen op het gebied van onderwijs voor verschillende scholen, zoals met het Grafisch Lyceum, de Willem de Kooning Academie, het Hout- en Meubileringscollege, de ROC's Albeda en Zadkine en RVKO. LMC-VO werkt in de Opleidingsschool Rotterdam (OSR) samen met CVO, BOOR, de Hogeschool Rotterdam, ICLON en de TU Delft.

Beleid LMC-VO

Een traject wordt gestart om te komen tot een aanscherping van de strategie en een nieuw beleidsplan. Dit plan wordt geschreven voor de periode 2018 – 2021. De komende vier jaar heeft het bieden van aantrekkelijk en uitdagend onderwijs voor leerlingen uit Rotterdam e.o. de hoogste prioriteit. Gedurende het traject worden de kansen / bedreigingen en sterktes / zwaktes in beeld gebracht. De doelstellingen, opgenomen onder het hoofdje "2.3 Beleid", worden geformuleerd.

Uitspraak College voor de Rechten van de Mens

Ouders van een voormalige leerlinge van de Theaterhavo/vwo hebben het College voor de Rechten van de Mens gevraagd om te beoordelen of LMC-VO in strijd heeft gehandeld met de gelijkebehandelingswetgeving. Het college is tot de conclusie gekomen dat dit niet het geval is.

Afhandeling klachten

In 2017 is een klein aantal klachten ingediend (zie onderstaande tabel).

Klager:	School:	Klacht over:	Afgedaan door:
Ouder	Zuiderpark	Wijze schorsing/begeleiding	Uitspraak LKC: geen gelijk
Ouder	HMD	Handelswijze	Uitspraak bestuur: geen gelijk
Ouder	Slinge	Begeleiding	Ingetrokken in 2018

Inspecties

De Inspectie van het Onderwijs meldt bij het College van Bestuur dat informatie over het examen te herleiden is van een krantenartikel in het Algemeen Dagblad m.b.t. een praktijkexamen op een LMC-school. Het College van Bestuur bespreekt de situatie intern en neemt maatregelen om herhaling in de toekomst te voorkomen.

De Inspectie Sociale Zaken en Werkgelegenheid legt op 26 september een inspectie-bezoek af aan het bureau en aan twee scholen, Carré College Rotterdam en Het Lyceum Rotterdam, in het kader van een landelijk thema-onderzoek. Het bezoek vindt plaats in het kader van het onderwerp psychosociale arbeidsbelasting en omvat de onderwerpen werkdruk, ongewenste omgangsvormen en agressie en geweld door derden. De rapportage geeft aanleiding om beleid te ontwikkelen ten aanzien van werkdruk. Een externe partij wordt hiervoor ingehuurd. De beleidsstukken worden voor de zomer van 2018 opgeleverd.

Strafzaak tegen voormalig voorzitter

De strafzaak tegen de voormalig voorzitter van het College van Bestuur en een drietal medeverdachten laat voortgang zien. Enkele medewerkers van LMC-VO worden opgeroepen als getuigen. De rechtszaak zal in 2018 plaatsvinden.

Benchmarkonderzoek Berenschot

In opdracht van het College van Bestuur voert Berenschot opnieuw een benchmarkonderzoek uit. Uit het rapport blijkt dat de overhead bij LMC-VO naar verhouding laag is, zelfs lager dan het efficiënte niveau. Het is daarbij mogelijk dat de overhead op onderdelen te laag is. Dit betreft met name onderwijsinnovatie, de beleidsmatige kant van HRM en PR & Communicatie. Het College van Bestuur bespreekt de uitkomsten van het onderzoek met de directeuren, de GMR en de Raad van Toezicht.

Project Privacy en informatiebeveiliging

In verband met de komende wetswijziging op het gebied van persoonsgegevens start een project Privacy. Voor het stafbureau is in dit kader een risico analyse (PIA-Privacy Impact Assessment) uitgevoerd. Dit leidt tot een overzicht van maatregelen die genomen moeten worden. Daarnaast is registratie en inventarisatie opgestart van digitale producten waarin persoonsgegevens worden verwerkt met de daarbij bijbehorende leveranciers en de afgesloten of af te sluiten verwerkersovereenkomsten.

6.2 Onderwijs

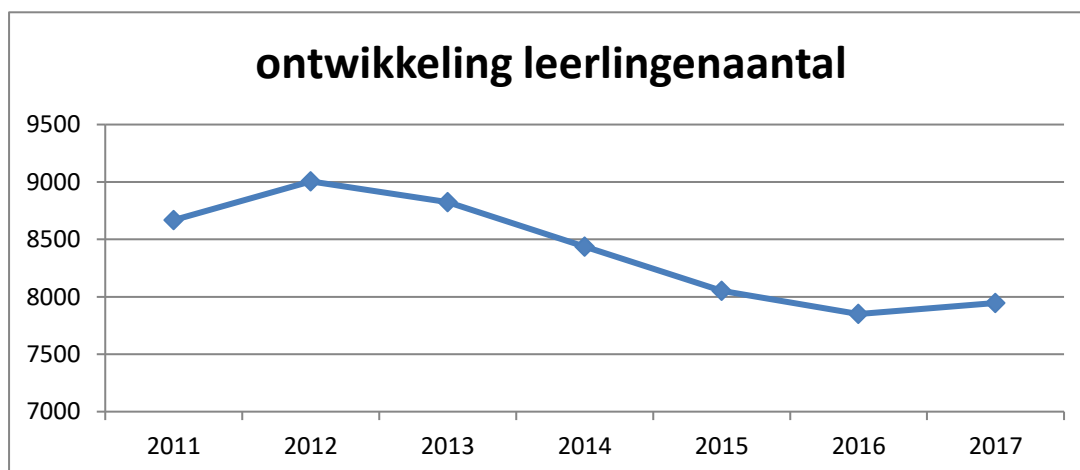
Vernieuwd vmbo

De aandacht gaat uit naar de invoering van de nieuwe examenprofielen. Het vernieuwde vmbo wordt in alle klassen 3 van de vmbo-opleidingen geïmplementeerd. Op een enkele school (Veenoord en Horeca Vakschool Rotterdam) worden door leerlingen uit klas 3 reeds voor een aantal vakken eindexamen gedaan. Voor klas 4 gaat de examinering in het kader van het vernieuwde VMBO van start.

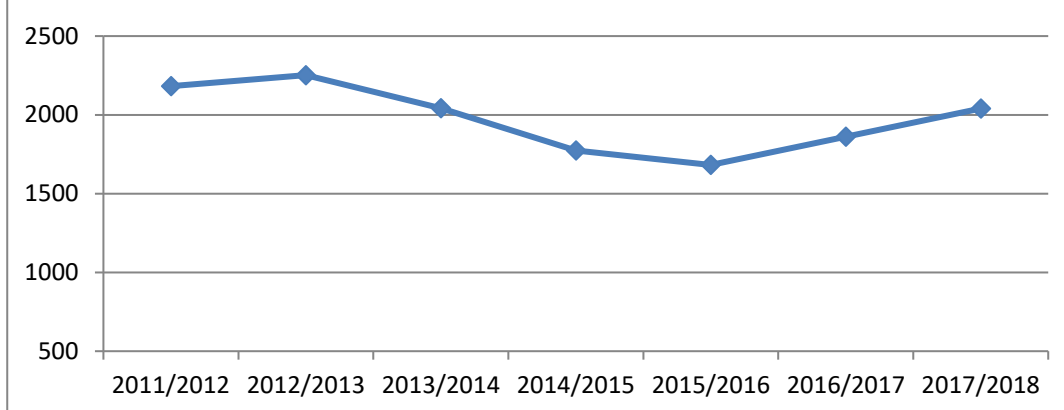
Leerlingenaantallen

Het aantal nieuwe aanmeldingen voor schooljaar 2017-2018 stijgt met 170 t.o.v. vorig schooljaar. Het totale aantal leerlingen per de teldatum van 1 oktober laat ook een stijging zien

t.o.v. vorig schooljaar. Dit aantal is gestegen van 7800 naar 7947. Met de positieve ontwikkeling van dit jaar is het de verwachting dat het marktaandeel van LMC-VO ook een stijgende lijn laat zien.

instroom nieuwe leerlingen

Marktonderzoek onderwijsportfolio

In opdracht van LMC-VO heeft CapGemini een marktonderzoek gedaan naar het onderwijsportfolio. Daarbij is gekeken naar de keuzes die leerlingen maken voor bepaalde profielen maar ook naar de spreiding van het onderwijs over Rotterdam.

Basis op Orde

Verschillende schoolplannen zijn niet meer actueel. De scholen stellen de plannen bij of stellen nieuwe schoolplannen op. Het is het streven dat na de zomervakantie 2018 alle plannen geactualiseerd zijn.

ICT in de klas

LMC-VO heroriënteert zich op de digitale didactiek en nodigt een hogeschool uit voor een toelichting op de wijze waarop daar digitale didactiek is ingevoerd. Via internet zijn ook veel voorbeelden beschikbaar. Een start wordt gemaakt voor de versterking van ICT in de klas. Een werkgroep, bestaande uit directeuren en medewerkers van het bureau, wordt ingesteld. De werkgroep komt in 2018 met een plan van aanpak voor de versterking van ICT in de klas. Vooruitlopend op dit voorstel wordt in de notitie richtlijn schoolplan opgenomen dat ICT als didactisch hulpmiddel een speciaal aandachtsgebied is voor het onderdeel "Onderwijs" in de schoolplannen.

Taal en Rekenen (Rotterdam Effect)

Het project Rotterdam Effect wordt aan het begin van schooljaar 2017-2018 opnieuw gedefinieerd. Daarbij worden drie speerpunten geformuleerd: de organisatie van professionele leergemeenschappen voor taal- en rekencoördinatoren; afname van de Dia-taaltoetsen in september en versterken van de bestuurlijke betrokkenheid. Een versterking van het ondersteuningsaanbod op het gebied van rekenen is onvoldoende gerealiseerd. Wel wordt bij meerdere scholen actief inzet gepleegd om het taalbeleid te versterken. Zo wordt bijvoorbeeld bij Horeca Vakschool Rotterdam Muiswerk ingezet en bij Lyceum Kralingen een verbeterplan opgesteld voor het vak Nederlands. De Theaterhavo/vwo voert een taalondersteuningsuur in.

Eenheid Zorg - Expertisecentrum

De Eenheid Zorg heeft een bovenbestuurlijke functie in opdracht van Koers VO. In dat kader krijgt het Expertisecentrum (onderdeel van de Eenheid Zorg) een uitbreiding van het aantal scholen om voor te werken. Dit wordt mede veroorzaakt doordat de expertisecentra van de schoolbesturen CVO en BOOR gestopt zijn.

Het opheffen van BOOR Expertise heeft ook gevolgen voor het onderzoek "Zorgleerling In Beeld" dat het Expertisecentrum in opdracht van Koers VO uitvoert. De SO-, SBO en reguliere basisscholen waar BOOR dit onderzoek voor deed, zijn naar het Expertisecentrum van de Eenheid Zorg overgeheveld. Het onderzoek is afgerond voor de kerstvakantie.

Het Expertisecentrum biedt de scholen per volgend schooljaar de mogelijkheid om Eye Movement Desensitization and Reprocessing voor hun leerlingen aan te vragen. Dit is een kortdurende en effectieve behandeltechniek voor de behandeling van traumatische ervaringen. Het Expertisecentrum verzorgt scholingen voor docenten en leerlingentrainingen.

Ortho-Pedagogisch Didactisch Centrum Rotterdam (OPDC-Rotterdam)

De Eenheid Zorg voert in opdracht van het Samenwerkingsverband Koers VO de werkzaamheden uit voor het Ortho-Pedagogisch Didactisch Centrum Rotterdam.

Het aantal leerlingen dat het OPDC bezoekt, groeit in 2017 sterk. Deze groei ontstaat door de plaatsing van leerlingen die als thuiszitter bekend zijn bij de TaskForce Thuiszitters en door de plaatsing van leerlingen die wachten op een plek binnen het voortgezet speciaal onderwijs. Er is ook een groei van leerlingen uit het regulier voortgezet onderwijs.

Met de adviesraad OPDC en het College van Bestuur van Koers-VO vinden verkennende gesprekken plaats over de continuering van de uitvoering van het OPDC door LMC-VO voor minimaal een periode van 4-6 jaar na 1 augustus 2018.

Passend Onderwijs

Ondanks dat de ervaringen met "Passend onderwijs" met de directeuren, binnen de Eenheid Zorg en met de andere besturen regelmatig besproken wordt, heeft een volledige evaluatie van de invoering van Passend Onderwijs binnen de LMC-scholen niet plaatsgevonden. Dit gaat nog gebeuren waarbij een relatie gelegd zal worden met de landelijke evaluatie van de invoering van Passend Onderwijs.

6.3 Kwaliteit

Kwaliteitszorg

Vanaf schooljaar 2017-2018 zal de Inspectie van het Onderwijs op een andere wijze gaan werken en een vernieuwd waarderingskader hanteren. Om hier goed op in te kunnen inspelen en de zeven doelstellingen van LMC-VO te kunnen bewerkstelligen ontwikkelt LMC-VO nieuwe richtlijnen, formats en nieuwe cycli. In het directeurenoverleg worden de directeuren hierover voorgelicht. Als dit gewenst is, komen de medewerkers van het stafbureau naar de scholen om verdere uitleg te geven.

LMC bestuurlijke kwaliteitszorg cyclus

De nieuw ontwikkelde LMC *bestuurlijke* kwaliteitszorgcyclus sluit aan bij de LMC kwaliteitszorgcyclus en toont aan hoe en op welke wijze de kwaliteit van het onderwijs gemonitord en inzichtelijk wordt gemaakt. Het is het instrument om de onderwijskwaliteit te verantwoorden richting de Inspectie van het Onderwijs.

Richtlijn, format en stappenplan Schoolplan

Het opstellen van een schoolplan is een onderdeel van de LMC kwaliteitszorgcyclus. LMC-VO ontwikkelt een richtlijn, een format en een stappenplan zodat de schoolplannen voldoen aan de wettelijke eisen en aan de eisen van LMC-VO. De zeven doelstellingen van LMC worden door de richtlijn opgenomen in het formele plan van de school.

Stappenplan examenresultaten

Een stappenplan voor het opstellen van een Plan van Aanpak wordt ontwikkeld. Dat stappenplan kan gebruikt worden als de examenresultaten van een school onder het landelijk gemiddelde komen.

Prognoses

LMC-VO stelt prognoses van het onderwijsresultatenmodel 2018 op. Eventuele risico's zijn daarmee inzichtelijk gemaakt.

Vensters voor Verantwoording / Scholen op de kaart

Scholen plaatsen informatie op Vensters voor Verantwoording / Scholen op de Kaart. LMC-VO let erop dat gegevens actueel zijn.

Inspectiebezoeken

Meerdere inspectiebezoeken vinden plaats. De betreffende scholen krijgen het basisarrangement toegekend door de Inspectie van het Onderwijs. De havo-afdeling van Lyceum Kralingen krijgt zelfs de beoordeling "goed". Een volledig overzicht van de beoordeling van de scholen door de Inspectie van het Onderwijs is opgenomen in de bijlagen. Een enkele school heeft een attendering of waarschuwing gekregen in verband met dalende opbrengsten. LMC-VO heeft een daling van opbrengsten tijdig in beeld dankzij het eigen early warning system.

Excellente school

Toorop Mavo en Het Praktijkcollege Centrum hebben het predicaat "Excellente School" en behouden deze status in ieder geval tot en met 2018. Daarna worden de scholen opnieuw getoetst volgens de nieuwe criteria die gelden voor toekenning van het predicaat "Excellente School" met ingang van 2017.

Tevredenheidsonderzoeken

In de periode van november 2016 tot april 2017 worden de tevredenheidsonderzoeken bij leerlingen, ouders en personeel afgenomen. Halverwege het jaar komt een LMC-VO brede rapportage over de tevredenheid bij leerlingen, ouders en personeel beschikbaar. Deze rapportage wordt onder meer gebruikt bij de ontwikkeling van plannen en beleid.

De enquêtes van leerlingen laten zien dat zij over het schooljaar 2016/2017 iets minder tevreden zijn over schoolklimaat en veiligheid maar dat dit onderdeel met een 7.68 toch nog een mooie score heeft. De score op "Didactisch handelen" en "aanbod" laten zowel in de landelijke benchmark als in de benchmark stadsregio een stijging zien. Toch blijft het onderdeel "aanbod" daarmee nog onder de benchmark. (zie ook bijlage 4)

Ouders zijn volgens de uitkomsten van de enquêtes buitengewoon tevreden over de veiligheid op de scholen en over de aanpak van pestgedrag. LMC-VO scoort daar gemiddeld aanzienlijk hoger dan vergelijkbare scholen in de stadsregio en in het land. Ook het gemiddelde rapportcijfer dat de LMC-scholen van ouders zouden krijgen, ligt hoger dan bij de gemiddelde andere scholen. Ouders zijn minder tevreden over de informatievoorziening vanuit de ouderraden.

Uit de tevredenheidsenquêtes die ingevuld zijn door medewerkers van LMC-VO blijkt dat zij niet zo tevreden zijn over de beloning en over hun ontwikkelingsmogelijkheden. Gemiddeld is de tevredenheid van medewerkers in schooljaar 2016/2017 iets gestegen ten opzichte van het voorgaande schooljaar.

Examenresultaten

Het gemiddelde slagingspercentage van LMC-VO is over schooljaar 2016-2017 met 89% gelijk aan het voorgaande schooljaar. Over het algemeen zijn de resultaten voldoende tot goed. De enkele scholen waar het CE cijfer op afdelings- en/of op vakniveau gemiddeld onder het landelijk gemiddelde ligt, stellen een plan van aanpak op om tot een beter eindresultaat te komen. Het volledige overzicht van de slagingspercentages per school is terug te vinden in bijlage 2.

Zelfevaluatie – Collegiale visitatie

De LMC zelfevaluatie wordt in juni 2017 bijgesteld volgens de nieuwe eisen van de overheid en op basis van de feedback van de scholen. Het uitgangspunt van de zelfevaluatie is dat de LMC scholen de basiskwaliteit bewaken en streven naar betere kwaliteit. Het doel is sneller in te kunnen spelen op de basiseisen gesteld aan de opbrengsten en het onderwijsleerproces van een school. De zelfevaluatie dient voor de school ook als input voor het activiteitenplan en/of jaarverslag. De evaluaties worden gebruikt voor de managementrapportages en voor een LMC-VO brede analyse om trends en ontwikkelingspunten in kaart te brengen. Een enkele school doet aan collegiale visitatie.

Vroegtijdige schoolverlaters (VSV)

LMC-VO monitort de scholen op aantal en op percentage vroegtijdige schoolverlaters (zie bijlage 3). De landelijke systematiek leidt er helaas toe dat definitieve cijfers pas na een jaar worden aangeleverd. Uit de voorlopige rapportage vallen enkele zaken op:

- ✓ In de onderbouw laten Carré College Rotterdam (1,61%) en de afdeling ISK (13,18%) van deze school een hoger percentage VSV zien dan de prestatienorm. Bij ISK wordt het hogere percentage veroorzaakt doordat leerlingen soms opeens wegblijven door uitzetting of herplaatsing buiten Rotterdam waarbij de school niet wordt geïnformeerd.
- ✓ In de bovenbouw van het VMBO voldoen alle scholen aan de prestatienorm.
- ✓ In de bovenbouw havo/vwo laten de Havo/vwo voor Muziek en Dans (1,06%) en het Montfort College (0,72%) een hoger percentage VSV zien dan de prestatienorm. De negatieve afwijking betreft slechts één dossier.
- ✓ Meerdere scholen van LMC-VO hebben in de onderbouw geen enkele vroegtijdig schoolverlater.
- ✓ De scholen GKH, Palmentuin, Theaterhavo/vwo, Het Lyceum Rotterdam, Lyceum Kralingen en de mavo-afdeling van Montfort College hebben in de bovenbouw ook geen vroegtijdig schoolverlaters.

6.4 Personeel

Insourcen PSA/ implementatie AFAS HRM

LMC-VO heeft er in 2014/2015 voor gekozen om de personeels- en salarisadministratie in eigen beheer uit te voeren. Sinds 1 maart 2015 beschikt de organisatie over een afdeling Personeels- en Salarisadministratie en met ingang van 1 januari 2016 wordt gewerkt met het PSA/HR-systeem van AFAS. De capaciteit van de afdeling wordt uitgebreid om de implementatie te bespoedigen.

De gesprekscyclus wordt in 2017 volledig gedigitaliseerd. Voor de docenten gebruikt LMC-VO de feedbackmethode van Kwaliteitscholen. Op basis van de eerste ervaringen met de enquêtes in Kwaliteitscholen wordt een vereenvoudiging van de vragenlijsten voor leerlingen doorgevoerd. Dit maakt de deelname voor leerlingen meer laagdrempelig.

Ook de personeelsdossiers worden in fases gedigitaliseerd. In december worden de laatste workflows ingebouwd in AFAS. Hierdoor kan het oude intranet, dat nog in gebruik was voor enkele workflows, in 2018 afgesloten worden.

Ziekteverzuim

In de laatste periode van het jaar 2017 stijgt het ziekteverzuim vanwege de griep aanmerkelijk.

	Verzuim%	Verzuimduur
jan – april 2015	7,87	7,65
jan – april 2016	7,12	11,16
jan – april 2017	6,24	7,85
mei – aug 2015	6,19	24,69
mei – aug 2016	5,19	42,81
mei – aug 2017	4,75	41,96
sept – dec 2015	5,99	13,56
sept – dec 2016	5,37	8,98
sept – dec 2017	6,96	8,12

Op jaarbasis stijgt het verzuimpercentage licht, met een piek in de laatste maanden van 2017. Dit is vergelijkbaar met de landelijke stijging van 2015 naar 2016. De landelijke cijfers over 2017 zijn nog niet beschikbaar. Verzuimfrequentie en verzuimduur laten in 2017 bij LMC-VO een lichte daling zien ten opzichte van 2016. Landelijk zijn die twee kengetallen redelijk stabiel.

Jaar	VZ % LMC	VZ% VO	VZ freq. LMC	VZ freq. VO	VZ duur LMC	VZ duur VO
2011	6,4	5,2	1,51	1,5	22,78	11,6
2012	5,76	5,2	1,41	1,7	19,43	14
2013	5,41	5,0	1,34	1,7	8,97	12
2014	5,88	4,9	1,70	1,6	12,39	13
2015	6,55	5,0	1,51	1,4	13,87	14
2016	5,81	5,2	1,50	1,6	23,05	13
2017	5,98		1,36		19,31	

LMC-VO geeft veel aandacht aan het ziekteverzuim, onder meer in de management-gesprekken met directeuren van scholen met gemiddeld hoog verzuim. Eerder was een maatwerkplan ontwikkeld en in gebruik bij Zuiderpark. Dat plan wordt in 2017 ook ingezet op de scholen Slinge, Palmentuin en Veenoord. Met enkele andere scholen wordt gesproken om ook daar een maatwerkplan in te zetten. Dit plan voorziet ook in gerichte trainingen voor de leidinggevenden op de scholen. Daarnaast is een extern begeleider ingezet om het management en de docententeams van enkele scholen extra te ondersteunen.

Func tiemix

De formele peildatum voor de functiemix was op 1 oktober 2014. LMC-VO heeft op die datum, ondanks de inspanningen, de OCW-targets voor de functiemix niet gerealiseerd. Op de nieuwe peildatum, 1 oktober 2015, is de functiemix van LMC-VO mede dankzij getroffen maatregelen iets verbeterd maar de doelstelling is nog niet gerealiseerd.

Per 1 oktober 2017 zijn de functiemix resultaten voor LMC-VO stabiel gebleven. Het aantal LD benoemingen is iets toegenomen, voornamelijk betreft dit bevordering vanuit LC. Door de lichte groei van LMC-VO is de instroom van nieuwe docenten in 2017 iets groter geweest. Deze nieuwe docenten komen vooral in een LB-functie.

In het algemeen blijft het aantal LD-functies bij LMC-VO achter op de targets. Een plan wordt ontwikkeld om mastertrajecten op te zetten en deze in 2018 te betalen uit de impuls gelden. Met dit traject wordt in 2018 en verder een nieuwe impuls gegeven aan een positieve ontwikkeling van het aantal LD-functies.

Func tiemix				
	LB	LC	LD	f-waarde
Stand van zaken bij start in 2008	71%	23%	6%	f 0,34
Peildatum oktober 2013	40%	53%	6%	f 0,66
Target OCW voor 2014	24%	52%	23%	f 0,99
Target OCW nieuw (info AOB)	21 %	63 %	16 %	f 0,95
Verwachting voor okt. 2014 op het moment van inventarisatie in jan. 2014	29%	62%	9%	f 0,80
Peildatum okt. 2014	36%	54%	9%	f 0,73
Peildatum okt. 2015	32,2%	58,4%	9,4%	f 0,77
Peildatum dec. 2016	30,6%	59,5%	9,9%	f 0,79
Peildatum okt. 2017	31,0%	58,6	10,4%	f 0,79

Begeleiding nieuwe docenten

LMC-VO biedt nieuwe docenten een "inwerk"traject waar zij kennis maken met het onderwijs aan leerlingen in de grote stad en met LMC-VO als organisatie. Vanuit de Gemeente Rotterdam komt er een subsidiemogelijkheid om nieuwe docenten te begeleiden en zo vast te houden voor het werk in de stad. LMC-VO vraagt eind 2017 de subsidie aan en deze wordt toegewezen. In 2018 wordt de begeleiding van nieuwe docenten uitgebreid over een langere periode.

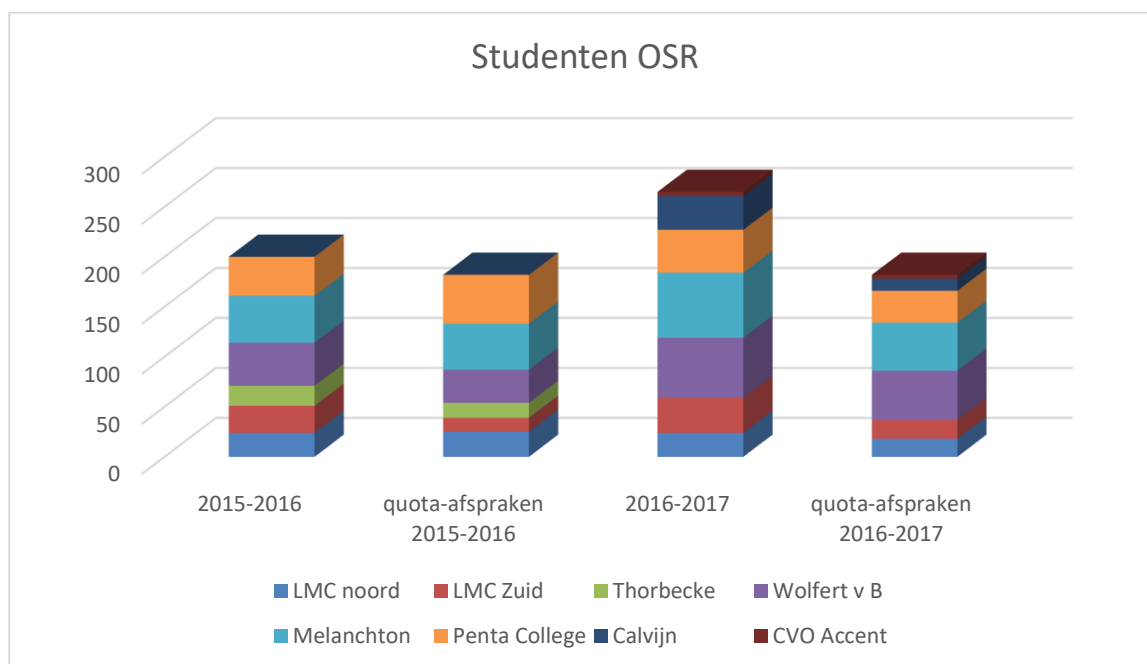
Oriëntatietraject

LMC-VO wil meer zicht krijgen op leidinggevend potentieel in de organisatie en medewerkers de mogelijkheid bieden om te ontdekken of ze leidinggevend potentieel in zich hebben. In dit kader wordt een oriëntatietraject/kweekvijver opgezet voor medewerkers die door directeurs voorgedragen kunnen worden.

Opleidingsschool Rotterdam

Het aantal studenten aan de Opleidingsschool Rotterdam kan worden uitgebreid doordat er meer geld beschikbaar komt. De gemeente heeft zich garant gesteld voor € 250.000 over een periode van vier jaar en betaalt eenmalig € 50.000. Veel studenten voor deze opleiding worden ingezet op scholen van LMC-VO. Het management wordt meer betrokken bij de opleidingsschool en twee docenten worden parttime aangesteld als coördinatoren.

Het aantal studenten geplaatst bij de LMC-scholen is in 2017 opnieuw gestegen. In totaal waren er in schooljaar 2015-2016 51 studenten, in schooljaar 2016-2017 59 studenten en aan het begin van schooljaar 2017-2018 zijn er 66 studenten geplaatst op LMC-scholen.

Geplaatste studenten van de Opleidingsschool Rotterdam op de verschillende, betrokken VO-scholen in Rotterdam in de schooljaren 2015-2016 en 2016-2017 in relatie tot de gemaakte quota-afspraken. Dit zijn de studenten die vallen onder de categorieën van OCW en opgeleid worden via Hogeschool Rotterdam, ICLON Leiden en TU Delft.

Eigen risicodragerschap WGA

De WIA is per 2006 geïntroduceerd en bestaat uit twee onderdelen, de IVA regeling voor duurzaam en volledig arbeidsongeschikte werknemers en de WGA regeling voor gedeeltelijk arbeidsgeschikte werknemers. Voor de WGA betaalt LMC-VO een publieke gedifferentieerde WGA premie die door de belastingdienst wordt vastgesteld. LMC-VO vraagt Robidus te onderzoeken of het interessant is om eigenrisicodragers te worden voor de WGA. Uit het onderzoek blijkt dat een aanzienlijke besparing te realiseren is. LMC-VO wordt om die reden per 1 juli 2017 eigenrisicodragers voor de WGA en sluit hiervoor een verzekering af bij Loyalis.

WW uitkeringen

In 2015 is LMC-VO intern gestart met het actief benaderen van oud-medewerkers die een WW-uitkering ontvangen met de bedoeling ze te begeleiden naar een baan. Eind 2016 is besloten dit onder te brengen bij een externe intermediair. Deze intermediair verzorgt o.a. trainingen die gericht zijn op:

- Omgaan met veranderingen
- Zelfonderzoek
- Arbeidsmarktbenadering

Rotterdampas

Gemeente Rotterdam heeft alle docenten en conciërges in Rotterdam een Rotterdampas aangeboden. Door deze selectie kregen andere medewerkers van LMC-VO, te weten het overige ondersteunend personeel en de docenten in Spijkenisse, niet het zelfde aanbod. Op verzoek van en in overleg met de GMR heeft het College van Bestuur besloten ook de door de gemeente uitgesloten groep medewerkers in aanmerking te laten komen voor een Rotterdampas. De kosten komen voor rekening van de reserve arbeidsvoorwaarden.

Lerarenregister

De docenten van LMC-VO worden gestimuleerd om zich te registreren in het lerarenregister. In de loop van het jaar komt het lerarenregister regelmatig in het nieuws. Uiteindelijk besluit de minister de invoeringsdatum van het lerarenregister uit te stellen.

LMC-personeelsdag

Op 14 november 2017 is er een personeelsdag voor alle medewerkers georganiseerd. De bijeenkomst vindt plaats in de gebouwen van Zuiderpark en Montfort College en de ernaast gelegen sporthal Sportmotor. Er zijn ongeveer 900 medewerkers. Aan het begin en aan het eind van de dag zijn er externe gastsprekers. De ongeveer 50 workshops worden verzorgd door tientallen eigen medewerkers. Leerlingen van verschillende scholen zorgen voor de ontvangst, catering en muziek.

6.5 Huisvesting

Nieuwbouw / verbouw

De bouw van het schoolgebouw aan de Argonautenweg voor het Vak College Hillegersberg (voorheen Noordrand College) vindt plaats in 2017. De bouw heeft een wat moeizame start. Het bouwproces stagneert enigszins en een omwonende heeft n.a.v. het verlenen van de omgevingsvergunning een voorlopige voorziening gevraagd. Dit is eind 2016 afgewezen door de bestuursrechter. Zijn bezwaar is in februari 2017 behandeld in de bezwarencommissie van de gemeente Rotterdam. De uitspraak was positief voor LMC-VO en de gemeente. Uiteindelijk wordt het gebouw tijdig opgeleverd en in de zomervakantie ingericht zodat de leerlingen en medewerkers er met ingang van schooljaar 2017/2018 in kunnen trekken.

De gemeente Rotterdam schrijft een procedure uit voor het selecteren van een architect voor de nieuwbouw aan de Schere Rotterdam. Dit nieuwe pand is bestemd voor Het Praktijkcollege Zuidwijk. De architect is halverwege het jaar bekend waarna het ontwerpproces start. Het definitief ontwerp is eind december afgerond. Oplevering van het gebouw wordt in oktober 2019 verwacht.

De plannen voor de huisvesting van Mavo Centraal worden ontwikkeld. Een belangrijk uitgangspunt is het realiseren van een buitenruimte voor de leerlingen. In de zomervakantie van 2018 wordt de locatie aangepast. Tegelijk wordt in de voorbereiding het gebouw Walenburgerweg (Hildegardis Mavo) meegenomen om de Montessori Mavo Rotterdam en de Theatermavo MT010 na de zomervakantie 2018 te kunnen huisvesten

Overdracht schoolgebouwen i.k.v. Wet VO

De locatie Robert Fruinstraat is eind januari 2017 overgedragen en het gebouw Schietbaanlaan wordt rond de zomervakantie overgedragen aan de gemeente Rotterdam.

Gemeente Rotterdam

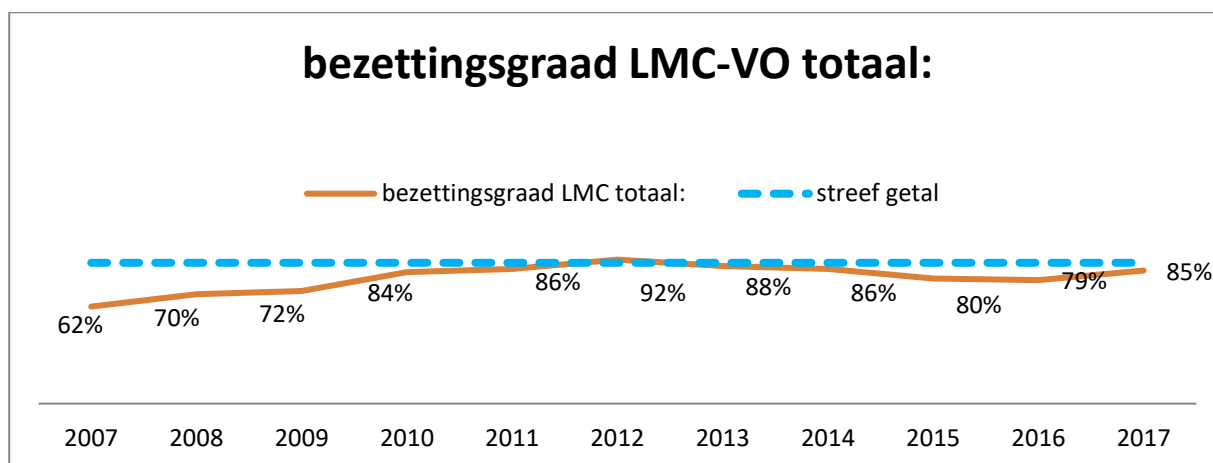
LMC-VO is eind 2017 nog met de gemeente Rotterdam in overleg voor het maken van afspraken over het beheer van de gebouwen Unielocatie (Montfort College en Zuiderpark) en YBSR. De gemeente huurt deze panden van een projectontwikkelaar en/of woningbouwvereniging en geeft ze in gebruik aan LMC-VO.

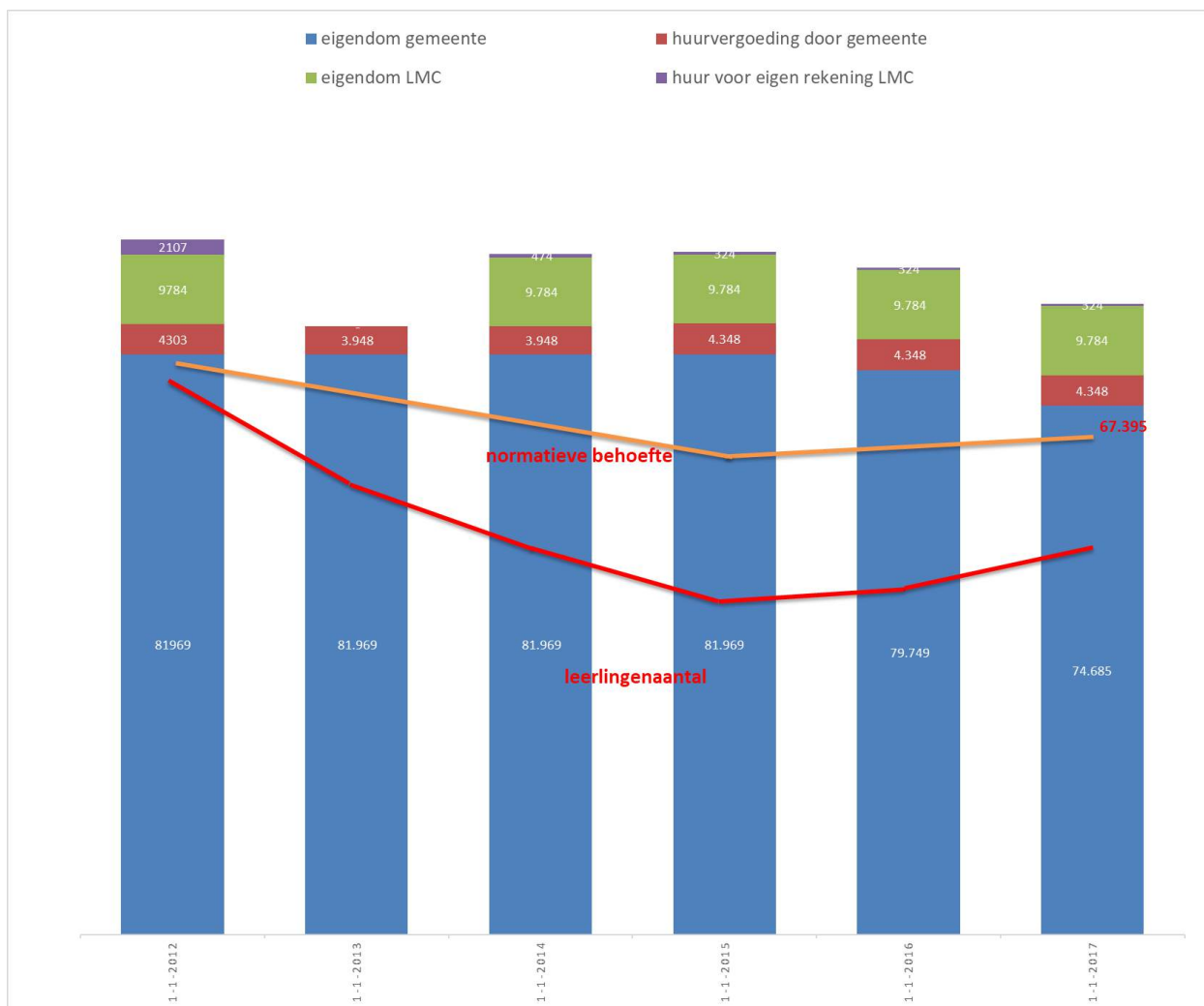
LMC-VO constateert dat de capaciteit en de kwaliteit van de gymlocaties van de gemeente Rotterdam niet meer passend is op de vraag. Duidelijk wordt dat de school Vak College Hillegersberg en Carré-Middellande ISK aan Westzeedijk 497 problemen hebben om voor hun profiel voldoende capaciteit ingeroosterd te krijgen in de gymlocaties. Dit is een zorgelijke ontwikkeling die in de toekomst groter wordt, zeker als het leerlingenaantal van LMC-VO stijgt. Er vindt overleg plaats met de gemeente.

De aanvragen voorziening huisvesting voor 2018 worden bij de gemeente ingediend. Daarbij zijn huurvergoedingen gevraagd voor de panden Pieter de Hoochweg 222 en Westzeedijk 497. Ook is een aanvraag ingediend voor het verbeteren van het binnenklimaat van het gebouw aan de Schietbaanstraat.

Bezettingsgraad LMC gebouwen

Conform de rekenmethodiek van de gemeente Rotterdam bedraagt op 1 oktober 2017 de bezettingsgraad van de gebouwen 85%. Dit is een stijging van 5% t.o.v. 1 oktober 2016. Dit is te danken aan een lichte stijging van het leerlingenaantal en door het afstoten van het gebouw aan de Hazelaarweg. De ontwikkeling van de bezettingsgraad is de komende jaren sterk afhankelijk van de ontwikkeling van het leerlingenaantal.

Meerjarenonderhoudsplanung

Het meerjarenonderhoudsplan is voor tien jaar (2016-2025) vastgesteld. Om de uitvoering van het plan beter te kunnen monitoren en te bewaken is het softwareprogramma, O-Prognose, aangeschaft. De meerjarenonderhoudsplannen van de scholen worden in het softwarepakket ingevoerd. De scholen die gehuisvest zijn aan de Montessoriweg en de Maashavenweg zijn uit het meerjarenonderhoudsplan gehaald. Deze vestigingen worden door de gemeente Rotterdam gehuurd van een woningbouwvereniging/projectontwikkelaar en ter beschikking gesteld aan LMC-VO tegen een vast bedrag per m2. Hierin is begrepen het onderhoud van de gebouwen.

Onderzoek binnenklimaat gebouw Toorop MAVO

In verband met de aanhoudende klachten over het binnenklimaat van het gebouw van Toorop MAVO wordt door een extern bureau een onderzoek uitgevoerd. Uiteindelijk blijkt dat forse ingrepen en aanpassingen aan de bestaande klimaatinstallaties noodzakelijk zijn. De revitalisatie van de installaties is onderhands aanbesteed.

Duurzaamheid

Een bedrag ad 200K is ingezet om te investeren in energiebesparende maatregelen en verduurzaming. Eén deel hiervan is ingezet om de verouderde TI-verlichting van Veenoord te vervangen door LED verlichting. Het andere deel is bestemd voor het aanbrengen van zonnepanelen op twee scholen, Toorop MAVO en Roncalli Mavo.

Meerjarenovereenkomst onderhoud Warmte-Energieinstallaties

Aangezien de prestatie-overeenkomst (meer) jarenovereenkomst m.b.t. het onderhoud aan de W-E installaties eind februari 2018 afloopt, wordt de aanbesteding voorbereid.

In deze aanbesteding worden naast het onderhoud ook de maatregelen opgenomen om te komen tot een gezond en energiezuinig gebouw. Vanuit het project 'Prestatiecontract voor een beter binnenmilieu en energie' wordt LMC-VO ondersteund door de GGD als onderdeel van het programma 'Programmatische ondersteuning GGD voor de green Deal Scholen'. Dit programma wordt gecoördineerd door GGD GHOR Nederland en uitgevoerd in opdracht van het ministerie I&M en OCW. De planning is dat rond de zomervakantie 2018 de aanbesteding is afgerond.

De kosten van het energieverbruik 2017 zijn t.o.v. 2016 gedaald. Deze daling is te verklaren door het afstoten van de verouderde gebouwen aan de Hazelaarweg en Robert Fruinstraat; door diverse energiebesparende maatregelen, waaronder zonnepanelen, en door het zachte voor- en najaar.

6.6 Communicatie

Intranet LIS (LMC Informatie Systeem)

Het nieuwe intranet LIS start in februari. Er zijn wat startproblemen en kinderziektes. Deze worden verholpen. Management en webredacteurs krijgen voorlichting hoe met LIS omgegaan moet worden en hoe het systeem werkt. Het grote voordeel van LIS, buiten de mogelijkheden van het oude intranet, is het vormen van 'communities'. Dat kan binnen de scholen of het bureau maar vooral ook bovenscholers voor uitwisseling van kennis en/of ideeën tussen bijvoorbeeld vakdocenten en vakgroepen.

Marketingplannen scholen

De scholen ontwikkelen in samenspraak met het bureau en het College van Bestuur plannen om de aantrekkelijkheid te vergroten. Deze plannen zijn gericht op het vergroten van de aantrekkelijkheid van het onderwijsaanbod, de uitstraling van de gebouwen, aanpassen en/of uitbreiden van de PR-teams van de scholen die bezoeken afleggen aan het PO of op scholenmarkten staan, specifieke PR-activiteiten zoals een Wall of Fame. Hiervoor kent het College van Bestuur aanvullende middelen toe, naast de middelen waar de scholen al over kunnen beschikken op grond van hun begroting.

Wall of Fame Horeca Vakschool, uitzendingen van TV Rijnmond en SBS Shownieuws

PR/marketing

Op 13 juni 2017 wordt een oude traditie in ere hersteld: in de Kuip wordt een voetbaltoernooi voor brugklasteams georganiseerd, de LMC-cup. Ook een wedstrijd tussen een team van LMC-docenten en oud-Feyenoorders vindt plaats. Het is een leuke, sportieve dag voor enkele honderden kinderen van 22 LMC-scholen. LMC-VO krijgt hiermee aandacht in de media en krijgt bekendheid bij kinderen en ouders in Rotterdam. Met veel foto's en een 'aftermovie' komt materiaal beschikbaar om te gebruiken voor de werving van nieuwe leerlingen voor het schooljaar 2018-2019.

Op basis van de evaluatie besluit het College van Bestuur ook in 2018 een voetbaltoernooi te organiseren en er een meer uitgebreid PR-traject voor op te zetten.

VO-gids

Enkele scholen presenteren zich al een paar jaar in de VO-gids. Dit is een landelijk (privaat) initiatief om op regionaal niveau voorlichtingsgidsen over scholen voor voortgezet onderwijs uit te brengen. De gidsen worden verspreid onder docenten van groep 8 van de basisscholen in de regio's. Zij bespreken de gidsen met hun leerlingen en delen ze aan hen uit. In 2017 zijn alle scholen van LMC-VO opgenomen in de gids(en) van een of meerdere regio's. In de VO-gids van elke relevante regio is ook een algemene presentatie van LMC-VO opgenomen.

Websites / logo's

Meerdere scholen krijgen in 2017 of 2018 nieuwe namen. In verband hiermee worden de websites van de scholen en soms ook de logo's aangepast. De vernieuwde websites worden in 2017 en in 2018 in gebruik genomen.

6.7 ICT

Windows 10

LMC-VO kiest ervoor om met Windows 10 te gaan werken. Nieuwe servers zijn opgezet om het gebruik te faciliteren. Na diverse testen wordt Windows 10 stapsgewijs ingevoerd. Een bijkomend voordeel is dat gelijk oude software is verwijderd van meerdere, oudere PC's.

Mail Exchange Migratie

De mailboxen die in gebruik zijn bij LMC-VO worden overgezet van Exchange 2010 naar de laatste nieuwe versie van Exchange (2016). Voor de omzetting is ook een controle uitgevoerd van de mailboxen op gebruik en op bestaan binnen AFAS. Als gevolg hiervan hoefden ongeveer 1000 accounts niet te worden overgezet. Een bijkomend voordeel van de nieuwste software is dat in de nabije toekomst een bezuiniging kan plaatsvinden in het Datacenter van LMC-VO door de verwijdering van oudere servers.

Kassasystemen

Op Hildegardis MAVO en Young Business School Rotterdam worden in de kantine nieuwe kassa's geplaatst. Met behulp van een pasje (tag) kunnen leerlingen en medewerkers afrekenen en via een beveiligde website hun tegoed door middel van I-deal opwaarderen. Ook andere scholen binnen LMC-VO zijn geïnteresseerd in deze nieuwe vorm van veilig betalen.

Vak College Hillegersberg

Het nieuwe gebouw van Vak College Hillegersberg wordt voorafgaand, tijdens en ook nog ná de oplevering technisch voorzien van de nieuwste ontwikkelingen. Het gehele gebouw heeft WiFi. Een camerasysteem en toegangscontrole door middel van tags voor alle deuren zorgen voor een extra veilig gevoel. De leerlingen kunnen via een app op hun mobiele telefoon gebruik maken van kluisjes.

Vorbereidende werkzaamheden

In 2017 wordt begonnen met de aanpassing op ICT-gebied van enkele panden in verband met de wijziging van het onderwijs. Dit betreft de Mavo voor Theater MT010. Een gebouw van de huidige Hildegardis MAVO zal deze school huisvesten. Hildegardis MAVO gaat Montessori onderwijs verzorgen. Mogelijk moeten ook in verband met deze wijziging aanpassingen plaatsvinden op ICT-gebied. Het pand van Lucia Petrus MAVO (het toekomstige Mavo Centraal) moet een modernisering en uitbreiding krijgen op ICT-gebied. Een inventarisatie wordt uitgevoerd in 2017. De uitwerking van plannen zal plaatsvinden in 2018.

6.8 Horizontale verantwoording

Management

In het jaar vindt eenmaal per vier weken een overleg plaats tussen het College van Bestuur en de directeuren van de scholen of scholengroepen. Bij dit directeurenoverleg zijn de hoofden van de stafafdelingen en de ambtelijk secretaris aanwezig. Onderwerp van gesprek zijn actuele zaken die in opdracht van het College van Bestuur voorbereid worden maar met name wordt van gedachten gewisseld over de plannen op onderwijskundig gebied of over de plannen voor de toekomst van scholen of van LMC-VO als geheel. In strategiebijeenkomsten waar ook locatie- en teamleiders aanwezig zijn, wordt de koers van LMC-VO besproken.

Medezeggenschap

Elke school heeft een medezeggenschapsraad. Daarnaast is er een Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad voor onderwerpen die meer dan één school betreffen. Het College van Bestuur woont een deel van de GMR-vergadering bij om voor instemming of om advies ingebrachte documenten te kunnen toelichten en vragen van de GMR-leden te kunnen beantwoorden. In de medezeggenschapsraden zijn medewerkers, ouders en leerlingen vertegenwoordigd. LMC-VO stimuleert de deelname van ouders en leerlingen aan deze medezeggenschapsraden.

Inspectie van het Onderwijs

De Inspectie van het Onderwijs voert jaarlijks een gesprek met het College van Bestuur. In dit gesprek wordt de stand van zaken op de scholen besproken maar geeft het College van Bestuur ook informatie over de organisatie als geheel. Het formele bestuursgesprek vindt eenmaal per vier jaar plaats. Met de Inspectie van het Onderwijs wordt contact opgenomen als er bijzondere gebeurtenissen zijn waarbij de inspectie betrokken moet worden.

Gemeente Rotterdam en andere schoolbesturen

Op regelmatige basis is er overleg met Gemeente Rotterdam en de schoolbesturen binnen Rotterdam. Dit overleg betreft niet alleen onderwijszaken maar ook onderwerpen op het gebied van huisvesting, veiligheid, radicalisering, communicatie en PR enz.

Openbaarheid documenten en resultaten

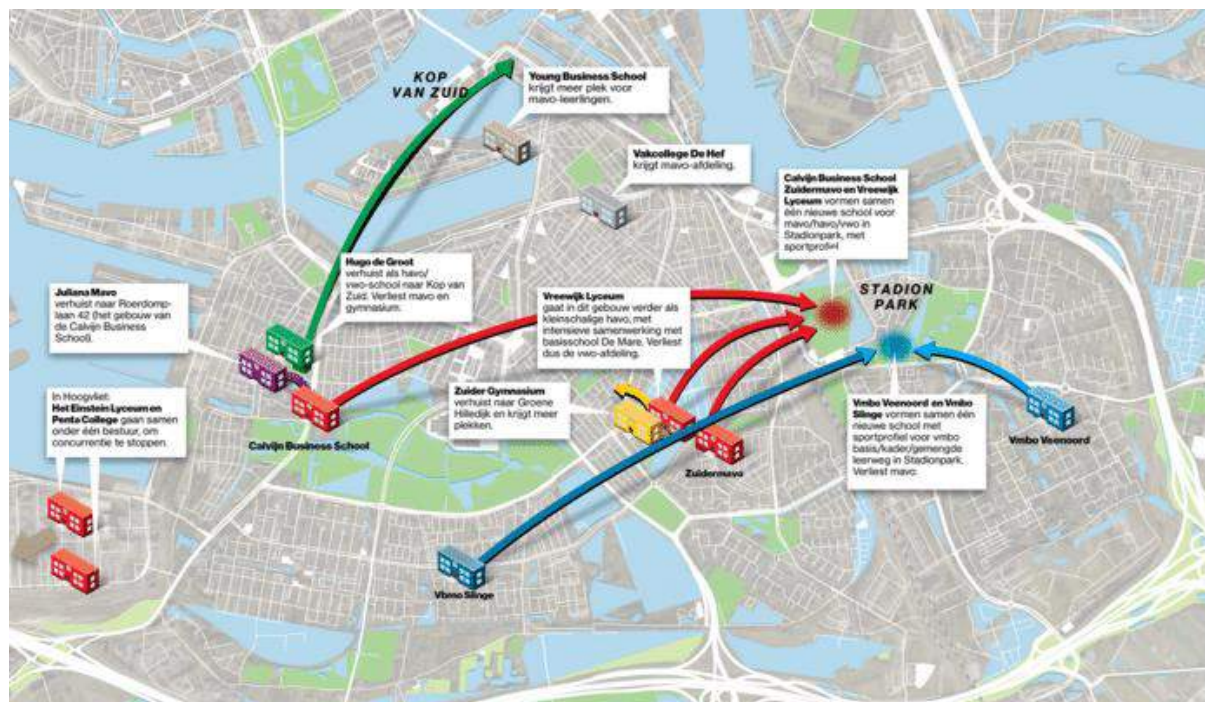
Informatie over de structuur van de organisatie, het jaarverslag inclusief de jaarrekening, meerdere beleidsstukken en bestuurlijke regelingen zijn openbaar gemaakt via de website van LMC-VO. Ouders krijgen informatie over het onderwijs, de resultaten van het onderwijs en over ontwikkelingen op de scholen in de schoolgidsen en de websites van de scholen. Zij kunnen daarbij via Magister informatie krijgen over de vorderingen van hun kinderen.

Alle beleidsstukken zijn opgenomen op LIS, het intranet van LMC-VO, zodat de medewerkers de stukken kunnen lezen. Alle scholen van LMC-VO geven inzicht in hun resultaten door de gegevens te vermelden op de website Vensters VO / Scholen op de Kaart.

6.9 Vooruitblik

Scholenplan op Zuid

In februari 2018 hebben de drie grote VO besturen en de gemeente Rotterdam een convenant afgesloten om het onderwijsaanbod op Zuid beter en aantrekkelijker te maken. De onderwijshuisvesting wordt in de komende jaren hoofdzakelijk geclusterd in drie gebieden op Zuid (Kop van Zuid, Hart van Zuid en Feyenoord City) en de profilering van de afzonderlijke scholen wordt versterkt. Dit alles met als doel om de leerlingen van Zuid spannend en uitdagend onderwijs te bieden in de eigen wijk. In 2018 moeten de plannen verder vorm en inhoud gaan krijgen.

▲ Klik op de kaart om te zien welke veranderingen er allemaal komen. © AD

Mega-operatie scholen: leerling hoeft Zuid niet meer uit

Een unieke schuifoperatie van Rotterdamse scholen zet Zuid op z'n kop. Alles om de 'brugfietzers' te stoppen. „Het aanbod is te mager.”

Jitske-Sophie Venema 20-02-18, 07:19 Laatste update: 07:54

Elke ochtend is het bal op de Erasmusbrug. Een stroom van 1.800 scholieren trapt dan de Nieuwe Maas over. Van Zuid naar Noord, wel te verstaan. Want dáár zitten de goede

Ontwikkeling binnenstad Mavo's

In 2018 vormen vier (relatief) nieuwe binnenstad Mavo-opleidingen het hart van de Mavo Campus Rotterdam. Dit betreffen de Montessori Mavo (start schooljaar 2018/2019), De Mavo voor Theater (gestart in schooljaar 2017/2018), de Horeca Mavo (onderdeel van de Horeca Vakschool Rotterdam, gestart schooljaar 2017/2018) en Mavo Centraal met een technologie profiel (Lucia Petrus MAVO in een combinatie met Hildegardis MAVO, start schooljaar 2018/2019). De vier genoemde scholen bieden met hun specifieke profielen een dekkend aanbod in de binnenstad van Rotterdam voor VMBO TL leerlingen.

**Montessori
Mavo
Rotterdam**

Investeren in professionalisering

Investeren in de kwaliteit van medewerkers is de belangrijkste investering in de kwaliteit van het onderwijs. In 2018 zal versterkt worden ingezet op de professionalisering. Concrete trajecten starten in 2018. Dit betreft de uitbreiding van het aantal OSR (Opleidingsschool Rotterdam) stageplekken op de LMC scholen. De OSR is een samenwerkingsverband tussen de drie grote VO schoolbesturen in Rotterdam (BOOR, CVO en LMC-VO), de lerarenopleiding (HBO en WO) en de gemeente Rotterdam. De gemeente Rotterdam heeft aanvullende middelen ter beschikking gesteld om de uitbreiding (verdubbeling) van het aantal stageplaatsen te financieren. Het tweede traject dat gestart wordt is het LMC-mastertraject. LMC-VO investeert hiermee in de verhoging van het aantal Masterafgestudeerde docenten. Vanaf schooljaar 2018/2019 zullen in totaal 14 docenten extra worden gefaciliteerd om hun mastertraject te starten.

Evaluatie inrichting scholengroepen

Drie jaar geleden is binnen LMC-VO gestart met het clusteren van afzonderlijke scholen en vestigingen in samenhangende scholengroepen. Met als doel om de samenwerking tussen de scholen te versterken en de op- en afstroom van leerlingen tussen de schoolsoorten te vereenvoudigen. In 2018 zal een evaluatie worden gestart naar de inrichting en werking van de scholengroepen. Een eventuele aanpassing van de scholengroepen wordt nadrukkelijk met alle geledingen van de organisatie besproken.

ICT in het onderwijs

ICT is inmiddels niet meer weg te denken uit alle beroepen en daarmee ook niet meer uit het onderwijs. Toch lopen de ontwikkelingen op dit terrein tussen het onderwijs en het toekomstige beroepenveld niet parallel. In 2018 is een werkgroep binnen LMC-VO gestart om in kaart te brengen op welke wijze ICT in het onderwijs een bijdrage kan leveren aan de leerprestaties van leerlingen, zowel op het vlak van de cognitieve vaardigheden als om hen beter voor te bereiden op het vervolgonderwijs en volwaardig te kunnen participeren in de (toekomstige) maatschappij.

De basis op orde, en verder ...

Alle scholen van LMC-VO hebben in het schooljaar 2017/2018 minimaal het basisarrangement. Daarnaast dragen twee scholen het predicaat "Excellent" en een havo-afdeling de beoordeling "Goed". LMC-VO heeft de ambitie om de lat op het kwaliteitsniveau hoger te leggen. Zowel als het gaat om de "meetbare" kwaliteit (inspectiestandaarden) als om de "merkbare" kwaliteit (tevredenheid leerlingen, ouders en medewerkers). Op beide terreinen zijn concrete doelstellingen geformuleerd in de kaderbrief voor 2018 om de kwaliteit van het onderwijs op de individuele scholen te verhogen. De principes van de Lerende Organisatie vormen hierin een belangrijk uitgangspunt. Scholen en medewerkers worden uitgedaagd van elkaar te leren en elkaar te stimuleren om betere prestaties voor leerlingen en omgeving te realiseren.

Aangaan van duurzame relaties met primair onderwijs en vervolgonderwijs

Het voortgezet onderwijs zet de ontwikkeling van leerlingen van het primair onderwijs door, gericht op een naadloze overgang naar het vervolgonderwijs (MBO, HBO en WO). Om dit proces zo goed mogelijk vorm te geven, zijn duurzame relaties met het voortgezet en het vervolgonderwijs noodzakelijk. In 2018 worden diverse vormen van samenwerking verkend met partners in het primair onderwijs, het middelbaar en hoger beroepsonderwijs en het wetenschappelijk onderwijs. Een eerste stap hierin is te komen tot een systeem van gegevens uitwisseling over de leerprestaties van leerlingen in de overgang van het ene onderwijssysteem naar het andere. Concrete afspraken hierover met de verschillende onderwijspartners zijn inmiddels gemaakt.

6.10 Continuïteitsparagraaf

In de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs is opgenomen dat elke instelling een continuïteitsparagraaf in het jaarverslag dient op te nemen die aan een aantal vereisten moet voldoen, te weten:

A	<u>Gegevensset</u>	
A1	Aantal leerlingen	Pag 34 en 35
	Personele bezetting	Pag 36
A2	Meerjarenbegroting/staat van baten en lasten	Pag 37
	Balans	Pag 39
	Toelichting	Pag 40 t/m 43
B	<u>Overige rapportages</u>	
B1	Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem	Pag 44: risicoparagraaf
B2	Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden	Pag 44: risicoparagraaf
B3	Rapportage toezichthoudend orgaan	Pag 49: verslag van de Raad van Toezicht

Algemeen

Eind 2016 (oktober) is een nieuw CvB aangetreden en daarmee is 2017 het eerste begrotingsjaar dat volledig onder verantwoordelijkheid van het nieuw CvB is opgesteld en gerealiseerd. De meerjarenbegroting 2017-2019 stond nog wel in het teken van het beleidskader zoals opgesteld in de kaderbrief van september 2016. Het afgelopen jaar is gestart met een bezinning op de missie en visie van LMC-VO hetgeen in 2018 moet leiden tot een nieuw strategisch beleidsplan.

Om de vinger aan de pols te houden wordt elke 4 maanden aan de RvT gerapporteerd over de uitputting van de begroting en wordt een verwachting uitgesproken over het te behalen resultaat. Twee keer per jaar wordt met de directeur van de school een formeel managementgesprek gevoerd waarin de ontwikkelingen van de school aan de orde komen en tevens de financiële uitputting van het budget.

Leerlingen

Ook 2017 stond in het teken van het terugwinnen van het marktaandeel qua leerlingen. Hiervoor is wederom een extra bedrag van € 1 miljoen uitgetrokken, zoals ook in 2016 is gebeurd. In 2018 zal hier voor de laatste keer een bedrag aan de algemene reserve worden onttrokken. Besteding is niet meer afhankelijk van de PR en marketingplannen van de scholen maar zal meer centraal door het CvB worden aangestuurd.

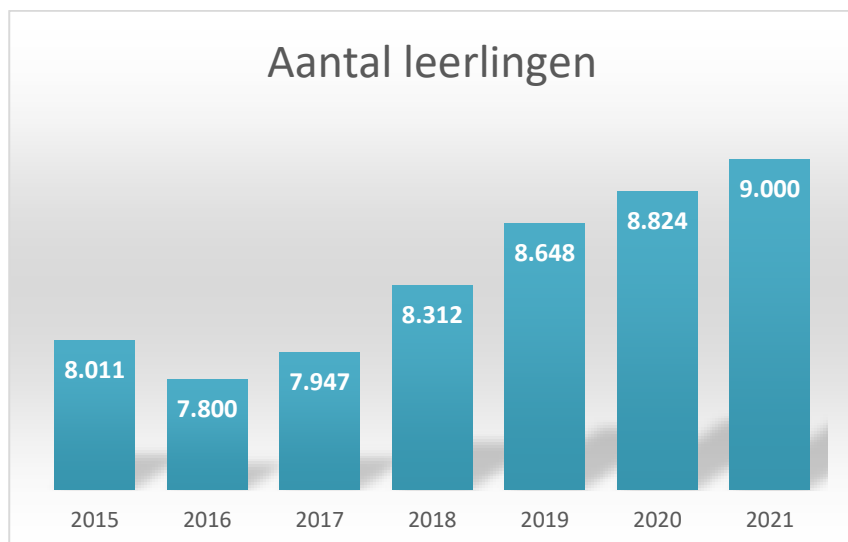
De daling van het aantal leerlingen in de afgelopen jaren heeft ook zijn effect op de resultaten. De overhead kosten kunnen niet simpel evenredig met de daling in inkomsten worden verlaagd waardoor tekorten gaan ontstaan. Het opheffen van deze tekorten kan door het snijden in de dienstverlening/overhead en/of door meer leerlingen aan te trekken. LMC-VO heeft vooral gekozen voor het laatste maar heeft ook stappen gezet om de kosten omlaag te brengen. Zo is ouder personeel gestimuleerd gebruik te maken van de mogelijkheid eerder met pensioen te gaan. De flexibele schil maakt het mogelijk mensen daar in te zetten waar deze het meest nodig zijn. Het onderzoek van Berenschot inzake de overhead heeft laten zien dat LMC-VO in de benchmark zeer laag scoort (weinig overhead).

Na de evaluatie van het reallocatiemodel is besloten het afdrachtspercentage met 0,25% te verhogen.

Het aantrekken van meer leerlingen heeft zich onder andere gericht op het vergroten van de bekendheid van de LMC scholen bij potentiële brugklassers en dan met name het onder de aandacht brengen van de aantrekkelijke vormen van het aangeboden onderwijs. Zo is bij diverse scholen het flexrooster ingevuld en is de Theatermavo MT010 van start gegaan. Het Vak College Hillegersberg heeft zijn nieuwbouw betrokken en een nieuw onderwijsconcept ingevoerd. Aan de Young Business School Rotterdam is een afdeling Vrije School toegevoegd in samenwerking met Rudolf Steiner. Komend jaar zal de Montessori mavo zijn deuren openen. Het Carré College Rotterdam krijgt een versterkt profiel en gaat verder als het Rotterdam Design College. LMC-VO verwacht dat deze initiatieven, samen met het versterken van het reeds aangeboden onderwijs, een stijging van het aantal leerlingen zal opleveren.

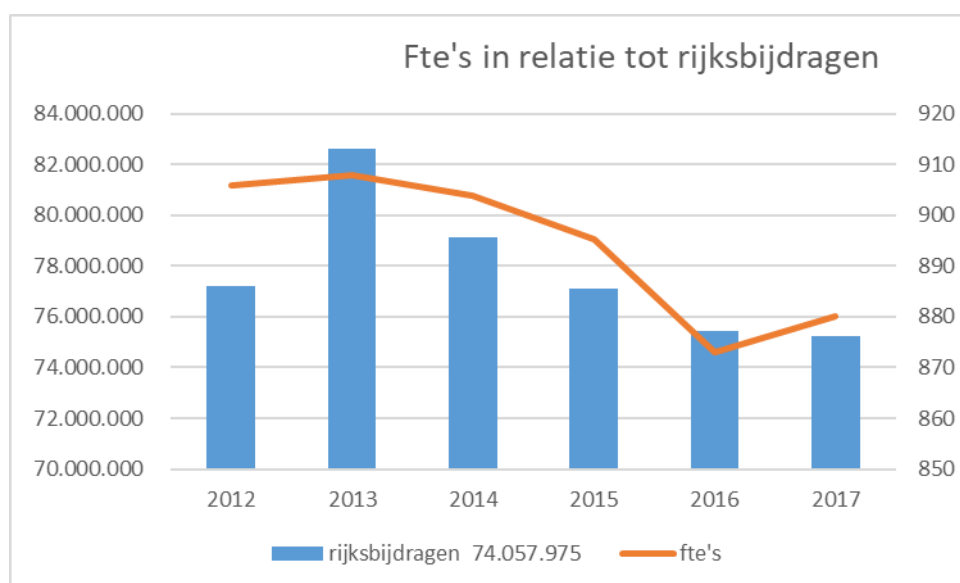
De gemeente Rotterdam heeft een prognose uitgegeven waarin terug te zien is dat het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs de komende jaren nog zal stijgen. Dit in tegenstelling tot de landelijke trend waarin een sterke daling te zien is.

Voor LMC-VO is de prognose in groei aantal leerlingen in onderstaande grafiek weergegeven. Deze groei is realistisch als de instroom in de brugklassen zich positief blijft ontwikkelen. De verhoudingen in aandeel mavo, pro, vmbo en havo/vwo wijzigt in de komende jaren niet (24:7:38:31). Ook het verwachte percentage LWOO leerlingen blijft stabiel op 23%.

Personele ontwikkeling

Door de inzet van extra gelden in 2016 en 2017 maar ook in de jaren daarvoor heeft de ontwikkeling van het aantal fte geen gelijke tred gehouden met de daling in leerlingenaantallen en daarmee de rijksbijdragen. In onderstaande grafiek zien we de afwijkingen waarmee dit wordt geïllustreerd.

Om in 2019 tot een positief resultaat te komen zoals de meerjarenbegroting aangeeft, zal de personele inzet komend jaar al moeten worden aangepast.

	Personele inzet						
	MAN	OP	OOP	Totaal	MAN	OP	OOP
31-12-2012	74	628	203	906	8%	69%	22%
31-12-2013	68	639	201	908	7%	70%	22%
31-12-2014	65	636	203	904	7%	70%	22%
31-12-2015	66	623	207	895	7%	70%	23%
31-12-2016	60	605	208	873	7%	69%	24%
31-12-2017	60	608	212	880	7%	69%	24%
excl. Ziektevervanging							
31-12-2017	60	588	205	853	7%	69%	24%
2017-2018	59	577	202	838	7%	69%	24%
2018-2019	61	588 *	193	841	7%	70%	23%
2019-2020	62	593 *	191	845	7%	70%	23%

*) Dit is inclusief 21,4 fte die extra wordt ingezet bij de toekenning van de gemeentelijke subsidie.

In de hieraan voorafgaande jaren is deze inzet eveneens meegenomen.

Onder het management is opgenomen de directeurs, teamleiders, locatieleiders en het CvB. Na een gestage daling in de inzet van het management blijft deze komende periode vrijwel stabiel. Het onderwijsgevend personeel is aangepast aan de ontwikkeling van het aantal leerlingen maar ook de extra investeringen hebben daar effect op. Het onderwijs ondersteunend personeel wordt stapsgewijs aangepast omdat deze functies niet altijd leerlinggebonden zijn.

De opbouw van bovenstaande personele inzet is gebaseerd op de meerjaren exploitatiebegroting 2018-2020. Hierin zijn bepaalde keuzes gemaakt. De formatiebegroting biedt de mogelijkheid de gemaakte keuzes te herzien, uiteraard binnen het vastgestelde budget.

Resultaat 2017

Het financiële resultaat 2017 bedraagt € 3,5 miljoen negatief waar € 3,1 miljoen negatief is begroot (inclusief impuls en projectgelden).

De overschrijding heeft als belangrijkste oorzaak een extra kostenpost vanwege de desinvestering van inventaris voor een bedrag van ruim € 500K. Deze desinvestering heeft plaatsgevonden vanwege de verhuizing van het Vak College Hillegersberg naar de Argonautenweg en daarmee het afstoten van het gebouw aan de Hazelaarweg, de verhuizing van het Montfort College naar de Unielocatie en daarmee het afstoten van het gebouw aan de Montessoriweg 14, de verhuizing van de Young Business School naar de Maashavenweg waarmee het gebouw aan de Huismanstraat deels leeg is komen te staan en het afstoten van het schoolgebouw aan de Robert Fruinstraat/Schietbaanlaan vanwege de verhuizing van de ISK leerlingen naar de Westzeedijk. Al deze verhuisbewegingen vinden hun oorzaak voor een groot deel in de afspraak met de gemeente Rotterdam om de leegstand in de schoolgebouwen in Rotterdam te verminderen. Uiteindelijk heeft een vermindering plaatsgevonden met 10.000 m2.

Daarnaast is sprake van enkele plussen en minnen die per saldo elkaar ongeveer opheffen. Hierbij moet gedacht worden aan het extra kosten voor huisvesting en personele lasten (verlofdagen OOP) en vrijval van gelden vanuit voorzieningen en de balans en een opbrengst naar aanleiding van een uitgevoerd recovery onderzoek.

Meerjarenbegroting 2018-2020

De meest bepalende elementen van een begroting in het onderwijs zijn de leerlingen, het personeel en de huisvesting. Zoals al eerder aangeven verwacht LMC-VO de komende jaren een groei in leerlingenaantal naar 9000 in 2021. Een directe relatie met het aantal leerlingen is de personele inzet (onderwijzend personeel). LMC-VO meent dat deze flexibel genoeg is om een eventuele onverhoopte tegenvaller op het gebied van leerlingenaantallen te kunnen opvangen.

Ook huisvesting is een belangrijke, statische kostenpost. Veel van onze scholen zijn inmiddels gehuisvest in nieuwe en/of gerenoveerde schoolgebouwen. Onderhoud en energiekosten liggen over het algemeen lager bij nieuwe schoolpanden. Komende jaren volgt nog nieuwbouw voor het praktijkonderwijs Zuidwijk en participeert LMC-VO in de ontwikkelingen op Zuid met de scholen Veenoord, Vak College Zuidrand en de Young Business School.

Daarnaast worden plannen ontwikkeld, in nauw overleg met de gemeente Rotterdam, om het kunstencollege (de scholen voor theater, muziek en dans) te herhuisvesten.

Al met al biedt dit voldoende bewegingsruimte om op tegenvallende resultaten te anticiperen.

Meerjarenbegroting 2017-2020

Baten en Lasten	Realisatie 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Baten				
Rijksbijdragen	75.232.887	75.240.774	78.963.062	82.055.959
Overige overheidsbijdragen	3.867.918	3.911.483	3.709.031	3.587.894
Overige baten	4.684.286	4.456.698	4.369.305	4.466.358
Totaal baten	83.785.092	83.608.955	87.041.398	90.110.211
Lasten				
Salarislasten	61.100.431	61.498.069	62.755.281	64.959.030
Personeel niet in loondienst	3.355.620	3.224.743	3.074.452	3.267.645
Overige personele lasten	3.930.724	1.204.989	1.261.688	1.303.027
Totaal Personeelslasten	68.386.775	65.927.800	67.091.421	69.529.702
Afschrijvingen	2.395.546	2.613.530	2.813.734	2.794.047
Huisvestingslasten	7.399.745	7.414.366	7.845.585	7.946.239
Overige lasten	9.235.416	8.720.597	8.952.649	9.331.999
Totaal lasten	87.417.482	84.676.293	86.703.390	89.601.987
Resultaat norm. bedr. voering	3.632.390-	1.067.338-	338.008	508.224
Fin. baten / buitengew. bedr voering	82.203	7.890-	8.528-	8.867-
Resultaat	3.550.187-	1.075.228-	329.481	499.357
Nog in te zetten impuls gelden		890.000		
Nog in te zetten project gelden		800.000	850.000	
Verwacht resultaat	3.550.187-	2.765.228-	520.519-	499.357
Aantal leerlingen	7800	7947	8312	8648

De vastgestelde en goedgekeurde meerjarenbegroting 2018-2020 laat in 2018 nog een negatief resultaat zien van € 2.7 miljoen. Hierin is begrepen de extra impuls van € 1 miljoen en de inzet van project gelden voor de ontwikkeling van nieuwe scholen. Voor dit laatste is in de periode 2017 t/m 2019 een bedrag gereserveerd van totaal € 2 miljoen. In 2019 sluit de normale bedrijfsvoering met zwarte cijfers maar omdat ook in dat jaar nog project gelden worden ingezet is in 2019 het resultaat nog € 500K negatief. Uiteindelijk laat LMC-VO vanaf 2020 zwarte cijfers zien.

Investerings en voorzieningen

Om de meerjaren balans op te kunnen stellen is het noodzakelijk een inschatting te maken van de investeringen en de voorzieningen.

Voor het investeringsniveau per jaar wordt uitgegaan van de onderstaande bedragen:

Investerings	2017	2018	2019	2020
Gebouwen en verbouwingen	2.502-	1.680.000	1.500.000	1.500.000
Installaties	25.992	293.203	221.050	125.250
Meubilair en apparatuur	521.295	261.500	567.100	123.700
Leermiddelen en ICT	937.088	1.144.915	750.045	717.445
In uitvoering	80.010	-	-	-
Totaal	1.561.883	3.379.618	3.038.195	2.466.395

De investering in 2017 is aanmerkelijk lager vanwege de desinvestering die heeft plaatsgevonden. De investering bij gebouwen en verbouwingen betreft de bovenschoolse investeringen. In voorkomende gevallen kunnen deze ook voor andere activa categorieën worden ingezet.

Voorzieningen	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020
Onderhoud	4.597.489	5.740.854	6.140.854	6.380.854	7.480.854
Spaarverlof	150.174	164.307	134.307	104.307	74.307
Jubileum	703.488	661.416	661.416	661.416	661.416
Langdurig zieken	469.158	397.139	397.139	397.139	397.139
Wachtgeldverplichtingen	838.885	644.293	644.293	644.293	644.293
Voorziening LFBPB	720.845	1.012.585	1.212.585	1.212.585	1.212.585
Totaal voorzieningen	7.480.039	8.620.594	9.190.594	9.400.594	10.470.594

Het niveau van de voorzieningen blijft vrij constant (muv de onderhoudsvoorziening). Voor de onderhoudsvoorziening wordt uitgegaan van het meerjaren onderhoudsplan en de kosten die hier komende jaren zijn opgenomen. Aan de voorziening spaarverlof wordt uitsluitend onttrokken. De overige voorzieningen blijven voor dit overzicht onveranderd.

Mutatie voorziening onderhoud	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020
Beginstand	5.318.675	4.597.489	5.740.854	6.140.854	6.380.854
Dotatie voorziening	1.955.000	1.955.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
Uitvoering onderhoud	2.676.186-	811.635-	1.600.000-	1.760.000-	900.000-
Eindstand	4.597.489	5.740.854	6.140.854	6.380.854	7.480.854

De balans voor de komende jaren geeft hiermee het volgende beeld:

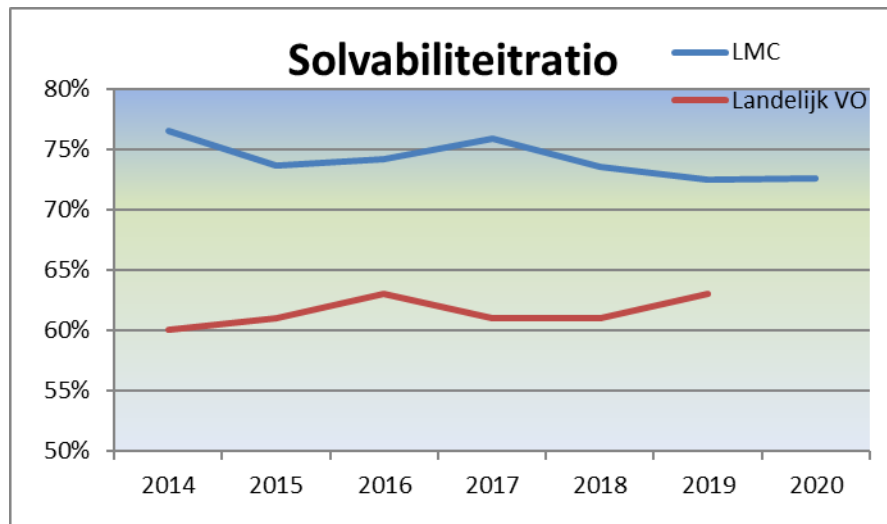
Balans na resultaat bestemming

Activa	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020
Materiële vaste activa	20.622.078	19.788.417	20.554.505	20.778.966	20.451.314
Vorderingen korte termijn					
Debiteuren	536.394	600.084	600.000	600.000	600.000
Ministerie van OCenW	-	-			
Overige vorderingen	54.794	323.222	300.000	300.000	300.000
Overlopende activa	720.560	636.044	600.000	600.000	600.000
	1.202.160	1.559.350	1.500.000	1.500.000	1.500.000
Liquide middelen					
Liquide middelen	24.868.590	21.131.572	18.787.312	18.752.332	21.149.341
Totaal Activa	46.692.828	42.479.338	40.841.817	41.031.298	43.100.655
Passiva	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2019
Eigen vermogen					
Algemene reserve	28.180.468	25.036.634	21.486.447	18.721.219	18.200.700
Bestemmingsreserve publiek	1.900.000	1.900.000	1.900.000	1.900.000	1.900.000
Bestemmingsreserve privaat	213.916	230.004	230.004	230.004	230.004
Resultaat boekjaar	-3.127.746	-3.550.187	-2.765.228	-520.519	499.357
	27.166.638	23.616.451	20.851.223	20.330.704	20.830.061
Voorzieningen					
Onderhoudsvoorzieningen	4.597.489	5.740.854	6.140.854	6.380.854	7.480.854
Personeelsvoorzieningen	2.882.550	2.879.740	3.049.740	3.019.740	2.989.740
	7.480.039	8.620.594	9.190.594	9.400.594	10.470.594
Schulden korte termijn					
Crediteuren	2.394.422	1.872.936	2.500.000	2.500.000	2.500.000
Belast. en premies soc. verz.	2.900.802	2.779.407	3.000.000	3.500.000	4.000.000
Overige kortlopende schulden	2.071.397	294.210	300.000	300.000	300.000
Overlopende passiva	4.679.530	5.295.741	5.000.000	5.000.000	5.000.000
	12.046.151	10.242.294	10.800.000	11.300.000	11.800.000
Totaal Passiva	46.692.828	42.479.338	40.841.817	41.031.298	43.100.655

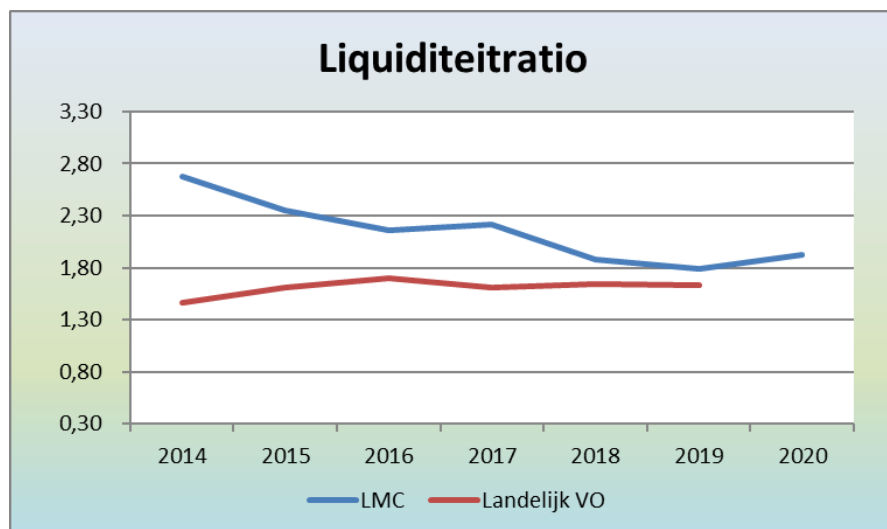
De groei van de voorzieningen zorgt er oa voor dat de liquiditeitspositie verbetert.

Financiële positie

De solvabiliteit (die berekend wordt door het eigen vermogen plus de voorzieningen te delen door het balanstotaal) daalt de komende periode licht maar blijft ruim boven de signaleringsgrens van 30%. Het landelijke gemiddelde lag in 2016 op 63% en de prognose is dat deze vrijwel stabiel blijft. LMC heeft de ondergrens voor solvabiliteit bepaald op 60%.

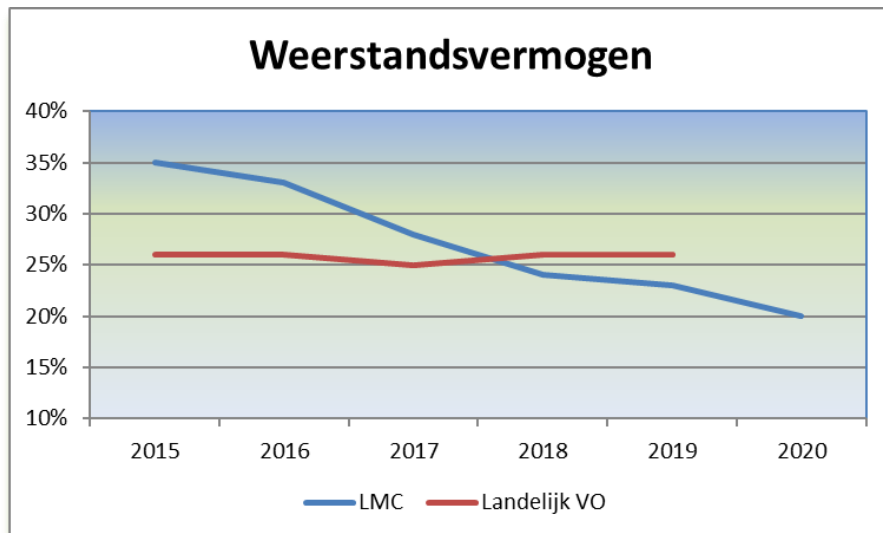
De liquiditeit geeft de verhouding weer tussen het geld dat het bestuur op korte termijn beschikbaar heeft en wat op korte termijn moet worden betaald. Komende 2 jaren daalt deze voor LMC naar 1,79 om in 2020 weer te stijgen naar 1,92. Hiermee blijft LMC boven het (verwachte) landelijke cijfer en ruim boven de signaleringsgrens van 0,75. LMC heeft als ondergrens factor 1,5 bepaald.

Het weerstandsvermogen geeft aan wat de vrije vermogensbuffer is voor het opvangen van calamiteiten.

De signaleringsgrens ligt tussen de 10 en 40%.

Landelijk ligt deze indicator op 26%. Voor LMC daalt de indicator de komende periode naar 20% maar blijft hiermee wel binnen de signaleringsgrens.

Deze indicatoren geven aan dat LMC een financieel gezonde organisatie is. Een aandachtspunt is het weerstandsvermogen. Hoewel binnen de signaleringsgrenzen blijft het zaak voor LMC om een goed risicobeleid te voeren waardoor de kans op een calamiteit verlaagd wordt.

In het kasstroomoverzicht wordt de mutatie in de liquiditeit weergegeven. Het meerjarenperspectief is ten opzichte van vorig jaar sterk verbeterd, mede doordat de investeringen (inclusief groot onderhoud) zijn verlaagd.

Kasstroomoverzicht	2016	2017	2018	2019	2020
Saldo exploitatie	3.127.746-	3.550.187-	1.075.229-	329.481	499.357
Afschrijvingen	2.458.234	2.395.546	2.613.530	2.813.734	2.794.047
Vorderingen	1.301.289	357.190-	59.350	-	-
Kortlopende schulden	1.640.871-	1.803.857-	557.706	500.000	500.000
Voorzieningen	431.521-	1.140.555	570.000	210.000	1.070.000
	1.440.615-	2.175.133-	2.725.357	3.853.215	4.863.404
(Des)investeringen materiële vaste activa	3.439.341-	1.561.883-	3.379.618-	3.038.195-	2.466.395-
	3.439.341-	1.561.883-	3.379.618-	3.038.195-	2.466.395-
Langlopende schulden	-	-	-	-	-
Mutatie liquide middelen	4.879.956-	3.737.016-	654.261-	815.020	2.397.009
Beginstand liquide middelen	29.748.543	24.868.590	21.131.572	18.787.312	18.752.333
Mutatie liquide middelen	4.879.956-	3.737.016-	654.261-	815.020	2.397.009
Eindstand liquide Middelen	24.868.590	21.131.572	18.787.312	18.752.333	21.149.342

Ontwikkeling eigen vermogen

De bewuste extra investeringen en daarmee de geaccepteerde tekorten in de afgelopen jaren hebben hun effect op het eigen vermogen.

Van het vermogen is een deel bestemt conform afspraken met de vakcentrales. Het gaat hier om een reservering voor een mogelijk sociaal plan.

Daarnaast is een deel van het vermogen opgebouwd met privaat geld. Dit betreft met name de omzet van de leerlingenkantines op de scholen.

Een deel van de algemene reserve is intern geoormerkt. Het betreft een oormerking in het kader van opgebouwde rechten bapo, geld dat opzij is gezet voor de inrichting van het Zuiderpark (hier wordt ieder jaar een deel van de afschrijvingslasten op afgeschreven) en een geoormerkte reserve arbeidsvoorwaarden. Inzet van deze reserve gebeurt in overleg met de GMR. In 2017 is hier de premie voor de arbeidsongeschiktheidsverzekering en de kosten met betrekking tot de krimpscenario's ten laste gebracht. Tevens de kosten voor de Rotterdam Pas voor management en OOP. Dit geeft het volgende beeld:

Reserves	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	1-1-2020
Algemene reserve (na resultaat)	17.337.999	14.218.444	11.741.386	11.509.037	12.296.563
Intern geoorm. reserve arbeidsvoorwaarden	6.505.113	6.252.707	6.122.998	5.993.289	5.863.580
Intern geoorm. reserve bapo	507.951	449.951	391.951	333.951	275.951
Intern geoorm. reserve Zuiderpark	701.659	565.345	480.953	396.560	312.167
Totaal algemene reserve	25.052.722	21.486.448	18.737.288	18.232.837	18.748.262
Reserve personeel tbv sociaal plan	1.900.000	1.900.000	1.900.000	1.900.000	1.900.000
Reserve kantine (privaat)	213.915	230.003	230.003	230.003	230.003
Eigen vermogen	27.166.637	23.616.451	20.867.291	20.362.840	20.878.265

Doordat de komende jaren nog negatieve resultaten worden verwacht is de beleidsruimte beperkt. Een deel van de reserve wordt als financiële buffer aangehouden. Het bedrag is tot stand gekomen na de in 2016 gehouden risico inventarisatie.

Beleidsruimte	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	1-1-2020
Algemene reserve (voor resultaat)	17.623.527	17.337.999	14.224.794	11.754.086	11.528.087
Resultaat (prognose)	3.127.746-	3.566.275-	2.765.228-	520.519-	499.357
tlv geoormerkte reserve bapo	91.261	58.000	58.000	58.000	58.000
tlv geoormerkte reserve Zuiderpark	179.486	136.314	84.393	84.393	84.393
tlv geoormerkte reserve arbeidsvoorwaarde	151.780	258.756	136.059	136.059	136.059
bestemd deel als financiële buffer	4.195.000-	4.195.000-	4.195.000-	4.195.000-	4.195.000-
Beschikbare beleidsruimte	11.125.708	10.029.794	7.543.018	7.317.019	8.110.895

Het betekent dat de komende jaren een investeringsruimte beschikbaar is van ruim € 7 miljoen. Hierbij is de inzet van de impuls en projectgelden meegenomen in het verwachte resultaat.

Ontwikkelingen in 2018

In 2017 is intensief gewerkt aan het formuleren van een nieuw strategisch beleidsplan. Afronding hiervan vindt plaats in 2018. Elders in het jaarverslag zijn de belangrijkste bevindingen van het nieuwe strategische beleid opgenomen.

We blijven ons inzetten om de instroom van het aantal leerlingen te verhogen. Hiervoor worden scholen in de markt gezet met een sterk profiel en aantrekkelijk onderwijs. Daarnaast zetten we ons in op de kwaliteit van het personeel en daarmee de kwaliteit van het onderwijs. Waar nodig wordt scholing ingezet en we participeren intensiever in de Opleidingsschool Rotterdam.

We stimuleren het gebruik van ICT in het onderwijs en onderzoeken op welke wijze ICT een bijdrage kan leveren in het verbeteren van de leerprestaties van de leerlingen.

Om aantrekkelijk onderwijs te kunnen aanbieden, is aantrekkelijke huisvesting noodzakelijk. De financiële middelen hiervoor zijn echter beperkt. Voor het verduurzamen van bestaande gebouwen is beperkt extra budget beschikbaar. Nieuwbouwprojecten worden wel duurzaam opgeleverd.

Het streven is en blijft erop gericht de organisatie zo effectief en efficiënt als mogelijk in te richten waardoor een gezonde bedrijfsvoering ontstaat.

6.11 Financiële Paragraaf

In de continuïteitsparagraaf is al veel informatie opgenomen over de financiële positie van LMC-VO. Hierin is vooral gekeken naar het effect van het resultaat 2017 op de vermogenspositie van LMC-VO en de verwachtingen voor de toekomst. Op pagina 36 wordt kort ingegaan op het behaalde resultaat. De financiële positie van LMC is weergegeven op de pagina's 40 en 41. De toelichting op de posten van de staat van baten en lasten is terug te vinden vanaf pagina 73. De analyse van het resultaat in relatie tot vorig jaar en de begroting staat op pagina 78 en 79.

6.12 Risicoparagraaf

In 2015 is een risico-inventarisatie gehouden waaruit de volgende acht risico's naar voren zijn gekomen:

- a) ontwikkeling van het aantal leerlingen
- b) onvoorspelbare overheid
- c) hoog ziekteverzuim
- d) huisvestingssituatie
- e) kwaliteit van het personeel
- f) realisatie van de functiemix
- g) omvang van de flexibele schil
- h) omvang van de overhead

De genoemde risico's zijn nog steeds zeer actueel en worden jaarlijks geëvalueerd. Dit zorgt ervoor dat er vier nieuwe risico's benoemd kunnen worden:

- i) privacy en beveiliging
- j) imagoschade door incidenten op scholen
- k) (onvoldoende bijhouden van) nieuwe vormen van onderwijs
- l) niveau van het weerstandsvermogen

Onderstaand wordt kort ingegaan op deze risico's en welke beheersmaatregelen er zijn genomen om deze te verkleinen.

- a. Alhoewel in het schooljaar 2017/2018 het aantal aanmeldingen en het totaal aantal leerlingen is gestegen is het herstel nog broos. Gezien de ontwikkeling op scholen en de start van een aantal nieuwe concepten/scholen laat het meerjarenperspectief een stijging van het leerlingenaantal zien. In de komende jaren zal nog nadrukkelijk worden ingezet op PR en marketing om deze stijging te ondersteunen.
- b. De financiering van het onderwijs is in belangrijke mate afhankelijk van de landelijke en lokale overheid. Alhoewel in het nieuwe regeerakkoord afspraken zijn gemaakt over investeringen in het onderwijs en ook op lokaal niveau de ambitie is uitgesproken om 'Leren Loont!' een vervolg te geven, blijft het niveau van financiering een onzekere factor. Voldoende flexibiliteit in de financiën (zie punt f) is dan van belang om een eventuele daling op te vangen.
- c. Het ziekteverzuim binnen LMC VO is hoog. Het ziekteverzuimpercentage binnen LMC VO ligt op dit moment op 5,98% (12 maands gemiddelde). In vergelijking tot het landelijke gemiddelde van 5,2%% in 2016 is dit te hoog. Wel laat het percentage een licht dalende trend zien ten opzichte van de voorgaande jaren. In het afgelopen jaar is door het management - ondersteund door de afdeling HRM - nadrukkelijk gestuurd op het terugdringen van het verzuim. Middels trainingen van het management, structureel overleg met de bedrijfsarts en gerichte interventies op individuele casuïstiek.
- d. De huisvestingslasten zijn relatief hoog. Door de daling van het aantal leerlingen in de afgelopen vier jaar - en de daarmee gepaarde leegstand - zijn de kosten voor huisvesting per leerling relatief hoog. Door de recente toename van het aantal leerlingen maar ook door het afstoten van "overtollige" vierkante meters is de bezettingsgraad toegenomen van 79% tot 85%. Ook in de komende jaren zal door een combinatie van het verhogen van het aantal leerlingen en het teruggeven van gebouwen aan de gemeente de leegstand verder worden gereduceert.

- e. De kwaliteit van het onderwijs wordt voor het overgrote deel bepaald door de kwaliteit van de leerkrachten. Het investeren in het "menselijk kapitaal" levert dan ook de beste bijdrage aan de kwaliteit van het onderwijs. In de komende periode zal versterkt worden ingezet op het verhogen van het aantal eerstegraads bevoegde en Masteropgeleide docenten. Naast het kwalitatieve aspect is ook het aantrekken van voldoende (gekwificeerd) personeel een toenemend probleem. De vraag naar bevoegde docenten in het VO is groot, groter dan het aanbod. Zeker als het gaat om het lesgeven in de grote stad Rotterdam. Het blijven werken aan LMC als aantrekkelijke werkgever heeft een hoge prioriteit.
- f. Nog altijd voldoet LMC VO niet aan de verhoudingen binnen de functiemix. Met de voornoemde ontwikkelingen zal echter het aantal LD-docenten in de komende jaren toenemen. Met de vakbonden zal opnieuw overleg worden gevoerd over het realiseren van een 'aangepaste' functiemix voor LMC VO. Met name het relatief grote aandeel VMBO en praktijkscholen maakt het realiseren van de landelijk gemaakte afspraken moeilijk.
- g. De mogelijke gevolgen van de items opgenomen bij a. en b. maakt het hanteren van een flexibele personele schil noodzakelijk. In november 2017 bedraagt de flexibele schil van LMC VO 17%. Het streefpercentage van deze flexibele schil ligt tussen de 10% en 20%. Hiermee is het risico onder controle.
- h. De omvang van de overhead was met name de afgelopen jaren een belangrijk punt van aandacht. Door de daling van het leerlingenaantal nam de druk op de omvang van de overhead toe. Dit terwijl een deel van de overhead niet altijd evenredig mee kan bewegen van het aantal leerlingen. In 2017 heeft een benchmarkonderzoek plaatsgevonden naar de omvang van de overhead binnen LMC VO. Hieruit kwam naar voren de LMC VO - na forse ingrepen in de afgelopen jaren - tot de 25% meest efficiënte onderwijsorganisaties in haar klassengrootte behoort. Inmiddels zijn afspraken gemaakt om deze positie te handhaven. Niet meer dan 20% van de kosten mogen betrekking hebben op de overheadfuncties zoals genoemd in het benchmarkonderzoek.
- i. Met de komst van de nieuwe wet op de privacy neemt de aandacht voor dit aspect en de bijbehorende beveiliging toe. In 2017 heeft een extern onderzoek plaatsgevonden waaruit blijkt dat de technische ICT-beveiliging afdoende is conform de nieuwe geldende wet- en regelgeving. In de feitelijke naleving op - met name - scholen bestaan echter nog risico's. Deze risico's hebben met name betrekking op de privacy "awareness" bij de individuele medewerkers. Voor 2018 zal worden gekeken op welke wijze deze kan worden verhoogd.
- j. De (landelijke en lokale) media zijn in toenemende mate alert op incidenten op of rondom scholen. De afgelopen periode laat zien dat - zeker binnen een grootstedelijke context van Rotterdam - ieder jaar zich incidenten voordoen op school. De impact van deze incidenten kan groot zijn. Voor de eventuele slachtoffers en de omgeving vanzelfsprekend maar ook voor het imago van een school. Het hebben van goede protocollen en checklists, het voorbereiden van management op een eventuele crisis en hanteren van strikte afspraken over woordvoering kunnen mogelijke imagoschade beperken.
- k. Met het groeiende inzicht in het "puberbrein", de toenemende digitalisering en grotere nadruk op 21st century skills, ontwikkelt het onderwijs zich in een steeds groter tempo. Nieuwe

vormen van onderwijs worden geïntroduceerd en verschillende experimenten met leren op afstand of andere vormen van digitaal onderwijs worden gestart. LMC VO heeft de ambitie om mee te doen in de onderwijsontwikkeling en op een aantal fronten zelfs voorloper te zijn. Wanneer deze ontwikkeling echter onvoldoende (snel) voet aan de grond krijgt binnen de interne organisatie bestaat het gevaar dat andere (traditionele of nieuwe) schoolorganisaties LMC

VO voorbij streven. Hiermee komt de kwaliteit en de aantrekkelijkheid van het onderwijs binnen de LMC scholen onder druk te staan. Het ontwikkelen van een innovatie-agenda met heldere doelstellingen en mijlpalen moet voorkomen dat ontwikkelingen ons verrassen of onvoldoende bereiken. Deze agenda zal in het komende jaar moeten worden opgesteld.

- l. Het weerstandsvermogen van LMC VO is goed. De afgelopen jaren is er bewust geïnvesteerd in de kwaliteit van het onderwijs en de aantrekkelijkheid van de individuele scholen. Deze investeringen zijn gerealiseerd middels substantiële onttrekkingen aan de algemene reserve. Voor de toekomst zullen investeringen uit de reguliere bedrijfsvoering gerealiseerd moeten worden om een "gezond" weerstandsvermogen te behouden. Een groter beroep op de algemene reserves ten behoeve van innovatie leidt onherroepelijk tot een verslechtering van de vermogenspositie van LMC VO. Met de gemaakte afspraken omtrent de ratio's voor solvabiliteit, rentabiliteit en liquiditeit wordt voorkomen dat het weerstandsvermogen onder het gewenste niveau komt.
- m. In 2018 zal opnieuw een formele risico-inventarisatie worden uitgevoerd waarvoor een brede delegatie van management, GMR, medewerkers en leerlingen zal worden uitgenodigd. In deze inventarisatie zullen ook beheersmaatregelen worden benoemd om de genoemde risico's zoveel mogelijk te beperken. De nieuwe risico-inventarisatie zal worden opgenomen in de begroting 2019 en de jaarrekening 2018.

7. Treasury verslag

Treasury dient twee doelen namelijk:

- Beheersen van de financiële risico's en de reductie van de financieringskosten
- Inzicht verschaffen in de omvang en samenstelling van de liquide middelen.

In 2017 is een nieuw treasurystatuut opgesteld. Hierin is rekening gehouden met de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016.

De algemene doelstellingen van LMC voor het treasurybeleid zijn:

- o het zorgdragen voor de tijdige beschikbaarheid van de benodigde middelen tegen acceptabele condities;
- o het minimaliseren van de kosten van het verkrijgen van financiële middelen;
- o het optimaliseren van het rendement van eventuele tijdelijk overtollige liquide financiële middelen;
- o het beheersen van financiële risico's die aan de financiële posities en geldstromen zijn verbonden;
- o het registreren van transacties in de administratie;
- o het vormen van adequate dossiers;
- o een goede interne en externe informatievoorziening over de uitvoering van het treasurybeleid;
- o het nakomen van wettelijke verplichtingen inzake bovenstaande.

Als minimum voor de solvabiliteit is een norm vastgelegd van 60%. Voor de liquiditeit is deze vastgesteld op 1,5

LMC VO heeft in 2017 geen gebruik gemaakt van derivaten, heeft geen geld belegd en geen leningen afgesloten.

Overtollig liquide financiële middelen zijn ondergebracht in spaarproducten die voldoen aan de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016.

LMC VO bankiert bij de ABN/AMRO bank.

LMC-VO maakt verder bij de uitvoering van haar activiteiten gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die LMC-VO blootstellen aan krediet-, rente-, kasstroom- en liquiditeitsrisico's. Het betreft financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen zoals debiteuren, overige vorderingen, liquide middelen, crediteuren en overige schulden. Om deze risico's te beheersen en te beperken heeft LMC-VO procedures en gedragslijnen (waaronder een treasury statuut) opgesteld. De instelling handelt niet in financiële derivaten.

Kredietrisico

LMC-VO loopt kredietrisico over vorderingen en liquide middelen.

Het kredietrisico op vorderingen wordt als beperkt ingeschat door een grote spreiding van de vorderingen op debiteuren waarbij significante vorderingen betrekking hebben op de gemeente en het samenwerkingsverband. De vorderingen op de gemeente en het samenwerkingsverband Koers VO hebben een zeer laag risico op oninbaarheid.

De liquide middelen hebben een laag kredietrisico en voldoen aan de eisen van de Regeling Belenen en Beleggen.

Renterisico

LMC-VO heeft per 31 december 2017 geen leningen opgenomen en loopt uit dien hoofde op dat onderdeel geen risico.

Kasstroom- en liquiditeitsrisico

Kasstroomrisico is het risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een monetair financieel instrument in omvang zullen fluctueren. LMC-VO wordt periodiek bevoorschot door het Ministerie van OCW. Het kasstroomrisico en liquiditeitsrisico wordt daarom beperkt geacht door de spreiding van de betalingen in relatie tot de inkomsten. Daar komt nog bij dat de banktegoeden direct opeisbaar zijn.

Prijrisico

LMC-VO loopt geen specifieke prijrisico's.

8. Verslag van de Raad van Toezicht

Inleiding

LMC-VO kent een scheiding tussen bestuur en intern toezicht. Het intern toezicht wordt uitgevoerd door de Raad van Toezicht. Volgens de statuten bestaat de Raad van Toezicht minimaal uit vijf en maximaal uit zeven personen. Aan het eind van 2017 verlaten twee leden de Raad van Toezicht. Zij worden per die datum opgevolgd. De samenstelling van de Raad van Toezicht is als volgt:

- de heer ir. A.H. Lieftinck, voorzitter – treedt af op 20 december 2017
- mevrouw dr. E.M. Branderhorst, vice-voorzitter tot 20 december 2017, vervolgens voorzitter
- mevrouw F.M. Russel
- mevrouw mr. H.W. Vogels, vice-voorzitter m.i.v. 20 december 2017
- de heer drs. B.R. van Holten – treedt af op 20 december 2017
- de heer drs. M. Broekema
- de heer drs. C. Verbrugge m.i.v. 20 december 2017
- de heer ir. J.P. van Rossum m.i.v. 20 december 2017

Werkwijze - taken

De werkwijze en taken van de Raad van Toezicht zijn opgenomen in de statuten en nader uitgewerkt in het reglement voor de Raad van Toezicht. Ook de profielen van de leden en de voorzitter zijn uitgewerkt in het reglement. De stukken staan op de website van LMC-VO, www.LMC-VO.nl. De Raad van Toezicht vergadert dit jaar zeven keer. De vergaderingen vinden meestal plaats op scholen waar de Raad van Toezicht van de directeur van de school informatie krijgen over de stand van zaken op de school. Er is maandelijks een gesprek tussen de voorzitter van de Raad van Toezicht en het College van Bestuur. Het College van Bestuur informeert de leden van de Raad van Toezicht per mail over de inhoud van dit gesprek. LMC-VO hanteert de governancecode "Goed onderwijsbestuur VO".

Auditcommissie

Twee leden van de Raad van Toezicht vormen de auditcommissie. Deze commissie bespreekt met het College van Bestuur, eventueel samen met de controller, financiële stukken voorafgaand aan de vergadering van de Raad van Toezicht. De commissie stelt vervolgens een advies aan de Raad van Toezicht op. De auditcommissie heeft de mogelijkheid een gesprek te voeren met de controller zonder dat het College van Bestuur aanwezig is. Ook de controller kan hiertoe het initiatief nemen. De auditcommissie is betrokken bij de aanbestedingsprocedure voor een nieuwe accountant. De auditcommissie komt in 2017 vier maal bijeen en bespreekt onder meer de concept-jaarrekening/het jaarverslag 2016, de managementletter 2016 en de concept-begroting 2018. De auditcommissie adviseert de Raad van Toezicht m.b.t. deze onderwerpen.

Remuneratiecommissie

De remuneratiecommissie bestaat uit twee leden van de Raad van Toezicht en heeft de taak de Raad van Toezicht te ondersteunen en te adviseren bij de aanstelling van een lid van het College van Bestuur en over bezoldigingsvraagstukken. De commissie voert jaarlijks een beoordelings- dan wel voortgangsgesprek met het College van Bestuur volgens een vastgestelde procedure met een 360° feedback. Aan de hand van de beoordeling adviseert de remuneratiecommissie de Raad van Toezicht.

De remuneratiecommissie stelt voor de eigen werkzaamheden een evaluatieverslag op dat wordt besproken in de vergadering van de Raad van Toezicht. In het verslagjaar vergadert de remuneratiecommissie vier maal.

Integraal toezicht

Het intern toezicht is integraal toezicht. Het College van Bestuur informeert de Raad van Toezicht over de stand van zaken binnen LMC-VO en over zaken en ontwikkelingen buiten de organisatie die van belang zijn voor LMC-VO tijdens vergaderingen maar ook per e-mail of eventueel per telefoon. Driemaal in het jaar ontvangt de Raad van Toezicht ter informatie een bestuursrapportage van het College van Bestuur. Deze rapportage wordt tijdens de vergaderingen inhoudelijk besproken. In 2017 besluit de Raad van Toezicht de cyclus van de bestuursrapportage aan te laten sluiten op de cyclus van de financiële rapportage zodat er voortaan twee bestuursrapportages per jaar worden opgesteld.

De Raad van Toezicht bespreekt met het College van Bestuur onder meer de ontwikkeling van het leerlingaantal en de inzet om het leerlingaantal te laten stijgen. Vanwege het achterblijven van de inschrijving bij Lucia Petrus MAVO en Hildegardis MAVO en een vergelijkbare situatie in eerdere jaren wordt een plan ontwikkeld om de scholen een nieuw perspectief te bieden.

Aan het eind van 2017 blijkt dat de strafzaak tegen een voormalig voorzitter van het College van Bestuur op korte termijn zal beginnen. Deze ontwikkeling, en de mogelijke publiciteit daar omheen met een persstrategie, wordt besproken in de vergadering van de Raad van Toezicht en in een overleg tussen College van Bestuur, de vorige voorzitter van het College van Bestuur, enkele medewerkers en de voorzitter en twee leden van de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht overlegt jaarlijks in mei met de GMR en in december is het dagelijks bestuur van de GMR namens de GMR aanwezig tijdens een deel van de vergadering van de Raad van Toezicht om informatie uit te wisselen en elkaar op onderwerpen te bevragen. In 2017 is dit tweede overleg in samenspraak met het dagelijks bestuur van de GMR doorgeschoven naar februari 2018.

Maatschappelijke ontwikkelingen

Er is behoefte aan een verdere afstemming van het onderwijs in Rotterdam-Zuid vanwege een (te) beperkt onderwijsaanbod en relatief veel leegstand in de onderwijsgebouwen. Deze situatie en de mogelijkheden op het gebied van samenwerking zijn al geruime tijd onderwerp van gesprek tussen Gemeente Rotterdam en onderwijsbesturen. Het College van Bestuur informeert de Raad van Toezicht hier regelmatig over. Een projectleider komt op de vergadering van de Raad van Toezicht om een uiteenzetting te geven. Aan het eind van het jaar verzorgt de gemeente een presentatie tijdens een overleg.

Besluiten 2017

De Raad van Toezicht besluit:

- verschillende stukken na inhoudelijke bespreking voor kennisgeving aan te nemen, zoals de managementletter 2016, de situatie m.b.t. het Rotterdamse Onderwijsbeleid Leren Loont! en de betreffende subsidies, de toekomst funderend onderwijs, het treasury statuut, de aanpak t.a.v. de strategie van LMC-VO, bestuursrapportage;
- het besluit van het bestuur van Laurens Lyceum om niet tot overdracht van de school aan LMC-VO over te gaan wordt besproken en voor kennisgeving aangenomen;
- de voorgenomen overdracht van het pand Schietbaanlaan 118 goed te keuren;
- dat de auditcommissie de rapportage van de door Berenschot in opdracht van het College van Bestuur uitgevoerde benchmark bespreekt;

- twee nieuwe leden te zoeken voor de Raad van Toezicht in verband met het komende aftreden van twee huidige leden;
- goedkeuring te verlenen aan het voorgenomen besluit om het jaarverslag/de jaarrekening 2016 vast te stellen; de accountant is op de vergadering aanwezig tijdens de behandeling van dit agendapunt;
- de voorzitter van de Raad van Toezicht toe te voegen aan de remuneratiecommissie in de periode dat een lid of leden geworven wordt/worden voor het College van Bestuur;
- het verslag van de remuneratiecommissie over 2016 vast te stellen;
- tot het aanpassen van de cyclus van de bestuursrapportage;
- de voorgenomen overdracht van het pand Hazelaarweg 50 (voorheen het gebouw van Noordrand College) goed te keuren;
- dat er behoefte is aan verschillende acties na de bespreking van de kaderbrief 2018 die het College van Bestuur zal uitwerken en uitvoeren;
- twee nieuwe leden te benoemen voor de Raad van Toezicht en daarbij te besluiten dat t.a.v. een nieuw lid, de heer Verbrugge, via de website en het jaarverslag aan te geven dat hij niet deel zal nemen aan de voorbereiding, beraadslaging en besluitvorming ter zake van CED vanwege een andere nevenfunctie;
- mevrouw Vogels te benoemen als vice-voorzitter m.i.v. de datum dat mevrouw Branderhorst voorzitter wordt;
- geen aparte kwaliteitscommissie in te stellen zoals dit ook besproken is in de bijeenkomst rond de zelfevaluatie maar het onderwerp "kwaliteit" vaker en uitgebreider te bespreken in de vergaderingen van de Raad van Toezicht;
- voor een periode van drie jaar de overeenkomst met de nieuwe accountant aan te gaan onder het voorbehoud dat enkele stukken nog worden ingeleverd;
- dat een verkenning op hoofdlijnen kan worden uitgevoerd t.a.v. een eventuele samenwerking met een ander bestuur, dit op voorstel van het College van Bestuur;
- goedkeuring te verlenen aan het voornemen van het College van Bestuur om de meerjarenbegroting 2018-2020 vast te stellen;
- de auditcommissie en remuneratiecommissie als volgt samen te stellen: Auditcommissie: de heer Verbrugge en mevrouw Russel; Remuneratiecommissie: de heer Broekema en mevrouw Vogels

Kwaliteit van het interne toezicht

De Raad van Toezicht zorgt voor een bestendiging of verhoging van de kwaliteit van het toezicht. Daartoe volgen de leden regelmatig cursussen. De Raad van Toezicht voert tweejaarlijks een zelfevaluatie uit. In 2017 vindt een dergelijke zelfevaluatie plaats. De Raad van Toezicht laat zich daarbij begeleiden door een extern deskundige. In deze zelfevaluatie gaat de aandacht met name uit naar de onderwerpen informatievoorziening en aandacht voor inhoud, stakeholder-oriëntatie, werken met commissies. Een uitkomst van de zelfevaluatie is dat de Raad van Toezicht dieper in wil gaan op de strategie. De rapportage van de zelfevaluatie wordt besproken in de vergadering en de aanbevelingen worden gebruikt voor verbetering of aanpassing van de werkwijze.

Scholenbezoek

Sinds enkele jaren bezoeken leden van de Raad van Toezicht diverse scholen. Zij voeren gesprekken met management en zien de gebouwen. Zij krijgen hierdoor ook rechtstreeks informatie vanuit de scholen. In 2017 zijn de scholen Roncalli Mavo, Carré –Middellande ISK en Havo/vwo voor Muziek en Dans bezocht.

Vergoeding – (neven)functies

De leden van de Raad van Toezicht ontvangen een financiële tegemoetkoming van € 3.000 voor de gewone leden en van € 4.000 voor de voorzitter. Een overzicht van de (neven)functies, de benoemingsdatum en datum van aftreden van de leden van de Raad van Toezicht is opgenomen in bijlage 5.

Bestuurlijke regelingen - openbaarheid

De bestuurlijke regelingen van LMC-VO zijn openbaar. Zij zijn te vinden op de website van de organisatie, www.lmc-vo.nl. Dit betreft de statuten, de reglementen voor de commissies van de Raad van Toezicht, de werving- en selectieprocedure en de profielen van de Raad van Toezicht, het reglement voor het College van Bestuur en het toetsingskader van LMC-VO. In de statuten staat onder meer hoe het bestuur wordt geregeld bij ontstentenis van het College van Bestuur. Bij een eenhoofdig College van Bestuur, kan de Raad van Toezicht een persoon als waarnemer aanwijzen. Als het College van Bestuur uit meerdere personen bestaat, kan de Raad van Toezicht een persoon als waarnemend lid benoemen.

De klokkenluidersregeling, de klachtenregeling en het leerlingenstatuut staan eveneens op de website van LMC-VO. Deze stukken staan ook, samen met de integriteitscode en alle beleidsstukken, op intranet (LIS) dat toegankelijk is voor alle medewerkers. Nieuwe medewerkers ontvangen de integriteitscode bij indiensttreding.

9. Jaarrekening

9.1 Grondslagen van waarderingen van activa, passiva en resultaatbepaling

Algemeen

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2017, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2017. De jaarrekening is opgesteld volgens de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. In deze regeling is bepaald dat de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (in het bijzonder RJ 660 Onderwijsinstellingen) van toepassing zijn met inachtneming van de daarin aangeduide uitzonderingen.

Valuta

De jaarrekening is opgesteld in hele euro's, de functionele valuta van de instelling.

Waardering van activa en passiva

De algemene grondslag voor de waardering van activa en passiva, alsmede voor het bepalen van het resultaat, zijn de historische kosten. Voor zover niet anders vermeld worden activa en passiva opgenomen voor de nominale waarde.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Actief/verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een in de balans opgenomen actief of verplichting blijft op de balans als een transactie (met betrekking tot het actief of de verplichting) niet leidt tot een belangrijke verandering in de economische realiteit met betrekking tot het actief of de verplichting. Een actief of verplichting wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot het actief of de verplichting aan een derde zijn overgedragen.

Verder wordt een actief of een verplichting niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en/of betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en passiva en van baten en lasten. De belangrijkste schattingen hebben betrekking op:

- de waardering van materiële vaste activa, waaronder de gehanteerde afschrijvingstermijnen;
- de verwachte onderhoudsuitgaven bij bepaling van de voorziening voor groot onderhoud;
- de bepaling van personele voorzieningen.

De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen

worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Vergelijking met voorgaande jaren

De grondslagen voor waardering van activa, passiva en van de resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten handels- en overige vorderingen, geldmiddelen en overige financieringsverplichtingen, handelsschulden en overige te betalen posten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, waar (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien de instrumenten bij de vervolgwaaardering niet worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeverminderingen in de winst- en verliesrekening, maken eventuele direct toerekenbare transactiekosten deel uit van de eerste waardering.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

Handels- en overige vorderingen

Handels- en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rentemethode, verminderd met bijzondere waardeverminderingverliezen.

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen

Langlopende en kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve rekenmethode.

Afgeleide financiële instrumenten

LMC-VO maakt geen gebruik van financiële derivaten en beperkt de risico's (renterisico, kasstroomrisico en kredietrisico) door gebruik te maken van rekening-courant en spaarrekeningen, rekening houdend met de voorwaarden uit de Regeling beleggen en belenen tot 1 juli 2016 en regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 na 1 juli 2016.

Bijzondere waardeverminderingen financiële activa

Een financieel actief dat niet wordt gewaardeerd tegen (1) reële waarde met waarde wijzigingen in de staat van baten en lasten of (2) geamortiseerde kostprijs of lagere marktwaarde, wordt op iedere verslagdatum beoordeeld om te bepalen of er objectieve aanwijzingen bestaan dat het actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Een financieel actief wordt geacht onderhevig te zijn aan een bijzondere waardevermindering indien er objectieve aanwijzingen zijn dat na de eerste opname van het actief zich een gebeurtenis heeft voorgedaan die een negatief effect heeft gehad op de verwachte toekomstige kasstromen van dat actief en waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt.

Objectieve aanwijzingen dat financiële activa onderhevig zijn aan een bijzondere waardevermindering omvatten het niet nakomen van betalingsverplichtingen en achterstallige betaling door een debiteur, herstructurering van een aan de organisatie toekomend bedrag onder voorwaarden die de organisatie anders niet zou hebben overwogen of aanwijzingen dat een debiteur failliet zal gaan.

Aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen van vorderingen die door de stichting worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden zowel op het niveau van specifieke activa als op collectief niveau in aanmerking genomen. Van afzonderlijk belangrijke vorderingen wordt beoordeeld of deze individueel onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering en van afzonderlijk niet belangrijke vorderingen wordt collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering, dit door samenvoeging van vorderingen met vergelijkbare risicokenmerken.

Bij de beoordeling van de collectieve waardevermindering gebruikt LMC-VO historische trends met betrekking tot de waarschijnlijkheid van het niet nakomen van betalingsverplichtingen, het tijdsbestek waarbinnen incassering plaatsvindt en de hoogte van gemaakte verliezen. De uitkomsten worden bijgesteld als LMC-VO van oordeel is dat de huidige, economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren.

Een bijzonder waardevermindingsverlies met betrekking tot een tegen geamortiseerde kostprijs gewaardeerd financieel actief wordt berekend als het verschil tussen de boekwaarde en de contante waarde van de verwachte toekomstige kasstromen, gediscoteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rente van het actief.

Verliezen worden opgenomen in de staat van baten en lasten.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardevermindingsverlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de staat van baten en lasten.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen hun kostprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De kostprijs van de genoemde activa bestaat uit de verkrijgings- of de vervaardigingsprijs en overige kosten om de activa op hun plaats en in de staat te krijgen noodzakelijk voor het beoogde gebruik, onder aftrek van eventuele investeringssubsidies. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte economische levensduur en vinden lineair plaats op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van in gebruik name en wordt beëindigd bij buitengebruikstelling of bij desinvestering. Op materiële vaste activa in uitvoering, vooruitbetalingen en terreinen wordt niet afgeschreven.

Gebouwen in aanbouw (inclusief uitbreidingen e.d.) waarvan de gemeente te zijner tijd de eigenaar zal worden, worden gewaardeerd voor de per balansdatum betaalde kosten, waarop niet wordt afgeschreven. De hiervoor van de gemeente ontvangen vergoedingen zijn in de balans opgenomen onder kortlopende schulden.

Na overdracht van het gebouw aan de gemeente worden de betreffende activa en passiva tegen elkaar afgeboekt. De per saldo niet vergoede kosten zullen dan worden geactiveerd en in de loop van de tijd worden afgeschreven.

Onder de materiële vaste activa zijn ook begrepen de investeringen waarvoor geen vergoeding werd ontvangen en die plaats vonden in/aan gebouwen die door het Rijk c.q. de gemeente zijn gefinancierd. Dit betreft vooral aanpassingen aan deze gebouwen.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Voor vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt

de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort.

Wanneer de boekwaarde van een actief (of een kasstroom genererende eenheid) hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderingsverlies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Indien sprake is van een bijzonder waardeverminderingsverlies van een kasstroom genererende eenheid, wordt het verlies allereerst toegerekend aan goodwill die is toegerekend aan de kasstroom genererende eenheid. Een eventueel restant verlies wordt toegerekend aan de andere activa van de eenheid naar rato van hun boekwaarden.

Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief (of kasstroom genererende eenheid) geschat.

Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderingsverlies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderingsverlies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderingsverlies voor het actief (of kasstroom genererende eenheid) zou zijn verantwoord.

Vorderingen

De grondslagen voor de waardering van vorderingen zijn beschreven onder het onderdeel "financiële instrumenten".

Liquide middelen

Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien liquide middelen niet ter vrije beschikking staan, wordt hiermee rekening gehouden bij de waardering.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden de algemene reserves en de eventuele bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen gepresenteerd, waarbij een onderscheid is gemaakt tussen reserves uit private middelen en reserves uit publieke middelen.

De algemene reserve bestaat uit de reserves die ter vrije beschikking staan van het bestuur. Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve. De beperkte bestedingsmogelijkheid van de bestemmingsreserve is door het bestuur bepaald en betreft geen verplichting. Het bestuur kan deze verplichting zelf opheffen.

Indien een beperkte bestedingsmogelijkheid door een derde is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsfonds.

De algemene reserve betreft een buffer ter waarborging van de continuïteit van de scholen en de stichting. Deze wordt opgebouwd uit resultaatbestemming van overschotten welke ontstaan uit het verschil tussen de toegerekende baten en de werkelijke lasten (in geval van een tekort wordt dit resultaat ten laste van de algemene reserve gebracht).

De publieke bestemmingsreserve is gevormd conform afspraak met de vakcentrales en is bedoeld voor een eventueel sociaal plan bij gedwongen ontslagen. De reserve is in het verleden vastgesteld op 4% van de bruto loonkosten. De bestemmingsreserve is door het bestuur aangebracht.

De private bestemmingsreserve betreft de reserve kantine en automaten. Deze wordt gevormd uit het resultaat van de op de scholen aanwezige kantines en automaten. Een batig saldo wordt aan de reserve toegevoegd, een nadelig saldo wordt aan de reserve onttrokken.

Voorzieningen

Voorzieningen worden, voor zover niet anders vermeld, gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen en verliezen af te wikkelen. Een voorziening wordt in de balans opgenomen wanneer sprake is van:

- een in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting die het gevolg is van een gebeurtenis in het verleden; en
- waarvan een betrouwbare schatting kan worden gemaakt; en
- het waarschijnlijk is dat voor afwikkeling van die verplichting een uitstroom van middelen nodig is.

Voorziening spaarverlof

De voorziening spaarverlof wordt opgenomen voor opgebouwde spaarverlofrechten. Verzoeken om van de regeling spaarverlof gebruik te mogen maken worden niet gehonoreerd zolang binnen LMC-VO sprake is van formatieve boventalligheid.

Voorziening jubilea

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen (disconteringsvoet 2,0%; periode 15 jaar). De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd. Voor het bepalen van de contante waarde is gerekend met het verwachte maximum salaris.

Voorziening langdurig zieken

Deze voorziening is gevormd voor medewerkers die naar verwachting langere tijd niet aan het arbeidsproces deel kunnen nemen en is bepaald op basis van verwachte loonkosten over de resterende niet-werkzame periode, rekening houdend met eventuele uitkeringen.

Voorziening wachtgeld

De voorziening wachtgeld betreft een voorziening voor toekomstige uitkeringen van het eigen risico deel. De berekening is gebaseerd op een inschatting van toekomstige uitkeringsverplichtingen voor het eigen risico deel per balansdatum.

Voorziening LFBPB

De voorziening is gevormd voor de in de CAO-VO vanaf 2014 opgenomen regeling voor levensfasebewust personeelsbeleid (LFBPB). Deze kent enkele elementen die ervoor zorgen dat de werkgever rekening moet houden met kosten in de toekomst voor rechten die in de afgelopen periode zijn opgebouwd. Het gaat hierbij om het sparen van verlof. De omvang van de voorziening LFBPB wordt berekend op grond van de per balansdatum bestaande verplichting.

Kortlopende schulden

De waardering van kortlopende schulden is toegelicht onder het hoofd Financiële instrumenten.

Pensioenen

LMC-VO heeft op de balans geen eigen pensioenvoorziening opgenomen.

De instelling is volgens de Cao VO aangesloten bij het ABP. De belangrijkste kenmerken van deze regelingen zijn:

- pensioengevende salarisgrondslag is middelloon
- er heeft in 2017 geen indexatie plaatsgevonden
- de dekkingsgraad van het ABP was per 31-12-2017 104,40%
- overige kenmerken zijn te vinden op www.abp.nl

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen betaald door de instelling. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

GRONDSLAG VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op de balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. De opbrengsten en kosten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Opbrengsten worden verantwoord indien alle belangrijke risico's zijn overgedragen.

Rijksbijdragen

Onder de rijksbijdragen worden de vergoedingen voor de exploitatie opgenomen verstrekt door het Ministerie OCW. De ontvangen rijksbijdragen uit hoofde van de basisbekostiging worden in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft, volledig verwerkt als baten in de staat van baten en lasten.

Geormerkte OCW-subsidies (doelsubsidies met verrekeningsclausule) worden ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord in het jaar waarvan de gesubsidieerde lasten komen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de overlopende passiva zolang de bestedingstermijn niet is verlopen. Niet bestede middelen worden verantwoord onder de kortlopende schulden zodra de bestedingstermijn is verlopen op balansdatum.

Geormerkte OCW-subsidies met een vrij besteed overschot (doelsubsidies waarbij het overschot geen verrekeningsclausule heeft) worden in beginsel direct ten gunste van de staat van de baten en lasten verantwoord.

Een doelsubsidie waarbij een causaal verband bestaat tussen de beschikbaar gestelde subsidie en de besteding hoewel van oormerking geen sprake is, kan echter ook als specifieke exploitatiesubsidie worden aangemerkt. Voorwaarde van de RJ is wel dat de te leveren prestatie nauwkeurig is omschreven. Indien aan deze voorwaarde is voldaan wordt naar rato van de voortgang van de activiteiten (matching) de subsidie verwerkt in de staat van baten en lasten. Nog niet bestede gelden worden in dit geval per balansdatum verantwoord onder de overlopende passiva.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Onder de overige overheidsbijdragen worden de vergoedingen opgenomen, verstrekt door gemeente, provincie of andere overheidsinstellingen. De overige overheidsbijdragen worden toegerekend aan het verslagjaar waarop ze betrekking hebben.

Overige baten

Onder de overige baten worden de vergoedingen opgenomen die niet zijn verstrekt door het Ministerie van OCW, gemeenten, provincies of andere overheidsinstellingen. De overige baten (waaronder ouderbijdragen) worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, waarbij ervan uitgegaan is dat reguliere onderwijs- en onderzoekstaken gelijkmatig over het jaar zijn gespreid.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de CAO-VO 2016-2017 uitbetaald. De beloningen van het personeel worden als last in de staat van baten en lasten verantwoord in de periode waarin de arbeidsprestatie wordt verricht en, voor zover nog niet uitbetaald, als verplichting op de balans opgenomen. Als de reeds betaalde bedragen de verschuldigde beloningen overtreffen, wordt het meerdere opgenomen als een overlopend actief voor zover er sprake zal zijn van terugbetaling door het personeel of van verrekening met toekomstige betalingen door de stichting.

Afschrijvingen

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming lineair afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Belastingen

LMC-VO is vrijgesteld voor het voldoen van vennootschapsbelasting. Er is geen sprake van commerciële activiteiten. LMC-VO is niet BTW plichtig waardoor BTW als last wordt verantwoord.

Leasing

De stichting kan financiële en operationele leasecontracten afsluiten. Een lease-overeenkomst waarbij de voor- en nadelen verbonden aan het eigendom van het leaseobject geheel of nagenoeg geheel door de lessee worden gedragen, wordt aangemerkt als een financiële lease. Alle andere leaseovereenkomsten classificeren als operationele leases. Bij de leaseclassificatie is de economische realiteit van de transactie bepalend en niet zozeer de juridische vorm.

Financiële leases

Als de stichting optreedt als lessee in een financiële lease, wordt het leaseobject (en de daarmee samenhangende verplichting) bij de aanvang van de leaseperiode in de balans verwerkt tegen de reële waarde van het leaseobject of, indien deze lager is, tegen de contante waarde van de minimale leasebetalingen. Beide waarden worden bepaald op het tijdstip van het aangaan van de leaseovereenkomst. De toegepaste rentevoet bij de berekening van de contante waarde is de impliciete rentevoet. Indien deze rentevoet praktisch niet te bepalen is, wordt de marginale rentevoet gehanteerd. De initiële directe kosten worden opgenomen in de eerste waardering van het leaseobject.

De grondslagen voor de vervolgwaardering van het leaseobject zijn beschreven onder het hoofd Materiële vaste activa. Als geen redelijke zekerheid bestaat dat de stichting eigenaar van een leaseobject zal worden aan het einde van de leaseperiode, wordt het object afgeschreven over de kortste termijn van de leaseperiode of de gebruiksduur van het object. De minimale leasebetalingen worden gesplitst in rentelasten en aflossing van de uitstaande leaseverplichting. De rentelasten worden gedurende de leaseperiode zodanig toegerekend aan elke periode dat dit resulteert in een constante periodieke rentevoet over de resterende netto-verplichting met betrekking tot de financiële lease. Voorwaardelijke leasebetalingen worden als last verwerkt in de periode dat aan de voorwaarden tot betaling wordt voldaan.

Operationele leases

Als de stichting optreedt als lessee in een operationele lease, wordt het leaseobject niet geactiveerd. Leasebetalingen inzake de operationele lease worden lineair over de leaseperiode ten laste van de staat van baten en lasten gebracht.

Rentebaten en soortgelijke opbrengsten en rentelasten en soortgelijke kosten

Rentebaten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost. Rentelasten en soortgelijke lasten worden verantwoord in de periode waartoe zij behoren.

GRONDSLAGEN KASSTROOMOVERZICHT

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering, liquiditeit, de solvabiliteit en het vermogen van de instelling om geldstromen te genereren.

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat (saldo van baten en lasten) als basis genomen.

Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Transacties waarbij geen instroom of uitstroom van kasmiddelen plaatsvindt, waaronder financial leasing, zijn niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van financial leasing zijn voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Bepaling reële waarde

Een aantal grondslagen en toelichtingen in de jaarrekening vereist de bepaling van de reële waarde van zowel financiële als niet-financiële activa en verplichtingen. Voor waarderings- en informatieverschaffingsdoeleinden is de reële waarde op basis van de volgende methoden bepaald. Indien van toepassing wordt nadere informatie over de uitgangspunten voor de bepaling van de reële waarde vermeld bij het onderdeel van deze toelichting dat specifiek op het betreffende actief of de betreffende verplichting van toepassing is.

De reële waarde van financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

9.2 Balans per 31 december 2017

(na verwerking resultaatbestemming)

Balans				
		31-12-2017		31-12-2016
		€	€	€
1	ACTIVA			
1.2	<u>Materiële vaste activa</u>			
1.2.1	Gebouwen en terreinen	12.266.788		12.961.712
1.2.2	Inventaris en apparatuur	7.411.328		7.624.506
1.2.3	Andere bedrijfsmiddelen	11.016		16.586
1.2.4	In uitvoering en vooruitbetalingen	99.284		19.274
			19.788.417	20.622.080
1.5	<u>Vorderingen</u>			
1.5.1	Debiteuren	456.031		356.451
1.5.5	Studenten/deelnemers/cursisten	144.053		179.943
1.5.6	Overige overheden	323.222		(54.794)
1.5.8	Overlopende activa	636.044		720.560
			1.559.350	1.202.159
1.7	<u>Liquide middelen</u>			
1.7.1	Kasmiddelen	22.819		20.288
1.7.2	Tegoeden op bankrekeningen	5.035.118		1.022.833
1.7.3	Deposito's	16.072.461		23.820.505
1.7.4	Overige	1.173		4.964
			21.131.572	24.868.589
	Totaal Activa		42.479.338	46.692.828

		31-12-2017		31-12-2016
		€	€	€
2	PASSIVA			
2.1	<u>Eigen vermogen</u>			
2.1.1	Algemene reserve	21.486.447		25.052.722
2.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	1.900.000		1.900.000
2.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)	230.004		213.916
			23.616.451	27.166.638
2.2	<u>Voorzieningen</u>			
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	2.879.740		2.882.550
2.2.3	Overige voorzieningen	5.740.854		4.597.489
			8.620.594	7.480.039
2.4	<u>Kortlopende schulden</u>			
2.4.3	Crediteuren	1.872.936		2.394.422
2.4.4	OCW (kortlopende schulden)	92.919		107.214
2.4.7	Belastingen en premies sociale verz	2.778.586		2.197.375
2.4.8	Schulden terzake pensioenen	821		703.427
2.4.9	Overige kortlopende schulden	201.291		1.964.183
2.4.10	De overlopende passiva	5.295.741		4.679.530
			10.242.294	12.046.151
	Totaal Passiva		42.479.338	46.692.828

9.3 Staat van Baten en Lasten 2017

Staat van baten lasten

	2017	begroot 2017	2016
	€	€	€
Baten			
3.1 Rijksbijdragen	75.232.887	72.578.950	75.444.966
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	3.867.918	3.893.950	3.496.426
3.5 Overige baten	4.684.286	4.929.479	4.181.297
<u>Totaal baten</u>	<u>83.785.092</u>	<u>81.402.378</u>	<u>83.122.689</u>
Lasten			
4.1 Personeelslasten	68.386.775	65.020.772	67.596.255
4.2 Afschrijvingen	2.395.546	2.410.870	2.458.234
4.3 Huisvestingslasten	7.399.745	7.509.508	7.594.088
4.4 Overige lasten	9.235.416	8.264.734	8.762.944
<u>Totaal lasten</u>	<u>87.417.482</u>	<u>83.205.884</u>	<u>86.411.520</u>
Saldo baten en lasten	<u>(3.632.390)</u>	<u>(1.803.506)</u>	<u>(3.288.832)</u>
Overige baten en lasten			
5 Financiële baten en lasten	(82.203)	6.850	(161.086)
Exploitatieresultaat	<u>(3.550.187)</u>	<u>(1.810.356)</u>	<u>(3.127.746)</u>
In de meerjarenbegroting 2017-2019 is naast het hier			
getoonde resultaat eveneens goedkeuring verleend			
om een deel van de algemene reserve in te zetten			
voor een extra impuls voor een bedrag van € 1 miljoen.			
		(1.000.000)	
Daarnaast is een bedrag toegekend voor de ontwikkeling			
van nieuwe scholen, de zg projectgelden voor een			
bedrag van € 0,3 miljoen.			
		(300.000)	
Het begrote resultaat komt hiermee uit op			
		<u>(3.110.356)</u>	

9.4 Kasstroomoverzicht 2017

	2017		2016	
	t/m December		t/m December	
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>				
Saldo Baten en Lasten	(3.632.390)		(3.288.832)	
Aanpassingen voor:				
4.2 Afschrijvingen	2.395.546		2.458.234	
2.2 Mutaties voorzieningen	1.140.555		(431.520)	
Veranderingen in vlottende middelen				
1.5 Vorderingen (-/-)	(357.191)		1.301.289	
2.4 Schulden	(1.803.857)		(1.640.871)	
Totaal Kasstroom uit bedrijfsoperaties	(2.257.337)		(1.601.699)	
5.1 Onvangen interest	92.222		170.761	
5.5 Betaalde interest (-/-)	(10.018)		(9.675)	
	82.203		161.086	
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten		(2.175.134)		(1.440.614)
Kasstroom uit investeringsactiviteiten				
1.2 Investerings in materiële vaste activa (-/-)	(2.104.610)		(3.857.110)	
1.2 Desinvesteringen in materiële vaste activa	542.726		417.771	
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten		(1.561.884)		(3.439.339)
Mutaties liquide middelen		(3.737.017)		(4.879.953)
Verloop geldmiddelen:				
Stand liquide middelen per 01-01	24.868.589		29.748.545	
Mutaties boekjaar liquide middelen	(3.737.017)		(4.879.953)	
Stand liquide middelen per 31-12	21.131.572		24.868.589	

9.5 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

ACTIVA

1.2 Materiële vaste activa

Schoolgebouwen:

LMC-VO is voor het grootste deel alleen juridisch eigenaar van de schoolgebouwen. Het economisch claimrecht ligt bij de gemeente. Dit betekent dat bij buitengebruikstelling het gebouw om niet dient te worden overgedragen aan de gemeente. Van twee gebouwen is LMC-VO volledig eigenaar (dus zowel juridisch als economisch) en van één gebouw voor een deel te weten:

Gijsbert Karel van Hogendorp Mathenesserdijk 455 te Rotterdam

Het Lyceum Rotterdam Beukelsdijk 91 te Rotterdam

Lucia Petrus mavo (deel) Stationssingel 70 te Rotterdam

	Aanschaf- prijs	Afschrijving	Boekwaarde	Inves- teringen	Afschrijving	Desin- vestering	Aanschafprijs	Afschrijving	Boekwaarde
	1-1-2017	1-1-2017	1-1-2017	2017	2017	2017	31-12-2017	31-12-2017	31-12-2017
1.2 Materiële vaste activa									
Terreinen	602.552	-	602.552	-	-	-	602.552	-	602.552
Gebouwen	1.513.832	341.653	1.172.179	0	37.812	-	1.513.832	379.465	1.134.367
Verbouwingen	14.838.229	3.651.248	11.186.981	325.390	654.610	327.892	14.697.786	4.167.917	10.529.870
1.2.1 Totaal geb. en terreinen	16.954.613	3.992.901	12.961.712	325.390	692.422	327.892	16.814.170	4.547.382	12.266.788
Inventaris en apparatuur	2.679.912	1.431.597	1.248.316	228.357	297.781	51.228	2.695.026	1.567.363	1.127.663
Machines	924.109	469.830	454.278	73.255	46.983	47.263	885.336	452.048	433.288
Schoolmeubilair	5.060.030	2.558.487	2.501.543	222.782	287.788	33.925	5.175.634	2.773.022	2.402.612
Kantoormeubilair	1.592.887	838.485	754.402	175.915	145.501	20.605	1.709.268	945.057	764.211
ICT	6.710.720	4.124.612	2.586.108	941.597	892.891	42.539	7.523.448	4.931.173	2.592.275
Software	189.309	109.450	79.859	38.030	26.611	-	227.339	136.060	91.279
1.2.2 Totaal inv. en apparatuur	17.156.967	9.532.461	7.624.505	1.679.936	1.697.554	195.560	18.216.051	10.804.722	7.411.328
Vervoersmiddelen	38.526	21.939	16.586	-	5.570	-	38.526	27.509	11.016
1.2.3 Totaal ov. materiële activa	38.526	21.939	16.586	-	5.570	-	38.526	27.509	11.016
1.2.4 Onderhanden werk	19.274		19.274	99.284		19.274	99.284		99.284
TOTAAL	34.169.380	13.547.301	20.622.077	2.104.610	2.395.546	542.726	35.168.030	15.379.614	19.788.417

In de materiële vaste activa is een post "onderhanden werk" opgenomen. Het betreft hier kosten voor projecten die over de jaarafsluiting heen lopen. Activering vindt plaats op het moment dat het project is afgesloten. Eind 2017 gaat het om de voorbereidingskosten voor de Montessori mavo en Mavo Centraal.

De desinvesteringen zijn ontstaan door de verhuisbewegingen van de scholen Young Business School, Vak College Hillegersberg en Montfort. Hoewel Montfort eind 2016 is verhuisd is het gebouw begin 2017 overgedragen aan de gemeente en heeft de desinvestering in 2017 plaatsgevonden. Daarnaast is het gebouw aan de Robert Fruinstraat aan de gemeente teruggegeven hetgeen ook tot een desinvestering heeft geleid.

De afschrijvingstermijnen per activagroep zijn:.

Activagroep	Afschrijvings- termijn in jaren	Afschrijvings- percentage per jaar
Gebouwen	40	2,5
Verbouwingen	25	4
Machines & installaties	20	5
Machines & installaties, o.a. beveiliging	5	20
Inventaris en apparatuur	5	20
Gymzaalinrichting	10	10
Stoffering	10	10
Natuurk/Scheik/Biologie	10	10
Kantoormeubilair & inventaris	10	10
Schoolmeubilair & inventaris	15	6,7
ICT digitale apparatuur / netwerkbekabeling	10	10
ICT digitale apparatuur; 5jr (zoals desk-tops)	5	20
ICT digitale apparatuur; 3 jr (laptops en tablets)	3	33,3
ICT software	5	20
Vervoermiddelen	5	20

De gebouwen en terreinen worden opgenomen indien sprake is van economisch eigendom. Hiervan is bijvoorbeeld sprake in geval van eigen investeringen. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Voor kosten voor periodiek groot onderhoud is een voorziening gevormd. Deze voorziening is opgenomen aan de passiefzijde van de balans.

Voor verkoop beschikbare vaste activa wordt gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengst-waarde. In 2017 is geen sprake van impairment.

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
1.5 Vorderingen		
1.5.1 Debiteuren	456.031	356.451
1.5.5 Ouderbijdragen	144.053	179.943
1.5.6 Overige overheden	323.222	(54.794)
1.5.8 Overlopende activa	636.044	720.560
Vorderingen	1.559.350	1.202.159

Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar. De vordering op overige overheden betreft het saldo van door de gemeente toegekende subsidies en nog af te rekenen subsidiebedragen.

De overlopende activa betreft verrekeningen met personeel, vooruitbetaalde kosten zoals licentiekosten en verzekeringspremies. Het verschil met 2016 wordt veroorzaakt doordat in 2016 per saldo een schuld aan de gemeente was ontstaan die bij vorderingen is opgenomen.

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
1.7 Liquide middelen		
1.7.1 Kasmiddelen	22.819	20.288
1.7.2 Tegoeden op bankrekeningen	5.035.118	1.022.833
1.7.3 Deposito's	16.072.461	23.820.505
1.7.4 Overige	1.173	4.964
Liquide middelen	21.131.572	24.868.589

LMC-VO bankiert bij de ABN/AMRO bank. De liquide middelen staan ter vrije beschikking. De post opgenomen onder overige betreft uitstaande voorschotten. De liquide middelen zijn in 2017 gedaald vanwege het negatieve resultaat.

PASSIVA

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
2.1 Eigen vermogen		
2.1.1 Algemene reserve	21.486.447	25.052.722
2.1.2 Bestemmingsreserve (publiek)	1.900.000	1.900.000
2.1.3 Bestemmingsreserve (privaat)	230.004	213.916
Eigen vermogen	23.616.451	27.166.638

De bestemmingsreserve publiek is gevormd conform afspraak met de vakcentrales en is bedoeld voor een eventueel sociaal plan bij gedwongen ontslagen. De private bestemmingsreserve betreft de reserve kantine en automaten.

Op grond van het voorstel resultaatbestemming komt een deel van het resultaat ten gunste van de bestemmingsreserve privaet (€ 16.088) en waarmee ten laste van de algemene reserve een bedrag van € 3.566.276 komt.

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
2.2 Voorzieningen		
2.2.1 Personeelsvoorzieningen	2.879.740	2.882.550
2.2.3 Overige voorzieningen	5.740.854	4.597.489
Voorzieningen	8.620.594	7.480.039

Voorziening groot onderhoud: het meerjarenonderhoudsplan is bijgesteld. Nieuwe locaties zijn toegevoegd (oude locaties geschrapt) en de jaarlijks aan de gemeente te betalen vaste onderhoudskosten voor de Unielocatie (Montessoriweg) en de Maashavenweg zijn uit het plan gehaald. Deze kosten worden in het vervolg direct ten laste van de exploitatie geboekt. Hierdoor kan volstaan worden met een dotatie bijna € 2 miljoen per jaar. Omdat de kosten van Montessoriweg en Maashavenweg wel in 2017 in het plan waren opgenomen is minder aan onderhoud besteed dan voorzien. Hierdoor groeit de voorziening naar € 5,7 miljoen per december 2017.

Voorzieningen	stand per 31-12-2016	dotatie	onttrekking	vrijval	stand per 31-12-2017	Kortlopend < 1 jaar	Langlopend > 1 jaar
	€	€	€	€	€	€	€
Jubilea	703.488	98.262	103.900	36.434	661.416	57.194	604.222
Spaarverlof	150.174	14.133	-	-	164.307	-	164.307
Langdurig zieken	469.158	115.199	187.218	-	397.139	382.196	14.943
Wachtgeld	838.885	169.422	364.014	-	644.293	302.926	341.367
Levensfasebewust Pers.bel.	720.845	315.290	23.550	-	1.012.585	101.259	911.327
Voorziening groot onderhoud	4.597.489	1.955.000	811.635	-	5.740.854	1.600.000	4.140.854
Totaal voorzieningen	7.480.039	2.667.306	1.490.317	36.434	8.620.594	2.443.575	6.177.020

2.4 Kortlopende schulden

		31-12-2017	31-12-2016
2.4	Kortlopende schulden	€	€
2.4.3	Crediteuren	1.872.936	2.394.422
2.4.4	OCW	92.919	107.214
2.4.7	Belastingen en premies sociale verz.	2.778.586	2.197.375
2.4.8	Schulden terzake pensioenen	821	703.427
2.4.9	Overige kortlopende schulden	201.291	1.964.183
2.4.10	De overlopende passiva	5.295.741	4.679.530
	Kortlopende schulden	10.242.294	12.046.150
Uitsplitsing			
2.4.7.1	Loonheffing	2.428.111	1.788.529
2.4.7.2	Omzetbelasting	952	7.652
2.4.7.3	Premies sociale verzekeringen	349.524	401.194
	Belasting en premies sociale verz.	2.778.586	2.197.375
2.4.9.2	Overige kortlopende schulden	201.291	1.964.183
	Overige kortlopende schulden	201.291	1.964.183
2.4.10.1	Vooruitontvangen ouderbijdragen	497.177	468.522
2.4.10.2	Vooruitontvangen subsidie OCW	1.455.736	1.232.305
2.4.10.4	Vooruitontvangen termijnen	300.110	20.018
2.4.10.5	Vakantiegeld, -dagen en bindingstoelage	2.574.887	2.214.495
2.4.10.8	Overig	467.832	744.190
	Overlopende passiva	5.295.741	4.679.530

Alle schulden hebben een looptijd korter dan een jaar.

De schuld aan OC&W betreft nog in rekening te brengen uitkeringskosten over de maanden oktober t/m december en een terug te betalen bedrag aan verlofsubsidie.

De schulden terzake pensioenen zijn in 2016 ten onrechte hier opgenomen. Het betrof een schuld inzake belastingen en sociale lasten.

Waar in 2016 nog een groot bedrag bij overige kortlopende schulden was opgenomen in verband met de uitvoering van de nieuwbouw van het Vak College Hillegersberg is deze post in 2017 aanmerkelijk verlaagd in verband met de oplevering van de nieuwbouw.

De vooruitontvangen subsidie van OC&W heeft betrekking op het deel prestatiebox dat in 2018 zal worden uitgevoerd en nog te besteden verlofsubsidie.

Bij de vooruitontvangen termijnen is een bedrag opgenomen aan ESF subsidie. Deze subsidie is in 2017 ontvangen en zal in 2018 worden besteed.

Bij de schuld inzake vakantiegeld, -dagen en bindingstoelage is in 2017 voor het eerst een bedrag opgenomen van € 371K voor de verlofdagen die het OOP aan het eind van het jaar nog open heeft staan. Dit verklaart dan ook de stijging ten opzichte van 2016.

De overige overlopende passiva betreffen o.a. enkele goede doelen waarvoor geld is ingezameld, de reservering voor te betalen kosten kinderopvang en pensioen in het kader van LFBPB, nog te betalen huur gymnastieksalen en overige kosten.

Financiële instrumenten

Algemeen

LMC-VO maakt bij de uitvoering van haar activiteiten gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die LMC-VO blootstellen aan krediet-, rente-, kasstroom- en liquiditeitsrisico's. Het betreft financiële instrumenten die in de balans zijn opgenomen zoals debiteuren, overige vorderingen, liquide middelen, crediteuren en overige schulden. Om deze risico's te beheersen en te beperken heeft LMC-VO procedures en gedragslijnen (waaronder een treasury statuut) opgesteld. De instelling handelt niet in financiële derivaten.

Kredietrisico

LMC-VO loopt kredietrisico over vorderingen en liquide middelen.

Het kredietrisico op vorderingen wordt als beperkt ingeschat door een grote spreiding van de vorderingen op debiteuren waarbij significante vorderingen betrekking hebben op het samenwerkingsverband. De vorderingen op het samenwerkingsverband Koers VO heeft een zeer laag risico op oninbaarheid. Het maximale kredietrisico dat LMC loopt bedraagt EUR 131K.

De liquide middelen hebben een laag kredietrisico en voldoen aan de eisen van de Regeling beleggen en belenen tot 1 juli 2016 en regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016 na 1 juli 2016.

Renterisico

LMC-VO heeft per 31 december 2017 geen leningen opgenomen en loopt uit dien hoofde op dat onderdeel geen risico.

Kasstroom- en liquiditeitsrisico

Kasstroomrisico is het risico dat toekomstige kasstromen verbonden aan een monetair financieel instrument in omvang zullen fluctueren. LMC-VO wordt periodiek bevoorschot door het Ministerie van OCW. Het kasstroomrisico en liquiditeitsrisico wordt daarom beperkt geacht door de spreiding van de betalingen in relatie tot de inkomsten. Daar komt nog bij dat de banktegoeden direct opeisbaar zijn. Het aantal uitstaande crediteuren bedraagt per 31 december 445. Hiervan ligt bij 4 crediteuren de schuld tussen de € 50K en € 75K. Er zijn geen crediteuren met een vordering bij LMC-VO van boven de € 75K.

Reële waarde

De reële waarde van de meeste in de balans verantwoorde financiële instrumenten, waaronder vorderingen, liquide middelen en kortlopende schulden benadert de boekwaarde ervan.

9.6 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Overzicht langlopende contracten

Leverancier	Korte omschrijving	basiscontract			contract- waarde per jaar	Verplichting			
		Aanvang	Einde	verlengd tot		< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	
CSU Cleaning	Schoonmaakcontract	1-11-2014	1-11-2017	1-11-2018	€ 162.928	€ 135.773	nvt	nvt	
Dolmans Facilitaire Diensten BV	Schoonmaakcontract	1-11-2014	1-11-2017	1-11-2018	€ 370.855	€ 309.046	nvt	nvt	
Westerveld	Schoonmaakcontract	1-11-2014	1-11-2017	1-11-2018	€ 458.429	€ 382.024	nvt	nvt	
DVEP Energie	Elektriciteit	1-1-2015	31-12-2020		naar verbruik		nvt	nvt	
Eneco	Aardgas	1-1-2015	31-12-2020		naar verbruik		nvt	nvt	
Van Dijk Educatie	Leermiddelen	9-2-2015	onbepaald		variabel		nvt	nvt	
Hellemans Consultancy BV	"EnergievoorScholen" -project	1-1-2015	31-12-2020		variabel		nvt	nvt	
A&C Presentations	Presentatiemiddelen	1-6-2015	1-6-2017	1-6-2019	€ 180.000	€ 180.000	€ 90.000	nvt	
Scholten Awater	Hardware	1-6-2015	1-6-2017	1-6-2019	€ 600.000	€ 600.000	€ 300.000	nvt	
Konica Minolta	multifunctionals	1-9-2015	1-9-2019		€ 141.882	€ 141.882	€ 94.588	nvt	
Stichting jeugdtheater hofplein	Lesruimte Pieter de hoochweg 222	1-8-2016	31-12-2023		€ 201.590	€ 201.590	€ 1.007.950	€ 201.590	
Stichting ouderenhuisvesting Rotterd.	Woonzorgcomplex De Schans Rotterdam	1-6-2008	31-5-2023		€ 46.101	€ 46.101	€ 230.505	€ 46.101	
Historische Gebouwen Rotterdam B.V.	Huurovereenkomst Westzeedijk 497	1-2-2010	30-9-2020		€ 308.844	€ 308.844	€ 540.477	nvt	
Medprevent	Samenwerkings overeenkomst BHV cursussen	29-9-2010	onbepaald	31-12-2019	naar verbruik		nvt	nvt	
Graydon Nederland BV	Krediet informatie	14-12-2011	31-12-2013	31-12-2018	€ 99	€ 120	nvt	nvt	
Stedin Meetbedrijf B.V.	huur gas/e meter incl telemetrie unieloc	12-11-2015	11-11-2020		€ 1.270	€ 1.270	€ 1.164	nvt	
Van Dorp Installaties	Onderhoud Installaties	1-3-2013	28-2-2018		€ 670.498	€ 111.750	nvt	nvt	
CVO	Huurovereenkomst Henegouwerplein	1-9-2014	31-8-2019		€ 119.958	€ 119.958	€ 79.972	nvt	
Gemeente Rotterdam	3-partijen overeenkomst unielocatie	1-8-2015	31-7-2052		€ 247.500	€ 247.500	€ 1.237.500	€ 8.662.500	
Gemeente Rotterdam	Overeenkomst Maashavenweg	1-8-2016	tot wederopzegging		€ 38.287	€ 38.287	€ 191.435	nvt	
Gemeente Rotterdam	parkeren unielocatie	1-8-2015	31-7-2052		€ 159.196	€ 159.196	€ 795.980	€ 5.571.860	
Gemeente Rotterdam	huurovereenkomst Enk	1-8-2015	31-7-2017	31-7-2019	€ 83.523	€ 83.523	€ 48.722	nvt	
NIC Best Deal B.V.	Gebruiksrecht bestelservice	22-4-1999	onbepaald	31-12-2018	€ 578	€ 1.000	nvt	nvt	
Gemeente Rotterdam	huur slaak	1-10-2015	30-9-2017	30-9-2019	€ 68.117	€ 68.117	€ 51.088	nvt	
Stedin Meetbedrijf B.V.	huur gas en electrameters	18-12-2014	17-2-2019		€ 28.040	€ 28.040	€ 4.673	nvt	
PWC	accountantsdienstverlening	2-11-2017	1-11-2020		€ 84.700	€ 84.700	€ 155.283	nvt	
Arval	Leaseauto	1-10-2016	31-8-2018		€ 15.252	€ 10.168	nvt	nvt	

Overzicht Garanties

Omschrijving	Op naam van	Aanvang	Looptijd Bank	Garantie
123,71,83,090	Historische Gebouwen Rotterdam	1-2-2010	10 jaar ABNAMRO	€ 78.020

Op basis van artikel 5 van de regeling "Onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs" (kenmerk WJZ-2005/54063802) is het toegestaan een vordering op te nemen op het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen van maximaal 7,5% van de personele lumpsum van het boekjaar. Deze vordering kan worden geïnd bij discontinuïteit c.q. opheffing van de instelling. Daarmee is sprake van een voorwaardelijke vordering. LMC-VO gaat uit van "going concern" en heeft deze vordering daarom niet opgenomen op de balans van de stichting maar onder de niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen.

De voorwaardelijke vordering op het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap heeft ultimo 2017 een waarde van € 4.062.203.

9.7 Verantwoording regelingen OCW subsidies

G1 Verantwoording subsidie zonder verrekeningsclausule, beknopt gespecificeerd				
Omschrijving	Toewijzings kenmerk	Toewijzings datum	Prestatie afgerond	
Zij-instromers	778329-1	20-10-2016	nee	HLR
Zij-instromers	781842-1	22-11-2016	nee	LK
Zij-instromers	861760-1	19-12-2017	nee	Slinge
Verlofsubsidie	811791-1	21-3-2017		
Verlofsubsidie	841589-2	19-5-2017		
Verlofsubsidie	851880-1	20-9-2017		
Verlofsubsidie	852283-1	20-9-2017		
Verlofsubsidie	853457-1	20-9-2017		
Verlofsubsidie	853536-1	20-9-2017		
Verlofsubsidie	853589-1	20-9-2017		
Verlofsubsidie	853912-1	20-9-2017		
Verlofsubsidie	853923-1	20-9-2017		
Verlofsubsidie	855205-1	20-10-2017		
Verlofsubsidie	856865-1	21-11-2017		
Verlofsubsidie	862448-1	19-12-2017		

Verantwoording subsidie zonder verrekeningsclausule, uitgebreid gespecificeerd										
Omschrijving	Toewijzings kenmerk	Toewijzings datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2016	Lasten t/m 2016	Stand begin 2017	Ontvangen in 2017	Lasten in 2017	Te verrekenen ultimo 2017	Subsidie nog te besteden ultimo 2017
Zij-instromers	778329-1	20-10-2016	20.000	20.000	11.575	8.425	-	-	-	8.425
Zij-instromers	781842-1	22-11-2016	20.000	20.000	-	20.000	-	-	-	20.000
Zij-instromers	861760-1	19-12-2017	-	-	-	-	20.000	16.309	-	3.691
Zij-instromers		6-3-2017	9.076	-	-	-	9.076	-	-	9.076
totaal zij-instromers			49.076	40.000	11.575	28.425	29.076	16.309	-	41.192
Verlofsubsidie	775189-1	20-9-2016	97.176	97.176	20.219	58.547		58.547	35.162	-35.162
Verlofsubsidie	775307-1	20-9-2016	24.513	24.513	10.214	14.299		14.299	-	-
Verlofsubsidie	776646-1	20-9-2016	23.803	23.803	5.742	8.039		8.039	-	-
Verlofsubsidie	776219-1	20-9-2016	34.368	34.368	14.320	20.048		20.048	-	-
Verlofsubsidie	776738-1	20-9-2016	61.972	61.972	23.664	33.130		33.130	5.178	-5.178
Verlofsubsidie	777177-1	20-9-2016	5.345	5.345	2.227	3.118		3.118	-	-
Verlofsubsidie	777160-1	20-9-2016	6.682	6.682	2.784	3.898		3.898	-	-
Verlofsubsidie	778072-1	20-10-2016	5.178	5.178	-	5.178			5.178	-
Verlofsubsidie	779857-1	22-11-2016	-8.477	-8.477	-	5.011			5.011	-
Verlofsubsidie tm 2016			250.560	250.560	79.170	151.268		141.079	50.529	-40.340
Verlofsubsidie	811791-1	21-3-2017	-7.809				-7.809	-7.809	-	-
Verlofsubsidie	841589-2	19-5-2017	-6.682				-6.682	-6.682	-	-
Verlofsubsidie	851880-1	20-9-2017	106.207				106.207	37.467	16.287	52.454
Verlofsubsidie	852283-1	20-9-2017	32.916				32.916	12.001	4.115	16.801
Verlofsubsidie	853457-1	20-9-2017	15.687				15.687	6.536		9.151
Verlofsubsidie	853536-1	20-9-2017	17.144				17.144	7.143		10.001
Verlofsubsidie	853589-1	20-9-2017	42.517				42.517	17.715		24.802
Verlofsubsidie	853912-1	20-9-2017	4.115				4.115	1.714		2.400
Verlofsubsidie	853923-1	20-9-2017	6.858				6.858	2.857		4.000
Verlofsubsidie	855205-1	20-10-2017	-4.115				-4.115		-4.115	-
Verlofsubsidie	856865-1	21-11-2017	-6.682				-6.682		-6.682	-
Verlofsubsidie	862448-1	19-12-2017	-10.286				-10.286		-10.286	-
Verlofsubsidie 2017			189.870	-	-	-	189.870	70.944	-681	119.608
TOTAAL VERLOFSUBSIDIE			440.430	250.560	79.170	151.268	189.870	212.023	49.848	79.268
KOVL17066	11-4-2017	14.400					14.400	14.400		-
KOVL17066	27-7-2017	14.400					14.400	14.400		-
KOVL17066	8-9-2017	9.600					9.600	9.600		-
TOTAAL KOVL-subsidie 2017							38.400	38.400	-	-

G2 Verantwoording subsidie met verrekeningsclausule

Aflop in 2017										
Omschrijving	Toewijzings kenmerk	Toewijzings datum	Bedrag van de toewijzing	Ontvangen t/m 2016	Lasten t/m 2016	Stand begin 2017	Ontvangen in 2017	Lasten in 2017	Te verrekenen ultimo 2017	

NVT

9.8 TOELICHTING OP DE ONDERLIGGENDE POSTEN VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

BATEN

	2017	begroot 2017	2016
	€	€	€
3.1 Rijksbijdragen			
3.1.1 Rijksbijdrage OCW/LNV	63.175.846	61.698.766	64.177.816
3.1.2 Overige subsidies OCW	12.057.042	10.880.184	11.267.150
Rijksbijdrage	75.232.887	72.578.950	75.444.966
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies			
Gemeentelijke bijdragen en subsidies	2.863.459	3.046.124	3.019.837
3.2.2 Overige overheidsbijdragen	1.004.460	847.825	476.589
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	3.867.918	3.893.950	3.496.426
3.5 Overige baten			
3.5.1 Verhuur	106.441	117.250	75.802
3.5.2 Detachering personeel	651.777	981.116	835.524
3.5.5 Ouderbijdragen	1.031.280	1.208.555	1.214.257
3.5.6 Overige (overige baten)	2.894.788	2.622.558	2.055.715
Overige baten	4.684.286	4.929.479	4.181.297

Categorie 3.1.1 betreft de lump-sum vergoeding voor personeel en materieel. Het resultaat is hoger dan begroot vanwege de stijging van de GPL bedragen met 2,63% in verband met de loonsverhoging die in 2017 is toegekend en de verhoging van de pensioenpremie. De subsidie is in 2017 lager dan in 2016 vanwege de daling van het aantal leerlingen per 1 oktober 2016 t.o.v. 2015. Deze daling in leerlingenaantal is in 2017 omgebogen naar een lichte stijging.

Daarnaast worden de leerlingen die op 1 oktober korter dan één jaar in Nederland zijn niet meer via de normatieve personele en materiële subsidie vergoed. Deze leerlingen vallen onder de regeling nieuwkomers (3.1.2). Op basis van deze regeling kan op 4 peilmomenten in het jaar subsidie worden aangevraagd voor de leerlingen die korter dan één jaar (cat 1) of tussen de één en twee jaar (cat 2) in Nederland verblijven en vreemdeling zijn in het kader van artikel 1 van de Vreemdelingenwet 2000.

De overige subsidies OCW betreffen de volgende toekenningen:

3.1.2 Overige subsidies OCW	2017	2016
	€	€
Functiemix	1.383.181	1.406.707
Gratis lesmateriaal	2.392.409	2.458.417
Leerplusarrangement	3.455.090	3.852.000
Nieuwkomers	2.482.625	1.418.864
Prestatiebox	1.849.139	1.604.433
Prestatiesubsidie Voortijdig Schoolver	104.023	126.765
Verlofsubsidie	190.941	344.189
Lente- Zomerscholen	126.500	44.200
Zij-instromers	34.734	11.575
Korte opleidingstrajecten vmbo docenten	38.400	-
Totaal overige subsidies OCW	12.057.042	11.267.150

Door de daling van het aantal leerlingen zijn de meeste subsidies gedaald. Dit geldt niet voor de prestatiebox. In 2017 is deze verhoogd met ongeveer 30%. Ook is meer subsidie aangevraagd voor met name lentescholen. Deze subsidie is bedoeld om leerlingen tussentijds "bij te spijkeren",

De subsidie voor nieuwkomers is aanmerkelijk hoger vanwege de gewijzigde financiering zoals op de vorige pagina uiteengezet. Het aantal leerlingen dat is opgevangen op de peilmomenten en de bijbehorende financiering is:

	1 januari			1 april			1 juli			1 oktober	
	aantal leerlingen			aantal leerlingen bedrag			aantal leerlingen			leerlingen	
	cat 1	cat 2	bedrag	cat 1	cat 2	bedrag	cat 1	cat 2	bedrag	cat 1	bedrag
02VG08	39	25	132.875	56	27	181.540	82	16	241.900	74	203.500
02VG10	50	41	179.525	45	45	169.875	49	39	174.725	85	233.750
17YF	45	28	152.450	63	25	198.875	88	19	261.475	89	244.750
Totaal	134	94	464.850	164	97	550.290	219	74	678.100	248	682.000

Categorie 1: op peilmoment korter dan een jaar in Nederland

Categorie 2: op peilmoment tussen de één en twee jaar in Nederland

Omdat het peilmoment 1 oktober 2016 bedroeg was op 1 oktober 2017 geen sprake van categorie 2 leerlingen. In 2017 is nog een bedrag nabetaald voor de opvang in 2016. Dit is niet in het overzicht opgenomen.

3.2.1. Gemeentelijke bijdragen.

De subsidie heeft betrekking op de uitvoering van het programma Leren Loont! waarin opgenomen de lerarenbeurs in het kader van de Rotterdam Cao en een vergoeding voor de huur van de panden aan de Pieter de Hoochweg en de Mathenesserdijk. Ook hier zorgt de daling van het aantal leerlingen voor minder subsidie.

3.2.2 Overige overheidsbijdragen

Onder de overige overheidsbijdragen zijn de toegekende ondersteuningsbedragen vanuit het samenwerkingsverband Koers VO opgenomen. Eind van het kalenderjaar heeft het bestuur van Koers VO na raadpleging van de leden besloten de bedragen voor de ondersteuning te verhogen. Daarnaast is hier voor ruim € 290K aan ESF subsidie gerealiseerd bij de praktijkscholen en € 25K voor het Comenius project bij de Charles de Foucauld mavo. Dit alles verklaart de stijging tov 2016.

3.5.6 Overige (overige baten)	2017	2016
	€	€
Leermiddelen	20.549	4.772
Opbrengst kantine	274.493	304.168
Bijzondere baten	1.796	6.984
Horecavakschool keuken/restaurant	64.672	35.386
Bijdrage van Koers VO en scholen aan OPDC	1.514.039	1.488.495
Expertisecentrum baten	85.755	98.257
Stg Rotterdam Sportsupport	42.086	11.250
Vergoeding lessen	-	49.495
Vrijval gelden	612.399	-
OSR	99.572	-
Recovery onderzoek soc.premies en loonaangifte	157.000	-
Overig	22.427	56.908
Totaal	2.894.788	2.055.715

Bij de overige baten is onder andere vrijval van voorzieningen en andere gelden opgenomen (zie ook het overzicht voorzieningen) en een verwachte opbrengst naar aanleiding van het recovery onderzoek naar teveel betaalde premies en mogelijke kortingen op de loonaangifte.

LASTEN

	2017	begroot 2017	2016
	€	€	€
4.1 Personeelslasten			
4.1.1 Lonen en salarissen	61.100.431	59.359.336	61.490.448
4.1.2 Overige personele lasten	7.605.957	5.716.436	6.617.437
4.1.3 Af: uitkeringen	(319.613)	(55.000)	(511.630)
Personeelslasten	68.386.775	65.020.772	67.596.255

De kosten voor lonen en salarissen zijn hoger dan het budget 2017. Dit heeft hoofdzakelijk te maken met de stijging van de loonkosten. Daar staat een hogere GPL en dus meer subsidie tegenover.

De uitkeringen hebben betrekking op de UWV vergoeding bij zwangerschap. Het prognostiseren hiervan is lastig.

	2017	begroot 2017	2016
	€	€	€
Uitsplitsing			
4.1.1.1 Brutolonen en salarissen	47.384.540	59.359.336	48.577.362
4.1.1.2 Sociale lasten	6.905.186	-	6.960.606
4.1.1.3 Pensioenpremies	6.810.705	-	5.952.480
Lonen en salarissen	61.100.431	59.359.336	61.490.448
4.1.2.1 Dotaties personele voorzieningen	390.000	98.257	402.528
4.1.2.2 Personeel niet in loondienst	3.355.620	2.328.646	2.653.649
4.1.2.3 Overige personele lasten	3.860.337	3.289.532	3.561.260
Overige personele lasten	7.605.957	5.716.436	6.617.437

Bij de dotaties personeel is de dotatie LFBPB opgevoerd terwijl deze hier niet was begroot. De te verwachten kosten zijn in de begroting opgenomen in de loonkosten.

De kosten voor extern personeel zijn beduidend hoger dan zowel de begroting als in vergelijking met 2016. Het wordt moeilijker om tussentijds aan tijdelijk personeel te komen en steeds vaker moet een beroep gedaan worden op relatief dure uitzend- en detachingsbureau's. Het is zaak een goed evenwicht te houden tussen de kosten en het op deze wijze ingezette personeel.

Onder de overige personele lasten zijn de kosten voor bedrijfsgezondheidszorg, scholing, werkkostenregeling, personeelsactiviteiten, reiskosten, uitkeringskosten e.d. opgenomen. Met name de personeelsactiviteiten zijn over budget. Het verschil met 2016 wordt veroorzaakt doordat in 2016 enkele gelden zijn vrijgevallen.

De gemiddelde bezetting bedraagt:

	Gemiddelde bezetting				
	MAN	OP	OOP	Totaal	
2016	63	621	214	898	
	0	18	8	26	hiervan vervanging ziekte/zwangerschap
	0	18	4	22	hiervan (flex) bapo
2017	60	606	207	873	
	0	18	7	25	hiervan vervanging ziekte/zwangerschap
	0	15	8	23	hiervan (flex) bapo

Het aantal medewerkers werkzaam in het buitenland is nihil.

	2017	begroot 2017	2016
	€	€	€
4.2 Afschrijvingen			
4.2.2 Gebouwen	37.812	37.812	37.812
4.2.2 Verbouwingen	654.610	595.404	590.248
4.2.2 Inventaris en apparatuur	297.781	346.869	313.968
4.2.2 Machines	46.983	43.495	44.176
4.2.2 Schoolmeubilair	287.788	318.629	318.886
4.2.2 Kantoormeubilair	145.501	122.617	137.735
4.2.2 ICT	892.891	1.007.539	982.314
4.2.2 Software	26.611	47.186	27.525
4.2.2 Overige inventaris en apparatuur	0	16.000	0
4.2.2 Vervoersmiddelen	5.570	5.095	5.570
Totaal	2.395.546	2.410.870	2.458.234

4.3 Huisvestingslasten

De huisvestingslasten laten aanmerkelijk hogere kosten voor huur zien. Dit heeft als reden dat in 2017 is besloten de kosten voor de panden van de Unielocatie en de Young Business School uit het meerjaren onderhoudsplan te halen. De gemeente factureert elk jaar een vast bedrag per m2 voor het onderhoud aan de betreffende panden. Deze kosten zijn verantwoord onder de huurkosten.

	2017	begroot 2017	2016
	€	€	€
4.3 Huisvestingslasten			
4.3.1 Huur	1.651.145	1.390.942	1.338.823
4.3.2 Verzekeringen	-	-	194
4.3.3 Onderhoud	627.803	739.071	933.281
4.3.4 Energie en water	1.318.260	1.509.750	1.524.949
4.3.5 Schoonmaakkosten	1.482.297	1.413.426	1.410.854
4.3.6 Heffingen	243.132	246.595	268.743
4.3.8 Dotatie onderhoudsplan	1.955.000	1.955.000	1.955.000
4.3.7 Overige (huisvestingslasten)	122.108	254.724	162.244
Huisvestingslasten	7.399.745	7.509.508	7.594.088

Daar staat tegenover dat de energiekosten na een stijging in 2016 in 2017 weer zijn gedaald. LMC streeft zoveel mogelijk energie beperkende maatregelen na zoals LED verlichting en dubbel glas. In nieuw gebouwen komen daar de zonnepanelen en de warmte terugwinstinstallaties bij. Dit moet leiden tot structureel lagere energielasten.

4.4 Overige lasten

	2017	begroot 2017	2016
	€	€	€
4.4 Overige lasten			
4.4.1 Administratie- en beheerslasten	1.878.576	1.499.050	1.772.955
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	4.459.417	4.223.881	4.495.700
4.4.4 Overige (overige lasten)	2.897.423	2.541.803	2.494.289
Overige lasten	9.235.416	8.264.734	8.762.944

	Specificatie honorarium	KPMG	KPMG
4.4.1.1	Onderzoek jaarrekening	113.200	134.000
4.4.1.2	Andere controleopdrachten	37.264	39.785
	Totaal KPMG	150.464	124.485
		PWC	
4.4.1.1	Onderzoek jaarrekening	24.200	
	Accountantslasten	174.664	134.000
			124.485

De accountantskosten worden gerealiseerd in het jaar waarin ze worden gefactureerd. Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij LMC-VO zijn uitgevoerd door de accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1 lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties).

In 2017 zijn hoge kosten ontstaan door de controle van de gemeentelijke subsidie en extra uren die zijn gemaakt voor de bekostigingscontrole.

Inmiddels heeft LMC afscheid genomen van KPMG als accountant en is, na Europese aanbesteding, een contract afgesloten met PwC.

Administratie en beheerlasten zijn hoger vanwege meer kosten voor inhuur deskundigen (oa inzake de besprekingen rondom de huisvesting op Rotterdam Zuid) en extra kosten voor PR en marketing (inzet impuls gelden).

Bij inventaris, apparatuur en leermiddelen zijn hogere kosten gerealiseerd voor de boeken. Oorzaak hiervan is dat één school heeft verzuimd een bedrag hiervoor te begroten.

	2017	begroot 2017	2016
4.4.4 Overige lasten	€	€	€
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	767	22.000	334
Kabeltelevisie en overige rechten	12.288	11.950	14.675
Abonnementen	21.834	36.810	39.051
Contributies	221.135	201.420	243.137
Representatie	28.297	23.850	32.205
Medezeggenschap- en ouderraad	14.939	8.326	11.079
Verzekeringen	79.257	84.350	71.420
Sportdag en vieringen	70.036	91.929	95.812
Reizen en excursies	645.605	576.250	674.547
Leerlingen met extra zorg	140.953	572.221	159.091
Vervoersmiddelen	15.333	20.600	19.994
Leerlingkantine en automaten	258.406	268.400	289.382
Bijzondere lasten	454.843	-	-537
Leerlingactiviteiten	402.263	435.878	379.671
Gesubsidieerde overige lasten	531.467	187.819	464.430
	2.897.423	2.541.803	2.494.289

Onder bijzondere lasten zijn de kosten van de desinvesteringen gerealiseerd. Zie ook pagina 64 bij materiële vaste activa.

Bij de realisatie van de kosten voor de leerlingen met extra zorg wordt aan het eind van het boekjaar de intern verstuurd facturen geëlimineerd omdat anders de omzet van LMC-VO kunstmatig hoger zou zijn. Het gaat hier om een bedrag van € 475K. Resultaattechnisch heeft dit geen consequenties.

De gesubsidieerde overige lasten hebben betrekking op uitgaven in het kader van Leren Loont. Het budget is voornamelijk bij personele kosten opgenomen.

5 Financiële baten en lasten

	2017	begroot 2017	2016
	€	€	€
Financiële baten en lasten			
Rentebaten	-92.222	0	-170.761
Rentelasten	10.018	6.850	9.675
Financiële baten en lasten	-82.203	6.850	-161.086

De lage rentestand zorgt ervoor dat de rente inkomsten elk jaar omlaag gaan. LMC-VO is nog niet geconfronteerd met het fenomeen dat betaald moet worden voor het stallen van gelden bij de bank.

6. Analyse realisatie huidig jaar versus realisatie voorgaand jaar en realisatie huidig jaar versus begroting

In onderstaand overzicht zijn de verschillen opgenomen in de realisatie 2017 tov 2016 en de verschillen tussen realisatie 2017 en de begroting 2017.

	Realisatie	Begroot	Vershil	Realisatie	Vershil
	2017	2017		2016	2016>2017
Baten					
Rijksbijdragen	75.232.887	72.578.950	2.653.937	75.444.966	-212.079
Overige overheidsbijdragen	3.867.918	3.893.950	-26.032	3.496.426	371.492
Overige baten	4.684.286	4.929.479	-245.193	4.181.297	502.989
Totaal baten	83.785.091	81.402.379	2.382.712	83.122.689	662.402
Lasten					
Personeelslasten	68.386.775	65.020.772	3.366.003	67.596.255	790.520
Afschrijvingen	2.395.546	2.410.870	-15.324	2.458.234	-62.688
Huisvestingslasten	7.399.745	7.509.508	-109.763	7.594.088	-194.343
Overige lasten	9.235.416	8.264.734	970.682	8.762.944	472.472
Totaal lasten	87.417.482	83.205.884	4.211.598	86.411.521	1.005.961
Saldo baten en lasten	(3.632.391)	(1.803.505)	(1.828.886)	(3.288.832)	(343.559)
Financiële baten en lasten	82.203	(6.850)	89.053	161.086	(78.883)
Extra lasten					
Impulsgelden		1.000.000			
Projectgelden		300.000			
Exploitatieresultaat	(3.550.188)	(3.110.355)	(439.833)	(3.127.746)	(422.442)

Exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat over 2017 is met een saldo van ruim € 3,5 miljoen negatief ongeveer € 400K lager dan het in de begroting opgenomen bedrag. Een belangrijke oorzaak hiervoor is gelegen in het feit dat over 2017 een desinvestering heeft moeten plaatsvinden van € 540K. Deze desinvestering is het gevolg van de verhuizingen van een aantal scholen (Montfort College, Vak College Hillegersberg, afstoten Robert Fruinstraat).

Daarnaast heeft nog een aantal andere "plussen en minnen" zich voorgedaan die elkaar per saldo nagenoeg opheffen maar desalniettemin wel separaat benoemd moeten worden.

Met de komst van een nieuwe accountant wordt ook opnieuw naar het "financiële stelsel" van LMC-VO gekeken. Twee belangrijke wijzigingen die effect op de exploitatiekosten hebben zijn het opnemen van een bedrag voor:

- verlofdagen OOP € 370.000;
- het niet meer ten laste brengen van de voorziening onderhoud maar de onderhoudskosten van de gebouwen Unielocatie en Young Business School direct ten laste van de huisvestingslasten in de exploitatie brengen voor een bedrag van € 300.000.

Tegenover deze kostenverhogende wijzigingen staat ook een aantal "meevallers":

- vrijval gereserveerde bedrag onderhoudskosten Unielocatie € 309.000
- verwachte opbrengst uit het recoveryonderzoek premie en loonbetalingen van € 157.000
- vrijval voorzieningen (zie overzicht pagina 67) voor een bedrag van € 300.000

Al met al kan worden geconcludeerd dat de reguliere bedrijfsvoering van LMC-VO binnen de vastgestelde begroting is uitgevoerd. Een eenmalige tegenvaller van de desinvestering op een aantal panden die zijn teruggegeven aan de gemeente maakt dat de uiteindelijke realisatie lager uitvalt dan begroot. Daarnaast heeft een aantal – per saldo nagenoeg neutraal – balansmutaties plaatsgevonden die in zeer beperkte mate van invloed zijn op het totale resultaat.

Inzoomend op de individuele posten van de jaarrekening geeft de volgende analyses.

Rijksbijdragen

Het verschil in rijksbijdragen in 2017 tov 2016 is niet groot. Dit ondanks de daling in leerlingenaantallen. Reden hiervoor is dat de GPL in 2017 is verhoogd met 2,63% (vanwege de loon- en premieontwikkeling) en de materiële vergoeding is verhoogd met 1,47% (vanwege de prijsontwikkelingen).

In het budget is geen rekening gehouden met de GPL verhoging. Bij de personeelslasten is bij de lonen en salarissen in het budget ook geen rekening gehouden met de loon- en premieontwikkeling. Per saldo loopt dit tegen elkaar weg.

In 2017 is wel veel meer subsidie nieuwkomers gerealiseerd dan begroot. Daarnaast is meer subsidie ontvangen voor verlofsubsidie en lente- en zomerscholen. Deze subsidies worden in de loop van het jaar door de scholen aangevraagd en besteed.

Overige overheidsbijdragen

De gemeentelijke bijdrage voor de uitvoering van het programma Leren Loont! is voor het grootste deel gebaseerd op het aantal leerlingen. Omdat deze in 2017 is gedaald is ook de gemeentelijke bijdrage gedaald. Daar staat tegenover dat het samenwerkingsverband Koers VO in 2017 meer gelden heeft verstrekt waardoor de subsidie in 2017 aanmerkelijk hoger ligt dan in 2016.

Overige baten

De realisatie is beduidend lager dan het budget. Oorzaken zijn:

- Minder inkomsten vanuit de ouderbijdragen. Reden hiervan is vooral dat de THV inkomsten en uitgaven begroot maar de realisatie hiervan bij Hofplein plaatsvindt.
- Minder inkomsten bijzondere baten. Scholen hebben hier gebudgetteerd maar realisatie heeft niet altijd plaatsgevonden;
- Intern verstuurd facturen worden in de boekhouding geëlimineerd. Dit heeft per saldo geen effect op het resultaat maar budget en realisatie kunnen wel van elkaar afwijken. Dit is ook het geval bij de inkomsten van het OPDC vanuit de eigen scholen. Hiervoor is bij overige baten een bedrag opgenomen.

Het verschil met 2016 wordt vooral veroorzaakt doordat Koers VO meer heeft bijgedragen aan de Eenheid Zorg.

Personeelslasten

Ten opzichte van het budget zijn de lasten 5% gestegen. Dit heeft niet alleen als oorzaak de stijging van de lonen en salarissen met 2,63%. Onder de personeelslasten valt ook het extern ingehuurd personeel. Hier heeft een overschrijding van € 1 miljoen plaatsgevonden. Ook de vervangingskosten zijn beduidend hoger nl € 400K. Tevens zijn hier voor de eertse keer de kosten voor de niet opgenomen vakantiedagen OOP geboekt.

Ten opzichte van 2016 heeft een kleine stijging van de kosten plaatsgevonden. Ook dit wordt deels veroorzaakt door de hogere lonen maar daarnaast is in 2016 beduidend minder geld uitgegeven aan vervanging en extern personeel.

Afschrijvingen

De afschrijvingskosten zijn iets gedaald mede door de desinvesteringen die hebben plaatsgevonden. De aanschafwaarde hiervan bedroeg ruim € 1 miljoen waarop ruim € 500K was afgeschreven. Daarbij zijn de investeringen in 2017 aanmerkelijk lager geweest, vooral bij verbouwingen.

Huisvestingslasten

De verhuizing naar energiezuinige panden en de energiebeperkende maatregelen die elders zijn toegepast werpen hun vruchten af. De kosten zijn tov 2016 (in dit jaar extra kosten gemaakt ivm naheffing gasmeter) en tov het budget met € 200K gedaald.

Ook de kosten voor klein onderhoud zijn in 2017 gedaald tov 2016. Daar staat tegenover dat extra kosten zijn gerealiseerd voor het onderhoud van de Unielocatie en de Maashavenweg (zie ook pagina 66).

Overige lasten

Onder de overige lasten zijn de kosten opgenomen voor beheer en administratie, inventaris en apparatuur, leerlinggebonden kosten (zoals boeken, leermiddelen, reisjes en excursies, ict kosten). Ten opzichte van het budget zijn vooral meer kosten gerealiseerd bij pr en marketing waar de impuls gelden tegenover staan. Omdat één school verzuimd heeft de boeken te budgetteren heeft ook daar een overschrijding plaatsgevonden. Posten die ook zijn overschreden betreft de inzet van

deskundigen en de accountantskosten. Tevens zijn hier kosten gerealiseerd die betaald worden uit de gemeentelijke subsidie maar hier niet zijn begroot.

Een aandachtspunt is de dekking van de kosten voor reisjes en excursies. Ouderbijdragen dekken niet altijd de gemaakte kosten waarmee de school er zelf geld op toelegt.

Bij de overige lasten zijn ook de éénmalige kosten vanwege de desinvestering opgenomen.

Tov 2016 zijn de kosten voor PR en marketing en boeken aanmerkelijk hoger. De stijging in boekenkosten wordt veroorzaakt doordat het aantal leerlingen in 2017 beduidend hoger ligt dan het jaar daarvoor en deze pas in 2018 wordt bekostigd. Leerlingen hebben echter vanaf de start van het cursusjaar de boeken nodig.

9.9 Verbonden partijen

Statutaire naam	Juridische vorm	Statutaire zetel	Code activiteiten
Samenwerkingsverband Koers VO	Vereniging	Rotterdam	4
Samenwerkingsverband VO Voorne – Putten - Rozenburg	Stichting	Brielle	4

Code activiteiten 4 betreft: overige activiteiten

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de stichting en een natuurlijk persoon of entiteit die verbonden is met de stichting. Dit betreffen onder meer de relaties tussen de stichting en haar bestuurders, toezichthouders en de functionarissen op sleutelposities. Onder transacties wordt verstaan een overdracht van middelen, diensten of verplichtingen, ongeacht of er een bedrag in rekening is gebracht. De bezoldiging van het College van Bestuur en van de Raad van Toezicht is opgenomen in punt 9.10.

9.10 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op LMC Voortgezet Onderwijs. Het voor LMC Voortgezet Onderwijs toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2017 € 153.000.

Dit bedrag is gebaseerd op de bezoldigingsklasse E die voor LMC-VO van toepassing is.

Deze klasse is vastgesteld op basis van 15 complexiteitspunten te weten:

1. Driejaarsgemiddelde van de totale baten per kalenderjaar (75 tot 125 miljoen) 8 punten
2. Driejaarsgemiddelde van het aantal leerlingen (2.500 tot 10.000) 3 punten
3. Het gewogen aantal onderwijssoorten of sectoren (pro, vmbo, havo, vwo) 4 punten

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

	M.T. Otto	R.C.M. Elgershuizen	M.J.W. van der Knaap
Functiegegevens	vz CvB	lid CvB	vz CvB
Aanvang en einde functievervulling in 2017	01/01-31/12	01/02-31/12	nvt
Deeltijdfactor in fte	1,000	1,000	nvt
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee	nvt
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	nvt
Bezoldiging			
Beloning + belastbare onkostenvergoedingen	127.496	103.434	nvt
Beloning betaalbaar op termijn	23.430	21.003	nvt
<i>Subtotaal</i>	150.926	124.437	nvt
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	153.000	140.005	nvt
-/- onverschuldigd betaald bedrag	-	-	
Totale bezoldiging	150.926	124.437	nvt
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2016			
Aanvang en einde functievervulling in 2016	01/10-31/12		01/01-30/09
Deeltijdfactor in fte	1,000		1,000
Beloning + belastbare onkostenvergoedingen	30.247	-	104.644
Beloning betaalbaar op termijn	3.803	-	11.169
Totale bezoldiging 2016	34.050	-	115.813

1b. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking kalendermaand 1-12

Niet van toepassing.

1c. Toezichthoudende topfunctionarissen

	A.H. Lief tinck	E.M. Branderhorst	E.M. Branderhorst	B.R. van Holten
Functiegegevens	vz RvT	lid RvT	vz RvT	lid RvT
Aanvang en einde functie vervulling in 2017	01/01-20/12	01/01-20/12	20/12-31/12	01/01-20/12
Bezoldiging				
Bezoldiging	4.840	2.910	90	3.000
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	22.258	14.839	692	14.839
-/- onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-
Totale bezoldiging	4.840	2.910	90	3.000
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2016				
Aanvang en einde functie vervulling in 2016	01/01-31/12	01/01-31/12	nvt	01/01-31/12
Beloning + belastbare onkostenvergoedingen	-	3.000	nvt	3.000
Beloning betaalbaar op termijn	-	-	-	-
Totale bezoldiging 2016	-	3.000	nvt	3.000

	M.R.H. Broekema	F.M. Russel	H.W. Vogels	C.G.J. Verbrugge	J.P. van Rossum
Functiegegevens	lid RvT	lid RvT	lid RvT	lid RvT	lid RvT
Aanvang en einde functie vervulling in 2017	01/01-31/12	01/01-31/12	01/01-31/12	20/12-31/12	20/12-31/12
Bezoldiging					
Bezoldiging	3.000	3.000	3.000	-	-
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	15.300	15.300	15.300	461	461
-/- onverschuldigd betaald bedrag	-	-	-	-	-
Totale bezoldiging	3.000	3.000	3.000	-	-
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Gegevens 2016					
Aanvang en einde functie vervulling in 2016	01/01-31/12	01/01-31/12	19/04-31/12		
Beloning + belastbare onkostenvergoedingen	4.000	4.000	2.250		
Beloning betaalbaar op termijn	-	-	-		
Totale bezoldiging 2016	4.000	4.000	2.250		

2. Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen met of zonder dienstbetrekking

Niet van toepassing.

3. Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2017 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen

9.11 Gebeurtenissen na balansdatum

Op 19 februari 2018 heeft LMC-VO samen met de schoolbesturen BOOR en CVO en de Gemeente Rotterdam een convenant ondertekend om te komen tot een aantrekkelijk aanbod voor voortgezet onderwijs in Rotterdam Zuid.

9.12 Bestemming exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat over 2017 bedraagt € 3.550.188 negatief. Dit resultaat wordt ten laste van de algemene reserve gebracht, rekening houdend met het deel dat ten gunste van de reserve uit private middelen komt.

Dit betekent de volgende mutaties in de reserves:

	<u>Resultaat 2017</u>	
	€	
Algemene reserve (publiek)	3.566.276	(negatief)
Algemene reserve (privaat)	16.088	(positief)
Totaal resultaat	<u>3.550.188</u>	

9.12 Ondertekening

Rotterdam, 21 juni 2018

College van Bestuur

M.T. Otto, voorzitter.

R. Elgershuizen

Raad van Toezicht

E.M. Branderhorst (voorzitter)

M.R.H. Broekema

F.M. Russel

H.W. Vogels

J.P. van Rossum

LMC Voortgezet Onderwijs
Statutair gevestigd te Rotterdam, Henegouwerplein 16

OVERIGE GEGEVENS

10.1 Statutaire regeling inzake bestemming resultaat

Er zijn geen specifieke statutaire bepalingen inzake de resultaatbestemming, anders dan bij vereffening als gevolg van ontbinding en vereffening van de stichting.

10.2 Controleverklaring

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het college van bestuur en de raad van toezicht van Stichting Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o. te Rotterdam gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder voortgezet onderwijs te Rotterdam e.o. op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2017;
- de staat van baten en lasten over 2017; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o., zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2 Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het college van bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het college van bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het college van bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de onderwijs-instelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Rotterdam, 19 juni 2018

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

drs. J.F. Vermeulen RA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Begrippenlijst

BOOR	Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (onderwijsbestuur)
CvB	College van Bestuur
CE	Centraal examen
CVO	Christelijk Voortgezet Onderwijs (onderwijsbestuur)
EV	Eigen Vermogen
FOKOR	Vereniging voor samenwerkende besturen voor (speciaal) basis- en (speciaal) voortgezet onderwijs
Fte	Fulltime equivalent
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de regio
GKH	Gijsbert Karel van Hogendorp (school LMC-VO)
GMR	Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad
havo	Hoger algemeen voortgezet onderwijs
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HCC	Human Capital Care
HMD	Havo/vwo voor Muziek en Dans
HR	Human resource
HRM	Human resource management
I&M	infrastructuur en Milieu
ICLON	Interfacultair centrum voor lerarenopleiding, onderwijsontwikkeling en nascholing van de Universiteit Leiden
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
ISK	Internationale SchakelKlas
IVA	Inkomensvoorziening Volledig Arbeidsongeschikten
LIS	LMC informatiesysteem
LKC	Landelijke KlachtenCommissie
mavo	Middelbaar algemeen voortgezet onderwijs
MR	Medezeggenschapsraad
NAW	Naam, adres, woonplaats
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OP	Onderwijzend personeel
OOP	Onderwijsondersteunend personeel
OPDC	Ortho-Pedagogisch Didactisch Centrum
OSR	Opleidingsschool Rotterdam
PC	personal computer
PO	Primair onderwijs
PR	Public relations
PSA	Personeels- en salarisadministratie
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
RVKO	Rotterdamse Vereniging voor Katholiek Onderwijs (schoolbestuur)
RvT	Raad van Toezicht
SE	Schoolexamen
SO	Speciaal Onderwijs
SBO	Speciaal Basisonderwijs
TU	Technische universiteit
vavo	Voortgezet algemeen volwassenen onderwijs
vmbo	Vorbereidend middelbaar beroeps onderwijs
vmbo-bb	vmbo basisberoepsgerichte leerweg
vmbo-kb	vmbo kaderberoepsgerichte leerweg
Vmbo-gl	vmbo gemengde leerweg
Vmbo-tl	vmbo theoretische leerweg
VO	Voortgezet onderwijs
VSV	vroegtijdig schoolverlaten
VTIOI	Vereniging voor toezichthouders in Onderwijsinstellingen
vwo	Vorbereidend wetenschappelijk onderwijs
W-E	Warmwater-Energie
WGA	Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten
WIA	Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WNT	Wet normering topinkomens

Bijlage 1

Percentage geslaagden 2014-2015 t/m 2016-2017

	schooljaar 2016-2017		schooljaar 2015-2016		schooljaar 2014-2015	
Niveau	aantal	percentage	aantal	percentage	aantal	percentage
MAVO						
Hildegardis MAVO	mavo	8073%	5676%		6291%	
Toorop MAVO	mavo	9899%	10598%		9595%	
Lucia Petrus MAVO	mavo	6876%	6875%		9284%	
Charles de Foucauld	mavo	8986%	8383%		9192%	
Roncalli Mavo	mavo	14592%	18689%		18087%	
Palmentuin	mavo	2396%	13100%		2095%	
Montfort College	mavo	3485%	5492%		5395%	

HAVO/VWO

Havo vwo Muziek en Dans	havo	26	90%	20	80%	37	86%
	vwo	13	93%				
Theaterhavo/vwo	havo	54	92%	34	97%	46	90%
	vwo	19	95%	20	95%	20	100%
Montfort College	havo	32	80%	39	83%	25	74%
	vwo	14	82%	14	88%	25	89%
Het Lyceum Rotterdam	havo	57	98%	65	96%	61	90%
	vwo	30	97%	16	76%	5	100%
Lyceum Kralingen	havo	62	86%	41	84%	51	82%
	vwo	17	74%	12	92%	20	95%

VMBO

Carré College	bbl	36	90%	33	97%	46	96%
	kbl	49	86%	42	78%	62	82%
	gt	15	79%	21	91%	12	86%
Horecavaksschool Rotterdam	lwt					1	100%
	bbl	20	100%	28	97%	17	100%
	kbl	48	92%	28	100%	40	98%
G.K. van Hogendorp	bbl	18	100%	32	97%	39	100%
	kbl	20	100%	25	100%	39	95%
	gt	17	89%	11	79%	15	94%
Noordrand College	lwt			2	100%		
	bbl	19	86%	32	91%	24	96%
	kbl	23	74%	29	91%	28	93%
Young Business School	bbl	20	95%	23	88%	19	86%
	kbl	33	83%	28	90%	28	100%
	gt	6	100%	2	100%	6	86%
Palmentuin	bbl	4	100%	2	100%	1	100%
	kbl	35	100%	46	100%	39	98%
Slinge	lwt	1	100%	5	100%	12	100%
	bbl	26	96%	32	100%	37	100%
	kbl	53	90%	37	90%	37	90%
Veenoord	lwt	9	100%	10	77%	2	67%
	bbl	35	95%	42	98%	42	89%
	kbl	13	100%	15	100%	13	93%
Zuiderpark	bbl	101	95%	92	94%	86	91%
	kbl	74	99%	43	81%	40	93%
	gt	15	88%	17	100%	8	89%

Bijlage 2

Overzicht toegekende arrangementen door de Inspectie van het Onderwijs per 31-12-2017

Naam	Afdeling	Leerlingaantal BB*	ARRANGEMENT d.d. 31-12-2017
Het Lyceum Rotterdam	HAVO	207	VOLDOENDE
Het Lyceum Rotterdam	VWO	129	VOLDOENDE
Lyceum Kralingen	HAVO	206	GOED
Lyceum Kralingen	VWO	84	VOLDOENDE
Havo vwo voor Muziek en Dans	HAVO	84	VOLDOENDE
Havo vwo voor Muziek en Dans	VWO	42	VOLDOENDE
Montfort College	HAVO	103	VOLDOENDE
Montfort College	VWO	60	VOLDOENDE
De Theaterhavo vwo	HAVO	207	VOLDOENDE
De Theaterhavo vwo	VWO	82	VOLDOENDE
Charles de Foucauld	VMBO (G)T	183	VOLDOENDE
Hildegardis MAVO	VMBO (G)T	184	VOLDOENDE
Lucia Petrus MAVO	VMBO (G)T	174	VOLDOENDE
Montfort College	VMBO (G)T	93	VOLDOENDE
Roncalli MAVO	VMBO (G)T	331	VOLDOENDE
Toorop MAVO	VMBO (G)T	202	VOLDOENDE
Carré College	VMBO B	81	VOLDOENDE
Carré College	VMBO K	114	VOLDOENDE
Carré College	VMBO (G)T	36	VOLDOENDE
G.K. van Hogendorp	VMBO B	45	VOLDOENDE
G.K. van Hogendorp	VMBO K	38	VOLDOENDE
G.K. van Hogendorp	VMBO (G)T	37	VOLDOENDE
Horeca Vakschool Rotterdam	VMBO B	54	VOLDOENDE
Horeca Vakschool Rotterdam	VMBO K	98	VOLDOENDE
J.C. Middellande	VMBO B	zie Carré College	VOLDOENDE
J.C. Middellande	VMBO K	zie Carré College	VOLDOENDE
Noordrand College	VMBO B	58	VOLDOENDE
Noordrand College	VMBO K	66	VOLDOENDE
Palmentuin	VMBO K	91	VOLDOENDE
Palmentuin	VMBO (G)T	30	VOLDOENDE
Slinge	VMBO B	64	VOLDOENDE
Slinge	VMBO K	95	VOLDOENDE
Veenoord	VMBO B	91	VOLDOENDE
Veenoord	VMBO B	36	VOLDOENDE
Young Business School	VMBO B	34	VOLDOENDE
Young Business School	VMBO K	73	VOLDOENDE
Zuiderpark	VMBO B	219	VOLDOENDE
Zuiderpark	VMBO K	149	VOLDOENDE
Zuiderpark	VMBO (G)T	33	VOLDOENDE
LMC Praktijkonderwijs Talingstraat	PRO	115	VOLDOENDE
LMC Praktijkonderwijs Huismanstraat	PRO	124	VOLDOENDE
LMC Pro Schietbaanstraat	PRO	120	VOLDOENDE

BB = bovenbouw

Bijlage 3

Overzicht Voortijdig School Verlaters (VSV): voorlopige cijfers 2016-2017

[illegible]

Bijlage 4

Uitkomsten tevredenheidsenquêtes leerlingen 2016-2017 (afgenomen periode nov-april)

Op of boven de benchmarks (score = gelijk of hoger dan de laagste benchmark)
Voldoende en lager dan de benchmarks (score = 6.0 of hoger en lager dan de laagste benchmark)
Onvoldoende (score = lager dan 6.0, ongeacht de benchmark)

LMC gemiddelde

Domeinen	Gemiddelde	Gew. gem.	vmbo	vmbo-basis	vmbo-kader	vmbo-g/t	brugperiode	havo	atheneum
Scholenopdekaart: Tevredenheid	6,28	6,33	6,73	6,18	6,09	6,24	6,51	6,10	6,09
Scholenopdekaart: Schoolklimaat en Veiligheid	7,65	7,68	7,66	7,25	7,35	7,68	7,97	7,72	7,89
OP3. Didactisch handelen	6,33	6,38	6,76	6,26	6,23	6,30	6,56	6,04	6,15
OP1. Aanbod	5,98	6,04	6,38	5,55	5,59	5,92	6,35	5,96	6,08
OP2. Zicht op ontwikkeling en begeleiding	6,99	7,05	7,39	6,74	6,99	7,01	7,15	6,83	6,80
OP3. Didactisch handelen extra	5,64	5,66	6,08	5,72	5,49	5,58	5,56	5,40	5,64
Brugklas	7,56	7,53	7,44	-	-	7,77	7,47	-	-
SK1. Veiligheid (KWS)	7,76	7,74	7,63	7,53	7,61	7,74	7,84	7,88	8,08
Pestindicator	9,20	9,22	9,06	8,89	9,29	9,29	9,35	9,33	9,20
Examenklas	6,04	6,01	-	6,05	6,18	5,85	-	6,16	5,97

Benchmark alle scholen

Domeinen	BM Gemiddelde alle schooltypes	BM vmbo	BM vmbo-basis	BM vmbo-kader	BM vmbo-g/t	BM brugperiode	BM havo	BM atheneum
Scholenopdekaart: Tevredenheid	6,5	6,7	6,4	6,4	6,3	7,0	6,4	6,6
Scholenopdekaart: Schoolklimaat en Veiligheid	7,8	7,7	7,4	7,4	7,6	8,1	7,8	8,0
OP3. Didactisch handelen	6,5	6,7	6,5	6,4	6,4	7,0	6,4	6,6
OP1. Aanbod	6,2	6,2	6,0	5,9	5,9	6,8	6,1	6,3
OP2. Zicht op ontwikkeling en begeleiding	7,1	7,3	7,0	6,9	7,0	7,5	6,9	7,1
OP3. Didactisch handelen extra	5,7	6,0	6,0	5,7	5,5	6,1	5,5	5,6
Brugklas	7,8	7,4	7,7	7,7	7,8	7,8	7,8	7,8
SK1. Veiligheid (KWS)	7,8	7,6	7,5	7,5	7,6	8,0	7,9	8,1
Pestindicator	9,2	9,1	8,8	9,0	9,1	9,3	9,3	9,5
Examenklas	6,3	-	6,2	6,1	6,3	-	6,2	6,3

Bijlage 5

Leden van de Raad van Toezicht, gegevens 2017

Achternaam en voorletters	Functie, deelname commissies	(Neven)functie(s)	Datum benoeming	Datum herbenoeming	Zittend in 1 ^e of 2 ^e termijn	Datum definitief aftreden
Branderhorst E.M.	Vice-voorzitter, m.i.v. 20-12-2017: voorzitter; tot 20-12-2017 Auditcommissie	<i>Functie:</i> algemeen directeur en gemeentesecretaris bij de gemeente Gouda <i>Nevenfuncties:</i> Lid en voorzitter auditcommissie Raad van Toezicht Libertas Leiden; Lid van de Taskforce Samen Organiseren van VNG	01-09-2013	01-09-2017	2e	01-09-2021
Broekema M.	lid, remuneratiecommissie		01-06-2011	01-06-2015	2e	01-06-2019
Holten van B.R.	lid, auditcommissie	<i>Functie:</i> Chief Executive Officer Merin, Amsterdam <i>Nevenfunctie:</i> Bestuurslid van de organisatie Dutch Green Building Counsel	12-10-2009	12-10-2013		20-12-2017
Lieftinck A.H.	voorzitter	<i>Functie:</i> t/m 31 mei 2017: Managing Partner Gezondheidszorg EMEA, Deloitte, Rotterdam. <i>Nevenfuncties:</i> Vz Stichting Vrienden Erasmiaans Gymnasium; Sinds 5 december 2017: Lid RvT Sint Maartenskliniek Ubbergen/Nijmegen	12-10-2009	12-10-2013		20-12-2017
Rossum van J.P.	Lid	<i>Functie:</i> Managing partner en directeur bij Realconomy	20-12-2017		1e	

Russel F.M.	lid, tot 20-12-2017 remuneratie- commissie; na 20-12-2017 auditcommissie	<i>Functies:</i> Directeur /Eigenaar van Medisch Kinderdagverblijf Citykids bv; Directeur Kidswonderworld 2 bv <i>Nevenfuncties:</i> lid Raad van Toezicht EFBWBO (European Federation of Black Women Business Owners); Directeur/voorzitter Zwarte Zaken Vrouwen Nederland thans Etnische Zaken vrouwen Nederland; Voorzitter Raad van Toezicht Braam Kliniek Assen	01-01-2013	01-01-2017	2e	01-01-2021
Verbrugge C.	Lid; auditcommissie	<i>Functie:</i> Directeur Instellingen Zuidwest Nederland, ING <i>Nevenfuncties:</i> Voorzitter Raad van Toezicht CED Groep; Voorzitter Commissie Gezondheidszorg VNO NCW; Lid Raad van Toezicht Rotterdam Festivals; Lid Hoofdstembureau Rotterdam	20-12-2017		1e	
Vogels H.W.	Lid, m.i.v. 20-12-2017 vice-voorzitter; m.i.v. 20-12-2017 remuneratie- commissie	<i>Functie:</i> Senior rechter Rechtbank Den Haag <i>Nevenfunctie:</i> Lid Raad van Toezicht SBOH (tot 1 september 2017)	19-04-2016		1e	

College van Bestuur	Functie	Nevenfunctie
M.T. Otto	Voorzitter College van Bestuur	Lid dagelijks bestuur Fokor Lid van de Raad van Toezicht van het Samenwerkingsverband Koers VO
R. Elgershuizen	Lid College van Bestuur	Lid van het kernpanel bij visitatie lerarenopleidingen bij Hobeon (op afspraak)